

Regeringens proposition

1997/98:124

Ny körkortslag m.m.

Prop.

1997/98:124

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 5 mars 1998

Göran Persson

Ines Uusmann

(Kommunikationsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas förslag till ny körkortslag, lag om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse, lag om trafikskolor, lag om ändring i lagen om straff för vissa trafikbrott samt lag om ändring i lagen om straff för trafikbrott som begåtts utomlands. Vidare föreslås en ändring i lagen om förbud mot radar- och laservarnare och lämnas information om regeringsförfattningar.

I den nya körkortslagen finns de för den enskilde och från trafiksäkerhetssynpunkt mest betydelsefulla bestämmelserna om körkort, körkortstillstånd och traktorkort. Reglerna om särskild förarbehörighet vid yrkesmässig personbefordran – nuvarande körkortsbehörighet TAXI – flyttas över till yrkestrafiklagen. Till den nya lagen om trafikskolor förs bestämmelser om förutsättningar att bedriva trafikskoleverksamhet.

De föreslagna författningarna innebär förutom en omstrukturering av författningar också vissa ändringar i det materiella innehållet. Således föreslås att det blir obligatoriskt att ha körkortstillstånd vid all övningskörning och en godkänd handledare vid all privat övningskörning. Vidare föreslås att körkortsbehörigheten för tung lastbil och buss begränsas att gälla på så sätt att körkortshavaren vart tionde år från 45 års ålder på nytt måste visa att han eller hon uppfyller de medicinska kraven för behörigheten. Mopeder föreslås bli indelade i två kategorier i behörighetshänseende – med bl.a. krav på 25 km/tim respektive 45 km/tim som högsta hastighet. Krav på innehav av körkort ställs för förande av den snabbare mopeden. Reglerna om körkortsingripande ändras så att bestämmelser om återkallelse inte skall gälla vid underlåtelse att förnya körkort efter föreläggande eller egen begäran om återkallelse av körkort. Vidare utökas möjligheterna för länsstyrelsen att meddela preliminära beslut om körkortsingripande. Tillåtelse att fortsätta köra efter det att polismyndig-

het eller åklagare beslutat om omhändertagande av körkort begränsas något. Prop. 1997/98:124

Genom lagen om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse införs i några län möjlighet att under en försöksperiod i vissa fall ersätta återkallelse av körkort på grund av rattfylleri med en körkortsbehörighet för ett fordon utrustat med ett instrument som omöjliggör körning om det finns alkohol i förarens utandningsluft (alkolås). I lag om ändring i lagen om straff för vissa trafikbrott införs ansvarsbestämmelser för olovlig körning med moped av viss typ och terrängskoter. Ändringen i lagen om förbud mot radar- och laservarnare innebär att användning av s.k. laserstörare förbjuds.

Lagstiftningen föreslås i huvudsak träda i kraft den 1 oktober 1998.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	5
2	Lagtext.....	6
2.1	Förslag till körkortslag	6
2.2	Förslag till lag om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse.....	20
2.3	Förslag till lag om trafikskolor.....	22
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.....	24
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1971:965) om straff för trafikbrott som begåtts utomlands	25
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1988:15) om förbud mot radar- och laservarnare	26
3	Ärendet och dess beredning	28
4	Nuvarande ordning och behov av ändringar	30
4.1	Om körkortsförfattningarna	30
4.1.1	Allmänt	30
4.1.2	Behov av ändringar.....	30
4.1.3	Fortsatt EG-anpassning av körkortsförfattningarna.....	31
4.2	Försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse	32
5	Ny körkortslag.....	33
5.1	Körkortslagstiftningens struktur.....	33
5.2	Körkortsgivning och övningskörning	35
5.3	Körkortsingripande	37
5.4	Ålders- och behörighetskrav för mopeder.....	43
5.4.1	Nya behörighetsklasser för moped	43
5.4.2	Åldersgränser och behörighetskrav för att få köra moped	45
5.5	Behörighet för taxi m.m.	46
5.6	Övriga frågor.....	48
5.6.1	Preliminära beslut om körkortsingripande.....	48
5.6.2	Tillåtelse att fortsätta köra efter omhändertagande av körkort	50
5.6.3	Regelbundna läkarundersökningar	51
5.6.4	Läkares anmälningsskyldighet.....	52
6	Försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse i visst fall...	53
6.1	Grunden för försöksverksamheten	53
6.2	Utformningen av försöksverksamheten	55
6.3	Villkorstid	58
6.4	Konsekvenser av misskötsamhet hos försökspersonen.....	59
7	Lag om trafikskolor	61
8	Övriga frågor	62
8.1	Förbud mot laserstörare.....	62
8.2	Definition av släpfordon	62
9	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	64
9.1	Ikraftträdande	64

9.2	Övergångsbestämmelser.....	65	Prop. 1997/98:124
10	Konsekvensbeskrivning.....	67	
11	Författningskommentarer	69	
11.1	Förslag till körkortslag	69	
11.2	Förslag till lag om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse.....	91	
11.3	Förslag till lag om trafikskolor.....	93	
11.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.....	94	
11.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1971:965) om straff för trafikbrott som begåtts utomlands	94	
11.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1988:15) om förbud mot radar- och laserstörare	95	
	Sammanfattningar av betänkanden	96	
	Lagförslag i betänkandena	101	
	Förteckning över remissinstanserna	127	
	Lagrådsremissens lagförslag	129	
	Lagrådets yttrande	149	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 mars 1998.....	170	
	Rättsdatablad	171	

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. körkortslag,
2. lag om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse,
3. lag om trafikskolor,
4. lag om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott,
5. lag om ändring i lagen (1971:965) om straff för trafikbrott som begåtts utomlands,
6. lag om ändring i lagen (1988:15) om förbud mot radar- och laser-varnare.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till körkortslag

Häri genom föreskrivs¹ följande.

1 kap. Inledande bestämmelse

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om behörighet att köra motorfordon, terrängmotorfordon, traktor och motorredskap samt om handlingar som ger sådan behörighet (*körkort och traktorkort*).

Bestämmelser om behörighet att köra vissa fordon i yrkesmässig trafik finns i yrkestrafiklagen (1998:000).

2 kap. Förarbehörighet

Krav på körkort

1 § Personbil, lastbil, buss, motorcykel, terrängvagn och motorredskap klass I får köras endast av den som har ett gällande körkort för fordonet. Har släpfordon kopplats till en bil skall föraren ha körkortsbehörighet även för släpfordonet.

För övningskörning gäller bestämmelserna i 4 kap.

2 § Traktor med gummihjul och motorredskap klass II får köras på väg endast av den som har ett gällande körkort eller traktorkort, om inte körningen på väg avser en kortare sträcka för färd till eller från en arbetsplats eller mellan en gårds ägor eller för liknande ändamål.

3 § Terrängskoter får köras endast av den som har körkort eller traktorkort.

4 § Moped klass I får köras endast av den som har körkort. Moped klass II får köras av den som har fyllt 15 år.

¹ Jfr rådets direktiv 91/439/EEG av den 29 juli 1991 om körkort (EGT nr L 237, 24.8.1991, s.1, Celex 391L0439), senast ändrad genom rådets direktiv 97/26/EG (EGT nr L 150, 7.6.1997, s.41, Celex 397L0026).

Förarbehörighet för särskilda fordonstyper

5 § Förarbehörighet enligt 1 § anges i körkort med beteckningarna

- A för motorcykel
- A1 för lätt motorcykel
- B för
 1. personbil med totalvikt av högst 3,5 ton och lätt lastbil samt enbart ett lätt släpfordon som är kopplat till sådana bilar,
 2. terrängvagn, och
 3. motorredskap klass I
- C för tung lastbil och personbil med totalvikt över 3,5 ton samt enbart ett lätt släpfordon som är kopplat till sådana bilar
- D för buss och enbart ett lätt släpfordon som är kopplat till buss
- E för släpfordon, oavsett vikt och antal

6 § Behörigheten A ger rätt att köra motorcykel med en högre effekt än 25 kilowatt endast om körkortshavaren har haft ett körkort med behörigheten A under minst två år eller godkänts i körprov på en sådan motorcykel efter att ha fyllt 21 år. Detsamma gäller om motorcykeln har ett förhållande mellan effekt och tjänstevikt som överstiger 0,16 kilowatt/kilogram.

7 § Behörigheten B ger rätt att köra trehjuliga motorcyklar.

8 § Körkort med behörigheten CE eller DE ger även behörigheten BE.

9 § Körkort med behörigheten CE ger även behörigheten DE, om körkortshavaren har behörigheten D.

Undantag

10 § Bestämmelserna i 1–4 §§ gäller inte vid färd med fordon inom ett inhägnat järnvägs-, fabriks- eller tävlingsområde eller annat liknande inhägnat område.

11 § Den som har ett körkort med behörigheten B får köra lastbil och buss med eller utan släpfordon, men utan last eller passagerare, inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde. Detsamma gäller den som har fått ett körkort med sådan behörighet återkallat, om särskilt medgivande lämnats. Ett sådant medgivande gäller högst tre år.

12 § Polis som har ett körkort med behörigheten B får i tjänsteutövning köra varje slag av körkortspliktigt fordon en kortare sträcka.

Särskilt förarbevis

13 § Under höjd beredskap eller då regeringen har beslutat om tjänstgöring enligt 4 kap. 8 § lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt får den

som har ett körkort med behörigheten B och har ett särskilt förarbevis köra det slag av fordon som anges i det särskilda förarbeviset. Prop. 1997/98:124

I övrigt skall bestämmelserna i denna lag gälla även det särskilda förarbeviset.

14 § Ett bevis att körkort utfärdats gäller som körkort till dess körkortet lämnats ut eller rätten att få ut körkortet förfallit.

3 kap. Utfärdande och giltighet av körkort och traktorkort

Förutsättningar för utfärdande av körkort

1 § Körkort får utfärdas för den som

1. har körkortstillstånd,
2. är permanent bosatt i Sverige eller har studerat här i minst sex månader,
3. har fyllt
 - a) 16 år för behörigheten A1,
 - b) 18 år för behörigheterna A, B, C och E,
 - c) 21 år för behörigheten D, och
4. har avlagt godkänt förarprov.

Körkort får dock inte utfärdas för den som har ett körkort som är utfärdat i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

Har ett körkort blivit ogiltigt av anledning som avses i 12 § eller 13 § första stycket 1 eller sista stycket får begäran om förlängning bifallas eller nytt körkort utfärdas utan att förarprov avlagts, om ansökan om körkortstillstånd görs inom ett år från det att behörigheten upphörde att gälla eller körkortet blev ogiltigt. För utfärdande av körkort efter återkallelse gäller bestämmelserna i 5 kap.

2 § Körkortstillstånd får meddelas endast för den som med hänsyn till sina personliga och medicinska förhållanden kan anses lämplig som förare av ett körkortspliktigt fordon. Körkortstillståndet gäller endast under en viss tid.

Lämplighet med hänsyn till de personliga förhållandena förutsätter att sökanden inte är opålitlig i nykterhetshänseende och i övrigt kan antas komma att respektera trafikreglerna och visa hänsyn, omdöme och ansvar i trafiken.

Lämplighet med hänsyn till de medicinska förhållandena förutsätter att sökanden har tillfredsställande syn för att köra fordon av det slag ansökan avser och att sökanden i övrigt uppfyller de medicinska krav som är nödvändiga med hänsyn till trafiksäkerheten.

3 § Den som söker eller har körkortstillstånd eller körkort är skyldig att genomgå läkarundersökning, blodprovstagning eller annan liknande undersökning som behövs för den prövning som avses i 2 § andra och tredje styckena eller annars i denna lag.

4 § Förarprovet består av ett kunskapsprov och ett körprov. Förarprov får inte avläggas om spärrtid löper. För förarprov för behörigheterna A, A1 eller B skall sökanden kunna visa ett intyg om förarutbildning för fordonsslaget.

Kunskapsprov får avläggas endast av den som uppfyller kraven i 1 § första stycket 1 och 3. Kunskapsprov för behörigheten A behöver inte avläggas om sökanden redan har körkort med behörigheten A1.

Körprov får avläggas endast av den som uppfyller kraven i 1 § första stycket 1–3.

5 § Sökanden skall godkännas i förarprovet, om det visar att sökanden har de kunskaper och den förmåga samt uppvisar det beteende som från trafiksäkerhetssynpunkt bör krävas av förare av körkortspliktiga fordon.

6 § Körkort med behörigheten C eller D får utfärdas endast för den som har körkort med behörigheten B. Om sökanden inom de tre senaste åren har haft körkort med behörigheten BC, BD eller BCD får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt.

7 § Körkort med behörigheten BE, CE eller DE får utfärdas endast för den som har behörighet för dragfordon. Om sökanden inom de tre senaste åren har haft körkort med behörighet för dragfordon och släpfordon av det slag som ansökan avser får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt.

Förhandsbesked

8 § Den som avser att ansöka om körkortstillstånd får begära förhandsbesked i fråga om det finns hinder mot att meddela körkortstillstånd med hänsyn till sökandens personliga eller medicinska förhållanden.

Spärrtid

9 § Om det vid prövning av ansökan om förhandsbesked eller körkortstillstånd finns hinder mot att meddela körkortstillstånd på grund av sökandens personliga förhållanden, skall en tid bestämmas före vars utgång körkort inte får utfärdas (*spärrtid*). Spärrtiden skall vara lägst en månad och högst tre år.

Villkor för innehav av körkortstillstånd eller körkort

10 § När ett körkortstillstånd meddelas eller ett körkort utfärdas, får de särskilda villkor för körkortsinnehavet som är nödvändiga från trafiksäkerhetssynpunkt föreskrivas. Sådana villkor får också föreskrivas efter det att körkortet har utfärdats.

Körkortets giltighet

11 § Ett körkort gäller från och med den dag då det utfärdas.

12 § Behörigheten C, CE, D eller DE gäller tills det att körkortshavaren fyller 45 år och därefter för perioder om högst 10 år, om körkortshavaren har visat att de medicinska kraven för att ha sådan behörighet är uppfyllda.

13 § Ett körkort gäller inte om

1. det inte har förnyats efter föreläggande,
2. det är återkallat eller omhändertaget enligt 5 kap.,
3. det har ersatts med annat körkort,
4. det har bytts ut mot ett utländskt körkort, eller
5. innehavaren dessutom har ett eller flera andra giltiga körkort utfärdade i andra stater inom EES och inte efter uppmaning anger vilket av körkortet som skall behållas eller anger att ett annat än det svenska körkortet skall behållas.

Ett körkort skall också förklaras ogiltigt om körkortshavaren begär det. Ogiltigheten får begränsas till att avse viss behörighet.

Förnyelse av körkort

14 § Ett körkort skall förnyas inom tio år efter det att det har utfärdats eller senast förnyats. Körkortet skall också förnyas om det har förstörts eller kommit bort eller om någon uppgift i det har ändrats.

Skyldighet att medföra körkort

15 § Den som kör ett fordon som avses i 2 kap. 1 § skall ha med sig körkortet eller ett bevis att körkort utfärdats. På begäran av bilinspektör eller polis skall handlingen överlämnas för kontroll.

Traktorkort

16 § Traktorkort får utfärdas för den som

1. har fyllt 16 år eller, om det finns särskilda skäl, 15 år,
2. har körkortstillstånd och som
3. genom godkänt kunskapsprov visat sig uppfylla de krav som bör ställas från trafiksäkerhetssynpunkt.

17 § Bestämmelserna i 2, 3, 8–11 §§, 13 § första stycket 2–3 och andra stycket gäller även traktorkort.

Prövotid

18 § För ett körkort som utfärdats efter godkänt förarprov gäller en prövotid av två år från dagen för provet. Om körkortshavaren redan har ett giltigt körkort med annan behörighet, skall prövotiden endast omfatta vad som kan återstå av prövotiden för det äldre körkortet.

1 § Den som för att få körkort vill öva sig i att köra bil eller motorcykel får övningsköra under de förutsättningar som anges i 2–5 §§ om han har körkortstillstånd.

2 § Den som övningskör skall, om annat inte följer av 3 eller 4 §, ha uppnått en ålder av

1. 16 år för körning med personbil eller med fordon som kräver förarbehörighet A1,

2. 17 år och 6 månader för körning med lätt lastbil eller med fordon som kräver förarbehörighet A eller C, dock ej sådan motorcykel som avses i 2 kap. 6 §,

3. 18 år för körning med fordon som kräver förarbehörighet BE eller CE,

4. 20 år för körning med sådan motorcykel som avses i 2 kap. 6 § och med fordon som kräver behörighet D eller DE.

3 § Den som har uppnått en ålder av 17 år och 6 månader får övningsköra i trafikskola med sådan motorcykel som avses i 2 kap. 6 § under förutsättning att den som har uppsikt över körningen följer med på motorcykeln eller i en sidvagn.

4 § Övningskörning med sådant fordon som kräver behörigheten C, D eller E får ske endast om den som övningskör har ett körkort med behörigheten B eller inom tre år före övningskörningen har haft körkort för det slag av fordon med vilket körningen sker.

5 § Övningskörning skall ske under uppsikt av någon som har vana och skicklighet att köra fordon av det slag som övningskörningen avser. Sådan uppsikt får utövas endast av

1. den som fyllt 21 år och sedan minst tre år har körkort för fordon av det slag körningen avser, om övningskörningen sker inom polisväsendet eller Försvarsmakten,

2. utbildningsledare eller trafiklärare, om övningskörningen sker i trafikskola,

3. den som fyllt 24 år och sedan minst fem år har körkort för fordon av det slag som övningskörningen avser samt har godkänts som handledare för den som övningskör, om övningskörningen sker i andra fall.

5 kap. Körkortsingripande

1 § Ett körkortsingripande sker genom återkallelse av körkortet eller genom varning.

Ett körkortsingripande med anledning av brottslig gärning skall när det gäller frågan om brott föreligger grunda sig på en lagakraftvunnen dom, ett godkänt strafföreläggande, ett godkänt föreläggande om ordningsbot eller ett beslut om åtalsunderlåtelse enligt 20 kap. rättegångsbalken eller motsvarande bestämmelse i annan författning.

Med svensk dom jämföras vid tillämpningen av denna lag brottnålsdom eller annat likvårdigt avgörande som har meddelats av en utländsk domstol eller någon annan utländsk myndighet.

Prop. 1997/98:124

2 § Vad som sägs i detta kapitel om körkort gäller också körkortstillstånd och traktorkort.

Återkallelse av körkort

3 § Ett körkort skall återkallas

1. om körkortshavaren har brutit mot 1 § andra stycket, 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott eller 30 § första, andra eller tredje stycket järnvågssäkerhetslagen (1990:1157),

2. om körkortshavaren har brutit mot 5 § lagen om straff för vissa trafikbrott och överträdelsen inte kan anses som ringa,

3. om körkortshavaren genom upprepade brott i väsentlig grad har visat bristande vilja eller förmåga att rätta sig efter de bestämmelser som gäller i trafikens eller trafiksäkerhetens intresse för förare av motordrivet fordon eller spårvagn,

4. om körkortshavaren i annat fall vid förande av ett motordrivet fordon eller en spårvagn har överskridit högsta tillåtna hastighet, kört mot rött ljus, underlåtit att iaktta stopplikt, kört om vid övergångsställe eller brutit mot någon annan regel som är väsentlig från trafiksäkerhetssynpunkt, allt om överträdelsen inte kan anses som ringa,

5. om körkortshavaren på grund av opålitlighet i nykterhetshänseende inte bör ha körkort,

6. om det med hänsyn till annat brott som körkortshavaren har gjort sig skyldig till kan antas att han inte kommer att respektera trafikreglerna och visa hänsyn, omdöme och ansvar i trafiken eller om han på grund av sina personliga förhållanden i övrigt inte kan anses lämplig som förare av körkortspliktigt fordon,

7. om körkortshavarens förutsättningar för rätt att köra ett körkortspliktigt fordon är så väsentligt begränsade genom sjukdom, skada eller dylikt att han från trafiksäkerhetssynpunkt inte längre bör ha körkort,

8. om körkortshavaren inte följer ett föreläggande att ge in läkarintyg eller bevis om godkänt förarprov.

4 § Återkallelse enligt 3 § får begränsas till att avse en eller flera behörigheter.

5 § Ett körkort skall återkallas tills vidare i avvaktan på ett slutligt avgörande av återkallelsefrågan om det på sannolika skål kan antas att körkortet kommer att återkallas villkorligt enligt 12 § på grund av 3 § 1 eller slutligt på någon av de grunder som avses i 3 § 1–7. Om beslutet grundas på misstanke om brottslig gärning, skall beslutets giltighetstid begränsas enligt vad som gäller för spårrtid enligt 6 §.

6 § Vid körkortsåterkallelse enligt 3 § 1–6 skall det bestämmas en tid inom vilken ett nytt körkort inte får utfärdas (*spärrtid*). Spärrtiden skall vara lägst en månad och högst tre år. Om körkortet återkallas enligt 3 § 1 och det är fråga om grovt brott, skall spärrtiden bestämmas till lägst ett år.

Omhändertagande av körkort

7 § Ett körkort skall omhändertas

1. om körkortshavaren vid förande av ett motordrivet fordon eller en spårvagn har visat tydliga tecken på påverkan av alkohol eller annat ämne,

2. om det på sannolika skäl kan antas att körkortet kommer att återkallas enligt 3 § 1 eller 4,

3. om körkortshavaren till följd av sjukdom, skada eller dylikt saknar förutsättningar att köra ett körkortspliktigt fordon på ett trafiksäkert sätt, eller

4. om körkortet är ogiltigt enligt 3 kap. 13 § eller 6 kap. 2 §.

Om körkortet skall omhändertas på grund av brott som avses i 3 § 4 får körkortshavaren medges rätt att under 48 timmar närmast efter omhändertagandet köra det slag av fordon som körkortet berättigar honom till.

8 § Om ett fordon körs i strid mot denna lag eller en föreskrift som har meddelats med stöd av lagen, skall polisen hindra fortsatt färd, om den kan vara en påtaglig fara för trafiksäkerheten eller ställa till svåra problem på annat sätt.

Varning

9 § I stället för att körkortet återkallas skall körkortshavaren varnas i sådana fall som avses i 3 § 2–6, om varningen av särskilda skäl kan anses vara en tillräcklig åtgärd.

Detsamma gäller om körkortshavaren brutit mot 4 § första stycket lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott eller 30 § första stycket järnvägssäkerhetslagen (1990:1157) och alkoholkoncentrationen under eller efter färden inte uppgått till 0,5 promille i blodet eller 0,25 milligram per liter i utandningsluften.

Underlåtande av körkortsingripande m.m.

10 § Om ett körkort varit omhändertaget eller återkallat tills vidare under minst så lång tid som skulle ha bestämts som spärrtid, får det när återkallelsen slutligt avgörs beslutas att ytterligare ingripande inte skall ske.

Föreligger synnerliga skäl får med avvikelse från denna lag återkallelse underlåtas eller spärrtid sättas ned om det kan ske utan fara för trafiksäkerheten. Underlåtes återkallelse får varning meddelas i stället.

11 § Har någon ny omständighet inträffat eller blivit känd sedan ett beslut om återkallelse, varning eller spärrtid har vunnit laga kraft, får återkallelsen eller varningen hävas eller spärrtiden kortas eller ersättas med varning, om det finns synnerliga skäl.

12 § En återkallelse enligt 3 § 1 får ske villkorligt om körkortshavaren efter alkoholförtäring har brutit mot 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott. Närmare bestämmelser om förutsättningar m.m. för att meddela villkorlig återkallelse finns i lagen (1998:000) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse.

Nytt körkort efter återkallelse

13 § Ansökan om utfärdande av körkort efter återkallelse får inte provas innan giltighetstid för återkallelse tills vidare eller spärrtid löpt ut.

14 § Efter återkallelse får nytt körkort utfärdas endast om sökanden har körkortstillstånd, har avlagt godkänt förarprov och även i övrigt uppfyller kraven i 3 kap. 1 § om inte annat sägs i andra eller tredje stycket eller 15 §.

Har tiden för körkortets ogiltighet efter återkallelse med stöd av 3 § 2–4 bestämts till högst ett år får nytt körkort utan ytterligare prövning utfärdas efter ansökan. Har tiden för körkortets ogiltighet efter återkallelse med stöd av 3 § 1, 5–6 bestämts till högst ett år, eller om körkortet återkallats med stöd av 3 § 7–8, får nytt körkort utfärdas efter ansökan om sökanden har körkortstillstånd.

Vad som sägs i andra stycket gäller inte om ansökan om utfärdande av nytt körkort görs mer än 14 månader efter det att spärrtiden enligt 6 § eller giltighetstiden enligt 5 § började löpa eller, vid återkallelse med stöd av 3 § 7–8, körkortshavaren fick del av beslutet. Har ansökan gjorts senast två månader efter det att beslutet om återkallelse vann laga kraft gäller dock vad som sagts i andra stycket.

15 § Vad som sägs i 14 § andra stycket gäller inte i fråga om återkallelse med stöd av 3 § 1–6 om prøvotid enligt 3 kap. 18 § löpte för sökanden vid tidpunkten för den händelse som medförde att körkortet återkallades.

Om det i beslut om återkallelse beslutats om krav som skall uppfyllas för utfärdande gäller dessa krav i stället för kraven enligt 14 §. Det samma gäller beslut av körkortsmyndighet som fattats efter beslut om återkallelse men innan giltighetstiden för återkallelse tills vidare eller spärrtiden löpt ut.

6 kap. Utländska körkort

Giltighet i Sverige

1 § Ett utländskt körkort som är utfärdat i en stat inom EES gäller i Sverige enligt sitt innehåll. Om innehavare av ett sådant körkort är

permanent bosatt i Sverige, gäller även bestämmelserna i 3 kap. 10 §. Ett sådant körkort jämföras med svenskt körkort vid tillämpningen av 4 kap. 4 eller 5 §.

Även andra utländska körkort gäller i Sverige enligt sitt innehåll. Om körkortet inte är utformat i överensstämmelse med någon av förebilderna i de konventioner om vägtrafik som har undertecknats i Genève den 19 september 1949 respektive i Wien den 8 november 1968, och inte heller är utfärdat på engelska, tyska eller franska, gäller dock körkortet endast tillsammans med en bestyrkt översättning till något av dessa språk eller till svenska, danska eller norska. Ett körkort som inte är försett med ett fotografi av körkortshavaren gäller endast tillsammans med en identitetshandling med fotografi.

2 § Ett utländskt körkort gäller inte i Sverige

1. om det är ogiltigt i den stat där det har utfärdats,
2. om det har bytts ut mot ett svenskt körkort,
3. om innehavaren också har ett svenskt körkort och detta är omhändertaget eller återkallat, eller
4. om körkortshavaren i fall som avses i 3 kap. 13 § första stycket 5 har förklarat att han vill behålla det svenska körkortet.

Är körkortet utfärdat i en stat utanför EES, gäller det inte i Sverige om innehavaren är folkbokförd i Sverige sedan mer än ett år.

Körkortet är inte ogiltigt enligt andra stycket under den tid en ansökan om utbyte enligt 7 § prövas.

3 § Ett utländskt körkort medför inte rätt att köra bil innan innehavaren har fyllt 18 år. Ett utländskt körkort medför inte rätt för någon annan än en medborgare i en stat inom EES att köra svenskregistrerad lastbil eller buss i förvärvsverksamhet för transport av personer eller gods.

4 § Utan hinder av 2 kap. 4 § får en person som fyllt 15 år och som är bosatt utomlands men tillfälligt vistas här bruka en moped klass I som han fört in i landet, om den uppfyller de villkor som gäller för sådana fordon i hans hemland. Detta gäller dock endast om den som har fört in fordonet får köra detta i hemlandet utan körkort eller därmed jämförlig handling.

Ingripande mot ett utländskt körkort m.m.

5 § Om det finns någon sådan grund för körkortsingripande som avses i 5 kap., skall ett utländskt körkorts giltighet i Sverige prövas.

Vid prövningen tillämpas de bestämmelser som gäller vid ingripande mot körkort utfärdade i Sverige.

6 § Är innehavaren av det utländska körkortet permanent bosatt i Sverige och är det utländska körkortet utfärdat i en stat inom EES, kan körkortet vid den prövning som avses i 5 § bytas ut mot ett likvärdigt svenskt körkort. Körkortsingripandet eller begränsningen i körkortets giltighet skall därefter gälla det svenska körkortet.

7 § Ett körkort som är utfärdat i en stat inom EES, Schweiz eller Japan och som gäller i Sverige får bytas ut mot ett likvärdigt svenskt körkort, om innehavaren är permanent bosatt i Sverige.

Ett körkort som är utfärdat i Schweiz eller Japan får bytas ut endast om körkortshavaren uppfyller de personliga och medicinska krav som anges i 3 kap. 2 §.

8 § Vid beslut om utbyte av ett utländskt körkort gäller bestämmelserna i 3 kap. 10 §.

7 kap. Förfarandet i körkortsärenden m.m.

1 § Vad som sägs i detta kapitel om körkort gäller också körkortstillstånd och traktorkort.

2 § Länsstyrelsen prövar ärenden om medgivande enligt 2 kap. 11 §, om förlängd giltighet enligt 3 kap. 12 § samt ärenden enligt 3 kap. 3 §, 13 § första stycket 5 och andra stycket. Länsstyrelsen prövar även frågor som avses i 3 kap. 16 § 1.

Länsstyrelsen prövar också ärenden om godkännande av handledare, förhandsbesked, villkor för innehav av körkortstillstånd och körkort, körkortstillstånd, körkortsingripande och giltighet eller utbyte av ett utländskt körkort.

3 § Vägverket beslutar om utfärdande av körkort och prövar ärenden enligt 3 kap. 13 § första stycket 1.

4 § Omhändertagande av körkort enligt 5 kap. 7 § beslutas av polismyndighet eller åklagare.

5 § Om ett körkort har blivit omhändertaget enligt 5 kap. 7 § första stycket 1–3 skall länsstyrelsen utan dröjsmål pröva frågan om körkortet skall återkallas tills vidare eller lämnas tillbaka.

6 § Länsstyrelsen får utfärda preliminärt beslut om körkortsingripande för godkännande inom viss tid, om det med hänsyn till omständigheterna och uppgifterna i ärendet finns grundad anledning att anta att körkortshavaren är beredd att godta ett beslut om körkortsingripande.

Har preliminärt beslut utfärdats, får ärendet inte tas upp på nytt förrän tiden för godkännande har gått ut. Godkännande som sker efter det att ärendet avgjorts är ogiltigt.

Ett godkänt preliminärt beslut gäller som beslut som har vunnit laga kraft.

Verkställighet av beslut m.m.

7 § Ett beslut enligt denna lag gäller omedelbart, om inte annat anges.

Ett beslut om körkortsingripande skall delges den som beslutet rör.

8 § Giltighetstid för återkallelse tills vidare och spärrtid med anledning av återkallelse räknas från den dag då beslutet delges körkortshavaren eller från den tidigare dag när körkortshavaren överlämnar körkortet till länsstyrelsen. Har beslutet föregåtts av ett beslut om omhändertagande av körkortet eller av ett beslut om återkallelse tills vidare, räknas spärrtiden från det först delgivna beslutet. Har giltigheten av beslut om återkallelse av körkort tills vidare löpt ut när slutligt beslut om körkortsingripande fattas skall den tid under vilket körkortet varit ogiltigt räknas av från spärrtiden.

Spärrtiden löper i andra fall från den dag som anges i beslutet.

9 § Ogiltigt körkort skall överlämnas till länsstyrelsen.

8 kap. Överklagande

1 § Länsstyrelsens beslut enligt 7 kap. 2 § får, om inte annat följer av tredje stycket eller 3 §, överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Länsstyrelsen får föra talan även till förmån för den enskilda parten.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Länsstyrelsens beslut i ett ärende om godkännande som handledare får överklagas hos Vägverket.

2 § Vägverkets beslut att vägra utfärda körkort enligt 3 kap. 1 § första stycket 2 får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Vägverkets beslut i ärende om godkännande som handledare och övriga beslut i fråga om utfärdande av körkort eller traktorkort eller om förnyelse av körkort får inte överklagas.

3 § Ett föreläggande om att ge in läkarintyg eller bevis om godkänt förarprov får överklagas endast tillsammans med det beslut genom vilket ärendet avgörs.

En uppmaning enligt 3 kap. 13 § första stycket 5 får inte överklagas. Detsamma gäller beslut om omhändertagande av körkortstillstånd, körkort eller traktorkort enligt 5 kap. 7 § och beslut i fråga om godkännande vid förarprov.

4 § Om allmän förvaltningsdomstols beslut överklagas av länsstyrelsen, skall överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag då det överklagade beslutet meddelades.

9 kap. Ansvarsbestämmelser

1 § Körs moped klass II av barn som inte har fyllt 15 år, döms den som har vårdnaden om barnet eller, om förseelsen har begåtts av barnet i ett anställningsförhållande, arbetsgivaren till böter, om vårdnadshavaren eller arbetsgivaren uppsåtligen eller av oaktsamhet har underlåtit att göra vad som ankommer på honom för att hindra förseelsen. Till samma straff döms även den som i annat fall uppsåtligen eller av oaktsamhet tillåter barn som inte har fyllt 15 år att köra moped klass II.

2 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 3 kap. 15 § döms till penningböter.

Föraren skall inte dömas till straff,

1. om körkortet skall förnyas och föraren före färden har återlämnat kortet eller gjort anmälan om att det förstörts eller kommit bort, eller

2. om återkallelse av körkort begränsats på det sätt som anges i 5 kap. 4 § och färden äger rum inom två månader från det att frågan om återkallelse slutligt har avgjorts, eller

3. om förarens identitet genast har kunnat fastställas.

3 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet inte överlämnar ogiltigt körkort till länsstyrelsen enligt 7 kap. 9 § döms till penningböter.

4 § Bestämmelser om ansvar för den som i annat fall än som avses i 1–3 §§ kör fordon i strid mot denna lag finns i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.

10 kap. Bemyndiganden m.m.

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter i de avseenden som anges i denna lag samt meddela föreskrifter om

1. lagens tillämpning på andra i utlandet utfärdade behörighetshandlingar som ger rätt att köra motordrivna fordon,

2. länsstyrelsens prövning av andra körkortsärenden än som anges i 7 kap.,

3. registrering som behövs för tillämpningen av lagen.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från lagen.

Regeringen får låta postbefordringsföretag lämna ut körkort.

2 § Om en läkare vid undersökning av en körkortshavare finner att körkortshavaren av medicinska skäl är uppenbart olämplig att ha körkort, skall läkaren anmäla det till länsstyrelsen. Innan anmälan görs skall läkaren underrätta körkortshavaren. Anmälan behöver inte göras om det finns anledning att anta att körkortshavaren kommer att följa läkarens tillsägelse att avstå från att köra körkortspliktigt fordon.

Bestämmelserna i första stycket gäller även den som har körkortstillstånd och traktorkort.

3 § I ärenden enligt denna lag får den enskilde föreläggas att ge in läkarintyg eller bevis om godkänt förarprov eller att förnya körkortet.

4 § Med länsstyrelse i denna lag avses den länsstyrelse där sökanden är folkbokförd. Är sökanden inte folkbokförd prövas ärendet av länsstyrelsen i det län där sökanden vistas.

Länsstyrelsen enligt första stycket får hänskjuta ärenden enligt denna lag till annan länsstyrelse om sökanden begär det och länsstyrelsen finner det lämpligt.

1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1998 då körkortslagen (1977:477) upphör att gälla. Bestämmelsen i 5 kap. 12 § träder dock i kraft den dag regeringen bestämmer och upphör att gälla fem år efter ikraftträdandet.

2. Innehavare av körkort med behörighet C, CE, D eller DE som senast den 31 december 1998 fyller 45 år skall senast den 30 september 2003 ansöka om sådan förlängning av giltighet av behörighet som stadgas i 3 kap. 12 § om körkortet inte skall förnyas dessförinnan enligt 3 kap. 14 § första meningen. Vid ansökan eller förnyelsen skall körkortshavaren visa att de medicinska kraven för behörigheten är uppfyllda.

3. Den som vid ikraftträdandet innehar körkort med behörighet C, CE, D, DE eller TAXI behöver inte förnya körkortet enligt 3 kap. 14 § andra meningen av den anledningen att giltighetstid för körkortsbehörighet C, CE, D eller DE skall antecknas på körkortet eller för att behörigheten TAXI slopats.

4. Godkännande som handledare som meddelats före ikraftträdandet gäller som godkännande enligt den nya lagen. Bestämmelserna om övningskörning i körkortsförordningen (1977:722) gäller för den som vid ikraftträdandet har uppnått en ålder av 17 år och 6 månader och har körkortstillstånd.

5. Den gamla lagen gäller fortfarande i fråga om överklagande av beslut om förnyelse av körkort som meddelats före ikraftträdandet.

6. Undantag som beviljats enligt den gamla lagen gäller i enlighet med sitt innehåll. Ansökan om undantag som getts in före ikraftträdandet prövas enligt den gamla lagen.

7. Körkortsbehörighet A LÄTT MOTORCYKEL och B som förvärvats före den 1 juli 1996 ger alltså rätt att köra fordon enligt de definitioner som fanns före ikraftträdandet av lagen (1996:320) om ändring i körkortslagen (1977:477).

8. Ärende som anhängiggjorts hos en länsstyrelse före ikraftträdandet skall avgöras av denna länsstyrelse.

2.2 Förslag till lag om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

Prop. 1997/98:124

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om försöksverksamhet med villkorlig återkallelse av körkort under en villkorstid.

Lagen är tillämplig för sådana körkortshavare med förarbehörighet för personbil som är folkbokförda i Västerbottens, Stockholms eller Östergötlands län och vilkas körkort skall återkallas med stöd av 5 kap. 3 § 1 körkortslagen (1998:000) på grund av brott mot 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott till följd av alkoholförtäring.

2 § Med villkorlig körkortsåterkallelse förstås att rätten att köra ett körkortspliktigt fordon under viss angiven tid (*villkorstid*) är begränsad till att inom svenskt territorium köra en angiven personbil, som inte får användas i yrkesmässig trafik, och att därvid vara underkastad särskilda villkor för förare och fordon. Begränsningarna skall anges på körkortet.

Med alkolås förstås en sådan anordning i en personbil som hindrar att fordonet startas och körs av förare som har alkohol i utandningsluften.

3 § Deltagande i försöksverksamheten prövas efter ansökan av körkortshavaren i ett ärende om körkortsingripande.

4 § Till ansökan skall fogas

1. ett läkarintyg enligt särskilt formulär,
2. ett avtal om leverans, inmotering av alkolås i viss personbil och hyra av alkolås, samt
3. en förklaring i vilken sökanden förklarar sig villig att följa de särskilda villkor för fortsatt innehav av förarbehörighet som gäller enligt denna lag.

5 § Ansökan om villkorlig återkallelse får inte bifallas om körkortshavaren med hänsyn till sina personliga eller medicinska förhållanden bedöms olämplig att delta i försöksverksamheten. Härvid skall det särskilt beaktas om sökanden har förmåga att rätta sig efter de bestämmelser som gäller trafiksäkerheten samt omfattningen av sökandens bruk av alkohol eller av andra droger.

Ansökan får inte heller bifallas om prøvotid enligt 3 kap. 18 § körkortslagen (1998:000) löpte för sökanden vid tidpunkten för överträdelsen.

6 § Bifalls en ansökan gäller en villkorstid om två år. Körkortshavaren skall under denna tid

1. iaktta villkoret att inte köra annat körkortspliktigt fordon än den personbil som anges på körkortet och som skall vara utrustad med ett godkänt alkolås,
2. iaktta meddelade föreskrifter om installation, användning och kontroller av alkolås,
3. genom läkarintyg regelbundet styrka nyktert levnadssätt och

4. iaktta föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag och de krav som i övrigt gäller för ett fortsatt körkortsinnehav. Prop. 1997/98:124

Villkorstiden räknas från den dag då beslut om villkorlig återkallelse meddelas.

7 § Den som ansöker om eller fått villkorlig återkallelse är skyldig att genomgå läkarundersökning, blodprovstagning eller annan liknande undersökning som behövs för prövning enligt denna lag.

8 § Länsstyrelsen skall utöva tillsyn över deltagarna i försöksverksamheten.

Om körkortshavaren bryter mot vad som sägs i 6 § skall den villkorliga återkallelsen undanröjas och frågan om körkortsingripande tas upp till förnyad prövning. När spärrtid bestäms med anledning av ett körkortsingripande skall villkorstid då körkortet varit återkallat villkorligt inte räknas av. Detsamma gäller om körkortshavaren själv vill avbryta deltagandet i försöksverksamheten.

Förnyad prövning får inte inledas efter villkorstidens utgång.

9 § Länsstyrelsen i det län där körkortshavaren är folkbokförd när ansökan om villkorlig återkallelse görs prövar ansökningen. Övriga frågor enligt lagen prövas av samma länsstyrelse.

Beslut gäller omedelbart, om inte annat förordnas.

10 § Länsstyrelsens beslut att vägra villkorlig återkallelse får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Ett beslut om att undanröja villkorlig återkallelse får överklagas endast i samband med talan mot det beslut varigenom frågan om körkortsingripande avgörs.

Beslut om begränsningar för förarbehörigheten får inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

11 § Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om avgifter för deltagande i försöksverksamheten och de ytterligare föreskrifter som behövs för tillämpningen av denna lag.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer och upphör att gälla fem år efter ikraftträdandet. För den som fått ansökan beviljad enligt 6 § och då villkorstiden inte löpt ut innan lagen upphör att gälla, skall dock bestämmelserna fortsätta att tillämpas.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Med trafikskola avses yrkesmässig utbildning av förare av fordon som kräver särskild behörighet.

2 § Trafikskola får drivas endast efter tillstånd av Vägverket.

Tillstånd får meddelas fysisk eller juridisk person, som med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt bedöms ha förutsättningar att driva trafikskola på sådant sätt att kravet på god förarutbildning blir tillgodosett.

3 §¹ En trafikskola skall ha en godkänd trafikskolechef, som svarar för att skolan drivs på det sätt som sägs i 2 §, och en eller flera godkända utbildningsledare, som är ansvariga för utbildningsarbetet.

Om det behövs med hänsyn till omfattningen av skolans verksamhet, skall det vid skolan utöver utbildningsledare finnas en eller flera godkända trafiklärare.

Frågor om godkännande som trafikskolechef, utbildningsledare eller trafiklärare prövas av Vägverket.

4 § Endast den som har fyllt 21 år och sedan minst tre år har körkort för det slag av fordon som utbildningen avser får godkännas som utbildningsledare eller trafiklärare. Godkännande som trafiklärare kan begränsas till att avse utbildning på andra fordon än motorcyklar.

Med körkort i första stycket jämföras körkort utfärdat i en annan stat inom Europeiska Ekonomiska samarbetsområdet (EES).

5 § Vägverket får återkalla tillståndet att driva trafikskola, om

1. tillståndshavaren visar sig vara olämplig att driva trafikskola,
2. utbildningen i trafikskola bedrivs i strid mot gällande föreskrifter eller i övrigt på ett otillfredsställande sätt, eller
3. undervisning inte har bedrivits vid skolan under de senaste tolv månaderna.

6 § Om Vägverket finner att den som har godkänts som trafikskolechef, utbildningsledare eller trafiklärare är olämplig, får verket återkalla godkännandet.

7 § Har trafikskolans tillståndshavare, trafikskolechef, utbildningsledare eller trafiklärare gjort sig skyldig till något förfarande eller någon försummelse som kan leda till att tillståndet eller godkännandet återkallas, men det kan antas att han kommer att rätta till felet eller bristen utan sådan åtgärd, får Vägverket meddela varning.

8 § Vägverkets beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Beslut om varning enligt 7 § får inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

¹ Jfr rådets direktiv 92/51/EEG av den 18 juni 1992 om en andra generell ordning för erkännande av behörighetsgivande högre utbildning, en ordning som kompletterar den som föreskrivs i direktiv 89/48/EEG (EGT L 51, 24.7.1992, s. 25, Celex 392L0051).

9 § Den som driver trafikskola utan tillstånd eller utan att följa i denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter döms till böter.

10 § Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om trafikskolor, kompetenskrav för godkända trafikskolechefer, utbildningsledare och trafiklärare samt om utbildningen vid trafikskolor.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1998.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott

Prop. 1997/98:124

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

För någon körkortspliktigt fordon utan att vara berättigad att föra sådant fordon, dömes för olovlig körning till böter. Har han tidigare innehaft körkort som blivit återkallat eller har brottet skett vanemässigt eller är det eljest att anse som grovt, må dömas till fängelse i högst sex månader.

För någon körkortspliktigt fordon med åsidosättande av föreskrift, som meddelats i fråga om rätten att föra sådant fordon, dömes till böter.

Anställer och brukar någon såsom förare av körkortspliktigt fordon den, som icke äger rätt att föra fordonet, eller tillåter någon eljest annan att föra sådant fordon utan att denne är berättigad därtill, dömes likaledes till böter.

Första, andra och tredje styckena äger motsvarande tillämpning på förare av traktor, motorredskap eller spårvagn och på den som anställer eller brukar sådan förare eller eljest tillåter någon att föra traktor, motorredskap eller spårvagn.

För någon *uppsåtligen* körkortspliktigt fordon utan att vara berättigad att föra sådant fordon, dömes för olovlig körning till böter. Har han tidigare innehaft körkort som blivit återkallat eller har brottet skett vanemässigt eller är det eljest att anse som grovt, må dömas till fängelse i högst sex månader.

För någon körkortspliktigt fordon med *uppsåtligt eller oaktsamt* åsidosättande av föreskrift, som meddelats i fråga om rätten att föra sådant fordon, dömes till böter.

Om någon uppsåtligen eller av oaktsamhet såsom förare av körkortspliktigt fordon anställer och brukar den som inte äger rätt att föra fordonet, eller i annat fall tillåter någon annan att föra sådant fordon utan att denne är berättigad därtill, dömes likaledes till böter.

Första, andra och tredje styckena äger motsvarande tillämpning på förare av traktor, *moped klass I, terrängskoter*, motorredskap eller spårvagn och på den som anställer eller brukar sådan förare eller eljest tillåter någon att föra traktor, *moped klass I, terrängskoter*, motorredskap eller spårvagn.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1998.

¹ Senaste lydelse 1977:478 (jfr 1977:721).

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:965) om straff för trafikbrott som begåtts utomlands

Prop. 1997/98:124

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1971:965) om straff för trafikbrott som begåtts utomlands skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Bestämmelserna i 33 § trafikskadelagen (1975:1410) samt bestämmelse om straff för överträdelse av föreskrift i terrängtrafikkungörelsen (1972:594), fordonskungörelsen (1972:595), bilregisterkungörelsen (1972:599), *kungörelsen (1972:602) om arbetstid vid vägtransport, m.m.*, vägtrafikkungörelsen (1972:603), kungörelsen (1972:605) om införande av ny vägtrafiklagstiftning, körkortslagen (1977:477) eller körkortsförordningen (1977:722) varigenom någon utomlands överträtt motsvarande föreskrift som gällde på gärningsorten.

Bestämmelserna i 33 § trafikskadelagen (1975:1410) samt bestämmelse om straff för överträdelse av föreskrift i terrängtrafikkungörelsen (1972:594), fordonskungörelsen (1972:595), bilregisterkungörelsen (1972:599), vägtrafikkungörelsen (1972:603), kungörelsen (1972:605) om införande av ny vägtrafiklagstiftning, körkortslagen (1998:000) eller körkortsförordningen (1998:000) tillämpas även i fråga om gärning varigenom någon utomlands överträtt motsvarande föreskrift som gällde på gärningsorten.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1998.

¹ Senaste lydelse 1977:950.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:15) om förbud mot radar- och laservarnare

Prop. 1997/98:124

Härigenom föreskrivs att rubriken till lagen (1988:15) om förbud mot radar- och laservarnare¹ samt 1–4 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Lag om förbud mot radar- och laservarnare

Föreslagen lydelse

Lag om förbud mot *vissa radar- och laserinstrument*

1 §²

Med radarvarnare förstås i denna lag varje anordning som är konstruerad för att ta emot elektromagnetiska vågor från en radarhastighetsmätare för vägtrafik.

Med laservarnare förstås i denna lag varje anordning som är konstruerad för att ta emot elektromagnetiska vågor från en laserhastighetsmätare för vägtrafik.

Med laserstörare förstås i denna lag varje anordning som är konstruerad för att med elektromagnetiska vågor störa funktionen hos en laserhastighetsmätare för vägtrafik.

2 §³

Radarvarnare *eller* laservarnare får inte tillverkas, innehas, överlåtas eller användas. Ej heller får en annan anordning som är så konstruerad att den kan ta emot elektromagnetiska vågor från en radarhastighetsmätare eller en laserhastighetsmätare användas i ett fordon för detta ändamål.

Radarvarnare, laservarnare *eller laserstörare* får inte tillverkas, innehas, överlåtas eller användas. Ej heller får en annan anordning som är så konstruerad att den kan ta emot elektromagnetiska vågor från en radarhastighetsmätare eller en laserhastighetsmätare *eller sända elektromagnetiska vågor till en laserhastighetsmätare* användas i ett fordon för detta ändamål.

3 §

Den som bryter mot 2 § skall dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som *uppsåtligen* bryter mot 2 § skall dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

4 §⁴

En radarvarnare, en laservarnare

En radarvarnare, en laser-

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1994:295.

² Senaste lydelse 1994:295.

³ Senaste lydelse 1994:295.

⁴ Senaste lydelse 1994:295.

eller annan anordning som varit
föremål för brott enligt denna lag
skall förklaras förverkad.

varnare, *en laserstörare* eller
annan anordning som varit föremål
för brott enligt denna lag skall för-
klaras förverkad.

Prop. 1997/98:124

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1998.

Ny körkortslagstiftning

Bestämmelser om körkort och traktorkort finns huvudsakligen i körkortslagen (1977:477) och körkortsförordningen (1977:722). Vägverket, tidigare Trafiksäkerhetsverket, har med stöd av dessa författningar utfärdat kompletterande föreskrifter om körkort. Författningarna, som berör en mycket stor del av befolkningen, har genom åren ändrats och kompletterats i sådan omfattning att regelverket blivit svårtillgängligt och därmed gett upphov till tillämpningsproblem.

Mot bakgrund av detta förordnades med stöd av regeringens bemyndigande i oktober 1994 f.d. regeringsrådet Bertil Voss att göra en lagteknisk översyn av författningarna. I uppdraget poängterades särskilt att det var av största vikt att en reglering som berör allmänheten i så stor utsträckning som körkortslagstiftningen skulle göras tydlig och lättöverskådlig. Utredaren skulle särskilt uppmärksamma vilka möjligheter som fanns att förenkla, förtydliga och om så behövdes justera de materiella bestämmelserna för att på detta sätt främja en enhetlig praxis i körkorts hanteringen hos olika myndigheter.

Utredningen, som antog namnet 1994 års körkortsutredning, har lämnat tre betänkanden. Det första av dessa betänkanden, EG-anpassade körkortsregler (SOU 1995:48), har genom att riksdagen antagit regeringens proposition 1995/96:118 Ändringar i körkortslagen föranlett författningsändringar som trätt i kraft den 1 juli 1996.

I februari 1996 lade utredningen fram delbetänkandet EU-MOPEDEN, Ålders- och behörighetskrav för två- och trehjuliga motorfordon (SOU 1996:11) och i juni 1996 lämnade utredningen sitt slutbetänkande En körkortsreform (SOU 1996:114). De lagförslag som lades fram i delbetänkandet och slutbetänkandet finns i *bilaga 2*. Betänkandena har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Sammanställning av remissvaren finns i Kommunikationsdepartementets akter K96/595/RS och K96/2770/RS. En kort sammanfattning av innehållet i betänkandena finns i *bilaga 1*.

Europeiska kommissionen inledde år 1997 ett förfarande mot Sverige enligt artikel 169 i EG-fördraget. I ett motiverat yttrande den 22 januari 1998 gjorde kommissionen gällande att Sverige inte på ett korrekt sätt införlivat en bestämmelse om regelbundna läkarundersökningar för innehavare av körkort i kategori 2 (C och D behörigheter) i punkt 4 bilaga 3 rådets direktiv 91/439/EEG av den 29 juli 1991 om körkort. Den huvudsakliga kritiken från kommissionen går ut på att kravet på regelbundenhet vad gäller läkarundersökningarna inte är uppfyllt när en person under sin yrkesverksamma period (före 65 års ålder) inte behöver underkasta sig någon läkarundersökning utöver den som görs för att behörigheten skall kunna utfärdas. Kommissionen har gett Sverige tid till den 23 mars 1998 för att vidta lämpliga åtgärder med anledning av sitt påstående. Mot bakgrund av kommissionens motiverade yttrande remitterade Kommunikationsdepartementet den 30 januari 1998 ett förslag till ändring av reglerna om regelbundna läkarundersökningar. Förslaget till författningstext finns i *bilaga 2*. Förteckning av

remissinstanser finns i *bilaga 3*. Sammanställning av remissvaren finns i Prop. 1997/98:124 Kommunikationsdepartementets akt K96/2770/RS.

Försöksverksamhet med s.k. alkolås

Regeringen gav den 2 december 1993 Vägverket i uppdrag att lämna förslag till erforderliga lagändringar jämte en beskrivning över utformningen av en försöksverksamhet med i bilar inmonterade instrument, som omöjliggör körning om det finns alkohol i förarens utandningsluft (alkolås). Vägverket gav den 14 mars 1994 in en promemoria med förslag till försöksverksamhet med alkolås. Promemorian remitterades till Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten i Stockholms län, Länsstyrelsen i Stockholms län och Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande. I remissen till länsstyrelsen anmodades länsstyrelsen att samråda med polis, åklagare och Trafiksäkerhetsförbundet i Stockholms län innan yttrande gavs. Samtliga remissinstanser var positiva till att åtgärder vidtogs inom rattfylleriområdet men gav uttryck för att förslaget till försöksverksamhet borde omarbetas.

I mars 1995 gav Vägverket in ett omarbetat beslutsunderlag för försöksverksamheten. I oktober 1996 gav Kommunikationsdepartementet juristen Karl Aulin i uppdrag att utarbeta ett underlag för beslut om att påbörja en försöksverksamhet med alkolås. Därvid skulle utredaren vidareutveckla de förslag i frågan som hade lämnats av Vägverket och beakta de remissynpunkter i ärendet som inkommit till Kommunikationsdepartementet.

I november 1996 överlämnade utredaren sin promemoria om försöksverksamhet med alkolås. Promemorians lagförslag framgår av *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3* och en sammanställning av remissvaren finns i Kommunikationsdepartementets akt K94/684/RS. En kort sammanfattning av innehållet i promemorian finns i *bilaga 1*.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 11 december 1997 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 4*.

Lagrådet har föreslagit vissa ändringar i de remitterade lagtexterna. Regeringen har i huvudsak följt Lagrådets förslag. Därutöver har vissa ändringar gjorts i texten i förhållande till de lagförslag som remitterades till Lagrådet. Regeringen återkommer till dessa och till Lagrådets synpunkter i avsnitten 5.1, 5.3 och 9 samt i författningskommentarerna. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*.

Efter Lagrådets granskning har tillkommit ett förslag till ändring i lagen (1988:15) om förbud mot radar- och laservarnare. Den föreslagna lagändringen är emellertid enligt regeringens mening en teknisk justering av sådan enkel beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

4.1 Om körkortsförfattningarna

4.1.1 Allmänt

Sveriges första förordning om automobiltrafik tillkom år 1906. Enligt denna fick automobil köras endast av den som fyllt 18 år och som styrkt att han var fullt förtrogen med en automobils konstruktion, skötsel och manövrering. Bevis härom utfärdades av en besiktningsman. I början av 1970-talet fanns tre olika grader av förarbehörighet, nämligen en för bil, motorcykel och traktor samt turistkörkort och internationellt körkort. För att köra bil i yrkesmässig trafik krävdes en särskild behörighet, trafik kort. Numera utmärks behörighet att i yrkesmässig trafik för personbefordran köra personbil, lätt lastbil eller terrängvagn med beteckningen *TAXI* på körkort. Därutöver finns i dag sex olika slag av förarbehörighet vilka gäller för olika kategorier av fordon.

Den nuvarande körkortslagen utfärdades år 1977 och har efter utfärdandet ändrats vid drygt 20 tillfällen, senast i december 1996. Körkortsförordningen som också utfärdades år 1977 har ändrats vid närmare 50 tillfällen.

Körkortsförfattningarna innehåller förutom regler för erhållande och bibehållande av behörighet att köra vissa motorfordon även regler för återkallelse av den erhållna behörigheten och tillhörande regler för förfarandet.

Inom Europeiska unionen har antagits rådets direktiv 91/439/EEG av den 29 juli 1991 om körkort¹. Direktivet innehåller bl.a. minimikrav för utfärdande av körkort och reglering av körkortets utseende och innehåll. Unionen har också regler om typgodkännande av olika typer av motorfordon – se exempelvis rådets direktiv 92/61/EEG av den 30 juni 1992 om typgodkännande av två- och trehjuliga motorfordon. Sverige är som medlem i unionen skyldigt att införliva direktiven i sin nationella lagstiftning.

4.1.2 Behov av ändringar

Texten i körkortsförfattningarna har efter hand blivit allt mer oenligt och de olika bestämmelserna har kommit att delvis överlappa varandra. Även Lagrådet har uppmärksammat att bestämmelserna är komplicerade och svårtillgängliga (se prop. 1995/96:118 s. 48).

Körkortsförfattningarna berör en mycket stor del av befolkningen. Antalet körkortshavare uppgår till drygt 5,4 miljoner och antalet bilar till närmare 4 miljoner. Härtill kommer drygt 110 000 motorcyklar och ett antal andra motorfordon som kräver innehav av körkort eller traktorkort. För körkortshavarna liksom för dem som avser att ansöka om körkort är det viktigt att regelverket är tydligt och lättöverskådligt. Detta är också nödvändigt för att undvika tillämpningsproblem.

¹ Senast ändrat genom rådets direktiv 97/27/EG av den 2 juni 1997 om ändring av direktiv 91/439/EEG om körkort, EGT nr L 150, 7.6.1997 s.41.

Körkortslagstiftningen bör struktureras så att den för såväl den enskilde som de tillämpande myndigheterna blir överskådlig och lättillgänglig. De grundläggande förutsättningarna för rätten att köra fordon av olika slag och den enskildes skyldigheter bör finnas samlade i en enda författning. Härvid skall också från körkortsförfattningarna flyttas bort bestämmelser som reglerar vissa yrkesverksamheter – yrkesförare och trafikskolor.

De lagtekniska ändringar som nu föreslås avses i princip leda till att författningstexterna blir lättare att förstå och att det direkt ur dessa skall gå att utläsa vad som gäller. Denna ordning bör underlätta en enhetlig tillämpning av regelsystemet.

Reglerna om körkortsingripande är liksom de straffrättsliga sanktionerna instrument som kan användas för att uppnå en säkrare vägtrafik. Under de senaste åren har i genomsnitt närmare 600 personer per år dött och mellan 60 000 och 80 000 personer per år skadats till följd av trafikolyckor. Samhällets kostnader för vägtrafikolyckor som inträffade år 1995 har uppskattats till 14,8 miljarder kronor.

Ur trafiksäkerhetssynpunkt är det således av stor vikt att den som kör motordrivet fordon har den kunskap och insikt som krävs för att fordonet skall kunna föras på ett trafiksäkert sätt. Föraren bör därför på olika sätt stimuleras att visa hänsyn, omdöme och ansvar i trafiken och i övrigt följa de trafikregler som gäller. Dessutom krävs tydliga och konsekventa regler för hur det allmänna skall agera i de fall trafikanten inte följer dessa regler. De nuvarande reglerna har mot denna bakgrund efter flera års tillämpning i olika instanser lett till en praxis som av vissa uppfattas som för sträng och av andra som för lindrig.

Hur körkortsingripandet skall utformas så att trafiksäkerhetskraven och en optimal efterlevnad av trafikreglerna uppnås kräver en grundlig analys. Regeringen har denna dag beslutat att tillkalla en särskild utredare för att göra en översyn av reglerna om körkortsingripande.

Fr.o.m. den 1 juli 1997 har behörighetskrav införts i körkortslagen för rätt att köra terrängskoter. Ansvarsbestämmelserna i körkortslagen och lagen om straff för vissa trafikbrott behöver anpassas till denna ändring.

Det är givetvis också angeläget att den nya körkortslagstiftningen får en modern språklig utformning. Samtidigt har dock beaktats att det inom området under årens lopp utvecklats en terminologi som har blivit väl känd av allmänheten och myndigheterna.

4.1.3 Fortsatt EG-anpassning av körkortsförfattningarna

Sedan regeringen avlämnat propositionen om ändringar i körkortslagen (prop. 1995/96:118) har rådets direktiv 91/439/EEG av den 29 juli 1991 varit föremål för två ändringar. Genom rådets direktiv 96/47/EG av den 23 juli 1996 om ändring av rådets direktiv 91/439/EEG om körkort infördes en ny alternativ gemenskapsmall för körkort och genom rådets direktiv 97/26/EG av den 2 juni 1997 om ändring av direktiv 91/439/EEG om körkort infördes en ny definition av begreppet motorcykel och harmoniserade gemenskapskoder för angivande av vissa villkor och begränsningar i rätten att köra körkortspliktigt fordon. Genom samma ändring bildades en kommitté under ledning av kommissionen

med uppgift att anpassa de harmoniserade gemenskapskoderna i bilagorna om körkortets utseende och innehåll (bilagorna 1 och 1a), bilagan om förarprovet (bilaga 2) och bilagan om medicinska krav för utfärdande av körkort (bilaga 3) till vetenskapliga och tekniska framsteg.

Europeiska kommissionen har inlett ett förfarande mot Sverige enligt artikel 169 i EG-fördraget. Kommissionen gör i sitt motiverade yttrande den 22 januari 1998 gällande att Sverige inte på ett korrekt sätt införlivat en bestämmelse om regelbundna läkarundersökningar för innehavare av körkort i kategori 2 (C och D behörigheter) i punkt 4 bilaga 3 rådets direktiv 91/439/EEG av den 29 juli 1991 om körkort. Den huvudsakliga kritiken från kommissionen går ut på att kravet på regelbundenhet vad gäller läkarundersökningarna inte är uppfyllt när en person under sin yrkesverksamma period (före 65 års ålder) inte behöver underkasta sig någon läkarundersökning utöver den som görs för att behörigheten skall kunna utfärdas. Kommissionen har gett Sverige tid till den 23 mars 1998 för att vidta lämpliga åtgärder med anledning av sitt påstående.

Genom rådets direktiv 92/61/EEG om typgodkännande av två- och trehjuliga motorfordon och ändringar i detta direktiv har definitioner av mopeder, motorcyklar och tre- och fyrehjuliga motorcyklar och minibilar införts inom unionen. Dessa definitioner står inte helt i överensstämmelse med de nuvarande svenska definitionerna av dessa typer av fordon och därmed inte heller i överensstämmelse med de definitioner som finns i körkortsförfattningarnas beskrivningar av olika motorfordon som kräver särskild förarbehörighet.

I samband med att definitioner av fordon ändras bör också övervägas i vilken mån reglerna för förarbehörigheten behöver ändras.

4.2 Försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

Den tekniska utvecklingen på fordonsområdet framskrider och nya tekniska lösningar för att hindra otillbörligt brukande eller olika typer av olyckor har presenterats – bl.a. intelligenta farthållare, avståndshållare, elektroniska körkort och alkolås. För att kunna utröna effekten av denna typ av tekniska lösningar bör tester ske under realistiska förhållanden. Om testerna ger vid handen att de tekniska lösningarnas tillförlitlighet är god och installation och användning kan göras överkomlig för allmänheten, bör också övervägas om lösningarna kan föreskrivas som obligatoriska i vissa fall för att förhindra trafikfarligt beteende hos vissa förare. Den grupp av förare som då i första hand kommer i fråga är de som redan visat att de har svårigheter att följa de gällande reglerna för trafiken.

Enligt nu gällande regler skall ett körkort ovillkorligt återkallas om körkortshavaren gör sig skyldig till vissa typer av brott som äventyrar trafiksäkerheten. En körkortsåterkallelse har betydande effekter på den enskildes tillvaro. Den personliga ekonomin och det sociala livet kan slås i spillror om körkortsåterkallelsen medför att körkortshavaren förlorar sitt arbete som en följd av att han inte längre kan ta sig till sitt arbete eller företa resor i tjänsten eller skjutsa barnen till daghem innan arbetet börjar osv. Möjligheten att genom villkorlig återkallelse i vissa fall begränsa

körkortsingripandets effekter utan att samtidigt utsätta de övriga trafikanterna för fortsatt risk bör därför närmare utforskas.

Prop. 1997/98:124

Användningen av alkolås bedöms kunna ha en betydande potential för minskning av antalet återfall i rattfylleri och därmed också för en förbättring av trafiksäkerheten. Innan alkolås används mera generellt bör dock uppgifter om vilken effekt bruket kan medföra samlas och utvärderas. Detta bör ske genom en försöksverksamhet där speciellt effekten av alkolås i förhållande till effekten av körkortsåterkallelse undersöks.

5 Ny körkortslag

5.1 Körkortslagstiftningens struktur

Regeringens förslag: De för den enskilde och från trafiksäkerhetssynpunkt mest betydelsefulla bestämmelserna om körkort samlas i en ny körkortslag. Bestämmelserna om förarutbildning i trafikskola förs över från körkortsförordningen till två nya författningar – lag om trafikskolor och förordning om trafikskolor. I en ny körkortsförordning tas i princip in endast rena tillämpningsföreskrifter.

Utredningens förslag: Överensstämmer i allt väsentligt med regeringens (se betänkandet s. 139).

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrat sig i frågan är huvudsakligen positiva till förslaget. *Länsrätten i Uppsala län* anser dock att polismyndighetens anmälningsskyldighet i de fall som anges i 7 kap. 8 § i den föreslagna körkortsförordningen skall flyttas till körkortslagens 10 kap. samt att uppgift om vilken länsstyrelse som handlägger det enskilda körkortsärendet och bestämmelserna om undantag från krav på förarbehörighet skall finnas i körkortslagen och inte i körkortsförordningen. *Vägverket* ifrågasätter, utan att föreslå någon ändring, den reglering som rör trafikskoleverksamheten. Verket påpekar härvid att det avser att snarast göra en översyn av reglerna om trafikskolorna och dess personal. *Sveriges Motorcyklisters centralorganisation* instämmer i utredningens förslag men uppger sig inte kunna acceptera strukturförändringar som tar sikte på att försvåra och fördyra för den enskilde medborgaren att skaffa och inneha körkort.

Skäl för regeringens förslag: Förutsättningarna för rätten att köra fordon av olika slag finns för närvarande i såväl körkortslagen som körkortsförordningen. Den som vill veta t.ex. vilka krav som ställs för att få körkort eller vilka regler som gäller för körkortsingripande måste således gå igenom båda dessa författningar. Körkortslagen kan sägas vara förhållandevis väl strukturerad, vilket dock inte är fallet med körkortsförordningen. Härtill kommer att båda författningarna under årens lopp varit föremål för ett flertal ändringar vilket gjort bestämmelserna svåröverskådliga.

Enligt utredningens mening bör den enskilde endast behöva gå till körkortslagen för att få veta vilka regler som gäller. Regeringen delar denna

uppfattning. Lagen bör således innehålla bestämmelserna om förarbehörighet, behörighetshandlingarna (körkort och traktorkort), förutsättningarna för att utfärda sådana handlingar samt om körkortsingripande. Till lagen bör också från körkortsförordningen föras över de för den enskilde viktigaste reglerna för övningskörning, dvs. behörighetsåldern och kravet på uppsikt över övningskörning. Vissa administrativa bestämmelser samt regler om överklagande, ansvarsbestämmelser och bemyndigande kan inte undvaras i körkortslagen. Reglerna om utländska körkort har redan den 1 juli 1996 tagits in i körkortslagen.

Innehållet i körkortsförordningen bestäms av de materiella bestämmelserna i körkortslagen och det bemyndigande som i lagen ges till regeringen att meddela ytterligare föreskrifter. Körkortsförordningen bör i princip endast innehålla rena tillämpningsföreskrifter. Materiella bestämmelser som riktar sig till enskilda och som i dag finns i körkortsförordningen, bör i stället ges i lagen. I vissa avseenden är det dock ofrånkomligt, för att inte körkortslagen skall bli alltför omfångsrik, att ge föreskrifter i förordning som riktar sig inte bara till handläggande myndigheter utan också till enskilda. Det bör bl.a. gälla definitioner av vissa begrepp i lagen, närmare regler om förarprov, bestämmelser om övningskörning i gymnasieskolan, komvux m.m. samt föreskrifter om undantag i vissa fall från de i lagen angivna kraven.

Vad gäller placeringen av reglerna om skyldighet för polis att anmäla vissa förhållanden som kan utgöra grund för körkortsingripande (se lagrådsremissens förslag till 10 kap. 3 § körkortslag) har Lagrådet anfört att denna skyldighet är, till skillnad från läkares anmälningsskyldighet, av administrativ karaktär mellan myndigheter och bör därför tas in i förordning. Regeringen godtar Lagrådets synpunkter.

Nuvarande körkortsförordning innehåller också bestämmelser som inte bör ges i en förordning. Det gäller bl.a. bestämmelserna om förarutbildning i trafikskola. Enligt nuvarande bestämmelser får trafikskola drivas endast efter tillstånd av Vägverket. Tillstånd meddelas efter en lämplighetsprövning. Ett meddelat tillstånd kan återkallas. Bestämmelserna om trafikskolor har inget direkt samband med reglerna om behörigheten att köra motordrivna fordon. Utredningen har därför föreslagit att föreskrifterna om trafikskolor, även om de rör förarutbildningen i ett brett perspektiv, bör ges i särskilda författningar – en lag och en förordning om trafikskolor. Regeringen delar utredningens syn. Om den av Vägverket planerade översynen av bestämmelserna om trafikskolor kommer att leda till ändrade bestämmelser kan de behövliga ändringarna göras i de nya författningarna.

Bestämmelser som kan meddelas i form av myndighetsföreskrifter finns också i den nuvarande körkortsförordningen. Det gäller bl.a. närmare föreskrifter om förnyelse av körkort och traktorkort i vissa fall, t.ex. när ett körkort har förstörts eller kommit bort. I dessa fall bör rena hante-ringsbestämmelser kunna ges i Vägverkets föreskrifter. Skyldigheten att förnya ett körkort och vilka följderna är när körkortet inte förnyas bör dock regleras i körkortslagen liksom huvudregler om vad som gäller för återfående av körkort efter beslut om återkallelse.

En allmän utgångspunkt vid översynen av bestämmelserna i körkortsförordningen har varit att försöka samla bestämmelser, som i dag återkommer i flera olika sammanhang, i en generell bestämmelse.

Reglerna om körkortsregistret och definitionerna av olika beteckningar i körkortsförfattningarna tar stort utrymme i körkortsförordningen. Regeringen har tillsatt en utredning – direktiv 1996:117 Översyn av bestämmelserna inom trafikregisterområdet – som bl.a. skall utarbeta förslag till författningsregleringar som bedöms nödvändiga på området och pröva om inte de definitioner som finns i vägtrafikförfattningar skulle kunna samlas i en särskild författning. I avvaktan på att utredningen redovisar sitt uppdrag och de ställningstaganden som redovisningen föranleder bör reglerna kvarstå i körkortsförordningen.

Regeringen delar utredningens uppfattning att såväl körkortslagen som körkortsförordningen bör indelas i kapitel för att öka överskådligheten av bestämmelserna.

5.2 Körkortsgivning och övningskörning

Regeringens förslag: För att få övningsköra och för att få körkort utfärdat krävs innehav av körkortstillstånd. Privat övningskörning får ske endast med godkänd handledare.

Utredningens förslag: Utredningen har föreslagit att kraven för att få körkortstillstånd skall uppfyllas först i samband med att förarprovets teoridel skall avläggas. Beträffande kravet på godkänd handledare överensstämmer regeringens förslag med utredningens (se betänkandet s. 67–74).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som yttrat sig i frågan anser att kravet på körkortstillstånd skall finnas kvar. Remissinstanserna pekar här på den trafiksäkerhetsrisk som uppstår om utredningens förslag genomförs och personer som på grund av brott, av medicinska eller personliga skäl inte bör få körkort ändå får övningsköra. Flertalet av remissinstanserna är positiva till krav på godkänd handledare vid all privat övningskörning. Vissa av dem som är negativa till förslaget anser att kravet på godkända handledare inte kommer att påverka trafiksäkerheten eftersom det i förslaget inte ställs några krav i form av särskild utbildning.

Skäl för regeringens förslag: Den som i dag vill skaffa sig ett körkort måste skriftligen ansöka om körkortstillstånd hos länsstyrelsen. För att få övningsköra krävs också körkortstillstånd om övningskörningen inte sker vid trafikskola, gymnasieskola, komvux eller inom Försvarsmakten.

Till ansökan om körkortstillstånd skall fogas en hälsodeklaration och ett synintyg eller i vissa fall ett läkarintyg (11 § körkortsförordningen). Länsstyrelsen prövar därvid om de medicinska kraven för sökt körkortsbehörighet är uppfyllda. Länsstyrelsen skall också göra en personutredning för att bedöma sökandens personliga lämplighet. Personutredningen går praktiskt till så att länsstyrelsen undersöker om sökanden förekommer i Rikspolisstyrelsens polisregister. Förekommer inte personen där, behöver ytterligare utredning göras endast om det finns särskilda skäl för det (11 § andra stycket körkortsförordningen). Om sökanden förekommer i registret, skall personutredning begäras hos polismyndigheten. Länsstyrelsen får även föranstalta om den ytterligare utredning som kan be-

hövas, bl.a. får sökanden föreläggas att inom viss tid komma in med läkarintyg.

När ett körkortstillstånd meddelas skall föreskrivas de villkor för körkortet som föranleds av medicinska skäl. Det kan t.ex. vara att regelbundet komma in med läkarintyg av visst slag.

Ett meddelat körkortstillstånd gäller normalt i fyra år (10 § körkorts-förordningen). Giltighetstiden är bl.a. anpassad till att det är möjligt att börja övningsköra vid fyllda 16 år. Det är tänkt att körkortstillståndet med viss marginal skall gälla till dess förarprov kan avläggas.

Ett körkortstillstånd gäller för samtliga körkortsbehörigheter för vilka de medicinska kraven är uppfyllda (12 § fjärde stycket körkorts-förordningen). Körkortstillstånden har därvid delats in i tre olika medicinska grupper. Grupp I avser behörigheterna A1, A, B och BE, grupp II behörigheterna C och CE samt grupp III behörigheterna D, DE och TAXI (VVSF 1996:200). Avsikten med denna ordning är att förenkla för sökanden, om han inom samma grupp vill avlägga förarprov för annan behörighet än den han ursprungligen ansökt om. Något nytt körkortstillstånd behövs således inte om ansökningen ursprungligen avsåg t.ex. behörigheten A och sökanden därefter också vill avlägga förarprov för behörigheten B. Det finns möjlighet att i en ansökan om körkortstillstånd begära förhandsbesked. En sådan begäran skall avse en prövning av sökandens personliga eller medicinska förhållanden.

När väl körkortstillstånd har meddelats kan sökanden avlägga förarprov. Ett förarprov skall i de flesta fall avläggas inför en särskilt förordnad person. Det kan avläggas i Vägverkets, Försvarsmaktens, gymnasieskolans eller komvux regi. Förarprovet består av ett kunskapsprov och ett körprov. De avläggs vid olika tillfällen. Kunskapsprovet avläggs först. Vid godkänt förarprov utfärdas ett bevis om detta. För att få avlägga förarprov måste sökanden bl.a. ha uppnått gällande körkortsålder.

Ett körkortstillstånd kan återkallas på samma sätt som ett körkort. En tillståndshavare kan också meddelas varning. Eftersom både körkortstillstånd och körkort kan innehas samtidigt oberoende av varandra måste vid en återkallelse av körkortet även tillståndet återkallas.

Syftet med kravet på körkortstillstånd vid privat övningskörning är bl.a. att hindra att bestämmelserna om körkort kringgås genom att körningar hänförs till privat övningskörning utan tidsbegränsning. Det har också till syfte att kontrollera att de som ger sig ut i trafiken för första gången uppfyller de grundläggande krav som ställs på förare av körkortspliktigt fordon.

Cirka 200 000 blivande körkortshavare berörs varje år av bestämmelserna om körkortstillstånd. Körkortstillstånd meddelas inte enbart i samband med att körkort skall erhållas för första gången, utan körkortstillstånd krävs också i vissa fall för att få tillbaka ett körkort efter en återkallelse. Ungefär 10 000 – 15 000 ansökningar varje år avser körkortstillstånd efter en körkortsåterkallelse. En ansökan om körkortstillstånd avslås i drygt en procent av alla fall. Antalet meddelade körkortstillstånd med bevakningsvillkor, t.ex. att regelbundet ge in läkarintyg, uppgick under år 1993 till 3 053 och under år 1994 till 5 610. Det motsvarar 1,5 respektive 2,9 procent av alla meddelade körkortstillstånd. Andelen meddelade körkortstillstånd med villkorshandling är mindre än

0,2 procent. Villkor som avser provotid, lätt motorcykel och glasögon är inte medräknade i detta sammanhang. Prop. 1997/98:124

Trots att endast ca 2 000 ansökningar om körkortstillstånd årligen avslås framstår vad remissinstanserna sagt om vad sloandet av körkortstillståndet skulle innebära för trafiksäkerheten så viktigt att regeringen anser att kravet på körkortstillstånd alltfjämt skall gälla. Härvid beaktar regeringen också att vissa körkortselever, om kravet på körkortstillstånd slopas, helt i onödan kan komma att lägga ut tusentals kronor för en körkortsutbildning innan de får veta att de på grund av sina medicinska eller personliga förhållanden inte kan få körkort.

De föreslagna reglerna innebär att all övningskörning, alltså även i trafikskola, gymnasieskola, komvux eller inom Försvarsmakten, kommer att kräva innehav av körkortstillstånd. Regeringen tar härvid fasta på vad remissinstanserna sagt om att vissa olämpliga personer annars kan komma att få övningsköra trots att de kan betraktas som farliga ur trafiksäkerhetssynpunkt. Det finns ingen anledning att härvid göra någon åtskillnad mellan övningskörning i privat regi eller övrig övningskörning.

Övningskörning med personbil tillåts f.n. redan från 16 års ålder med godkänd handledare (73 § tredje stycket och 78 § körkortsförordningen). Ett sådant godkännande upphör att gälla – och behövs inte heller – när den som övningskör uppnått en ålder av 17 år och 6 månader. Godkännande som handledare får inte meddelas förrän den som skall övningsköra har meddelats körkortstillstånd. För övrig privat övningskörning gäller att den som har uppsikt över övningskörningen skall ha fyllt 24 år och sedan minst fem år har körkort för fordon av det slag övningskörningen avser.

Kontrollen över övningskörning bör omfatta även den som övervakar övningskörningen. Det är ju också denna person som anses vara förare av fordonet (81 § körkortsförordningen). Regeringen föreslår därför att det vid all privat övningskörning, oberoende av åldern på den som övningskör, i fortsättningen skall krävas att den som har uppsikt över körningen är godkänd som handledare. Reglerna om godkännande av handledare bör tills vidare vara desamma som nu gäller för såväl godkänd handledare som för den som håller uppsikt vid privat övningskörning i övriga fall. Om dessa krav är tillräckliga ur trafiksäkerhetssynpunkt utreds för närvarande av Vägverket. De nuvarande materiella reglerna skall inte ändras innan utredningen är klar.

5.3 Körkortsingripande

Regeringens förslag: Reglerna om körkortsingripande kvarstår tills vidare i huvudsak oförändrade. Återkallelse av körkort till följd av att körkortshavaren inte följer föreläggande att förnya körkort eller uppger sig inte längre vilja ha körkort ersätts med att körkortet blir ogiltigt.

Utredningens förslag: Körkortsåterkallelse föreslås bli den obligatoriska påföljden för de från trafiksäkerhetssynpunkt allvarligaste överträdelseerna av trafikreglerna och för de förhållanden som otvetydigt visar

att körkortshavaren utgör en säkerhetsrisk i trafiken. Härvid föreslås också en skärpning av körkortsingripandet vid rattfylleri så att återkallelse blir obligatorisk vid en alkoholkoncentration av minst 0,3 promille i blodet eller 0,15 milligram per liter i utandningsluften. Den kortaste tid under vilken körkort inte får utfärdas efter återkallelse (spärrtid) föreslås bli sex månader och den längsta spärrtiden bli fem år. Vid grovt rattfylleri eller grov vårdslöshet i trafik skall spärrtiden enligt förslaget bestämmas till lägst ett år och sex månader. För överträdelser som skall föranleda återkallelse föreslås under speciella förhållanden villkorlig återkallelse kunna meddelas. Utredningen har också föreslagit att nytt körkort efter återkallelse inte skall få meddelas med mindre än att sökanden avlägger godkänt förarprov.

Varning bör enligt utredningen bli en självständig form av körkortsingripande och tillämpas vid förstagångsförseelser som inte är av återkallelsegrundande slag. Hit räknas s.k. typfarliga förseelser och också andra överträdelser av trafikregler om fara uppkommit eller kunnat uppkomma. Upprepade förseelser föreslås också medföra varning och ny förseelse inom en tvåårs period efter en meddelad varning skall normalt leda till att körkortet återkallas (se betänkandet s. 99–117).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har i huvudsak delat utredningens förslag om körkortsingripandets art, återkallelse och självständig varning. Vad beträffar villkorlig återkallelse har åsikterna varit delade. Den av utredningen föreslagna förlängningen av spärrtiden – i kombination med införande av krav på godkänt förarprov för återfående av körkort efter återkallelse – har mött motstånd speciellt med motiveringen att körkortsingripandet blir ett alltför hårt ”straff” för den enskilde i förhållande till vad han kan ha gjort sig skyldig till. Det har också påpekats att internationell forskning visar att körkortsåterkallelser har en stark preventiv verkan och också en direkt reducerande effekt på antalet olyckor.

Nuvarande reglering

Enligt 16 § körkortslagen skall körkortet återkallas om någon av de i paragrafen angivna förutsättningarna är uppfyllda. Den primära konsekvensen av en körkortsåterkallelse är att körkortet inte gäller. Grunderna för återkallelse av körkort, som i stort sätt inte har förändrats sedan körkortslagens tillkomst, kan indelas i återkallelse på grund av bristande personlig lämplighet (1–6) och återkallelse till följd av att de medicinska kraven inte är uppfyllda (7). De övriga återkallelsegrunderna (8–10) är av formell natur. Återkallelse på grund av bristande personlig lämplighet kan i sin tur delas in i två kategorier: återkallelse med anledning av brott mot trafikreglerna (1–4) och återkallelse till följd av personliga förhållanden i övrigt, utan att detta behöver ha manifesterats genom något brott i trafiken (5–6). Om förhållanden som avses i 1–6 föreligger skall bestämmas en tid under vilket nytt körkort inte får utfärdas, spärrtid.

Ett beslut om körkortsåterkallelse kan i vissa fall föregås av polismyndighets eller åklagares beslut att omhänderta körkortet. Ett sådant beslut om omhändertagande av körkort skall inom 48 timmar överlämnas till körkortsmyndigheten för prövning. Körkortsmyndigheten kan vid denna prövning upphäva beslutet om omhändertagande eller – om sannolika skäl för återkallelse enligt 16 § 1–7 föreligger – besluta om återkallelse tills vidare av körkortet i avvaktan på slutligt avgörande i körkortsfrågan. Nuvarande bestämmelser om återkallelse tills vidare av körkort infördes år 1981 (prop. 1979/80:178 s. 189–192, 203). Giltighetstiden för en återkallelse tills vidare skall bestämmas till den tid som kan antas bli den slutliga spärrtiden om beslutet grundar sig på misstanke om brott. Ett körkort kan inte återkallas tills vidare på grund av misstanke om trafikbrott utomlands för vilket ansvarsfrågan prövas endast i utlandet. För återkallelse på grund av ett sådant brott krävs att det finns en dom eller annat likvärdigt avgörande av den utländska domstolen eller myndigheten (Frågan har prövats i rättsfallet RÅ 1986 ref. 119).

Körkortsmyndigheten – länsstyrelsen – prövar i första instans om det finns grund för att återkalla ett körkort. Om återkallelse övervägs enligt 16 § 1–4 körkortslagen är anledningen att körkortshavaren har gjort sig skyldig till brott mot i första hand trafikbrottslagen eller vägtrafikkungörelsen. Utgångspunkten för prövningen av körkortsfrågan är att den skall grundas på en individuell bedömning av trafikbrottets betydelse ur trafiksäkerhetssynpunkt. Skuldfrågan är dock inte i något fall föremål för prövning i ett körkortsärende, utan till grund för frågan om brott föreligger skall läggas en lagakraftvunnen dom eller ett beslut om åtalsunderlåtelse enligt 20 kap. 7 § rättegångsbalken eller motsvarande bestämmelse i annan författning.

I 21 § körkortslagen anges bl.a. att om ett körkort eller ett körkortstillstånd återkallas med stöd av 16 § 1–6 skall en spärrtid på lägst en månad och högst tre år bestämmas. Spärrtiden skall bestämmas till lägst ett år vid grovt rattfylleri eller grov vårdslöshet i trafik. Under spärrtiden får körkort inte innehas.

Det nuvarande systemet med spärrtider infördes i samband med körkortslagen. Tidigare gällde att en angiven minimitid måste ha förflutit innan körkortstillstånd på nytt kunde beviljas efter återkallelse. Vid prövningen av körkortstillståndet kunde emellertid denna tid bli längre än den i återkallelsebeslutet angivna minimitiden. Denna ordning ansågs medföra stora olägenheter för den enskilde (prop. 1975/76:155 s. 95). Möjligheten att planera för framtiden begränsades och minimitiden kunde tolkas som en bestämd återkallelsetid.

Bortsett från grov vårdslöshet i trafik och grovt rattfylleri saknas lagregler om hur lång spärrtid som skall bestämmas när ett körkort återkallas. Inte heller anges i lagen några omständigheter som kan tjäna till ledning för hur lång eller kort spärrtiden bör vara vid respektive situation. Ledning får i stället hämtas ur förarbetena (prop. 1975/76:151 s. 99 f) där det framgår att spärrtiden skall bestämmas utifrån en nyanserad avvägning. Vissa schabloner för spärrtidens längd är emellertid nödvändiga för olika slag av återkallelsegrunder i syfte att förhindra oenhetlig praxis. När det gäller andra trafikförseelser än grov vårdslöshet i trafik och rattfylleri, t.ex. upprepade förseelser eller enstaka allvarliga sådana, anges i propositionen spärrtider om fyra – tio månader. Har föraren under kort tid ådragit sig flera anmärkningar kan en spärrtid om ett år tillämpas. Stort behov av körkort kan föranleda att spärrtiden under vissa förhållanden sätts ned. Minimitiden en månad bör enligt förarbetena höra till undantagen. När det gäller opålitlighet i nykterhetshänseende (16 § 5) bör spärrtiden normalt inte vara längre än vad som fordras för att förarens skötsamhet skall kunna bedömas, vilket i normalfallen ofta bör innebära ett år från senast kända missbruk tillfälle. Vid allmän brottslighet (16 § 6) är det väsentligt att spärrtiden – med beaktande av vad som är acceptabelt från trafiksäkerhetssynpunkt – avpassas så att rehabiliteringssynpunkter tillgodoses. Normalt bör spärrtiden kunna bestämmas så att den löper ut ungefär samtidigt med villkorlig frigivning. I de två senare fallen är helhetsbilden av föraren utslagsgivande för spärrtidens längd.

I stället för att körkortet återkallas skall körkortshavaren enligt 22 § första stycket körkortslagen meddelas varning i de fall som avses i 16 § 2–6 körkortslagen, om varning av särskilda skäl kan anses vara en tillräcklig åtgärd. Detsamma gäller enligt andra stycket om körkortshavaren gjort sig skyldig till rattfylleri och alkoholkoncentrationen under eller efter färden inte uppgått till 0,5 promille i blodet eller 0,25 milligram per liter i utandningsluften. Första stycket fick sin huvudsakliga utformning genom ändring i körkortslagen år 1980 (SFS 1980:977). Denna typ av varning, som endast kan meddelas om det finns grund för att återkalla ett körkort, var vid tillkomsten av körkortslagen kompletterad med en s.k. självständig varning. Den självständiga varningen, som i och med lagstiftningen år 1980 ändrades till att kallas erinran, kunde endast meddelas om skäl för återkallelse inte fanns. Erinran skulle meddelas körkortshavaren när det förekommit sådana omständigheter att det fanns särskild anledning att erinra honom om de krav som ställs på honom från trafiksäkerhetssynpunkt. Erinran slopades under år 1986. Det motiverades bl.a. med att den upplysning till körkortshavaren som sker i samband med att registerblad skickas till körkortshavaren vid en överträdelse innebär en sorts erinran, varför en formell erinran inte framstod som lika

angelägen som när institutet tillkom (prop. 1985/86:115 s. 14). Möjligheten att meddela varning vid rattfylleri ändrades till de aktuella alkoholkoncentrationerna i och med sänkningen av gränsen för straffbarhet och gäller sedan den 1 juli 1990.

De särskilda skäl som skall föreligga för att varning skall kunna meddelas i stället för återkallelse kan vara att hänföra till antingen omständigheterna vid en förseelse eller till körkortshavarens personliga förhållanden. Omständigheter att hänföra till förseelsen rör dels förseelsens art dels den konkreta trafikfaran. Det sker med andra ord en avvägning mellan förseelsens allvarlighetsgrad från trafiksäkerhetssynpunkt och de trafikförhållanden som rådde på platsen. Körkortshavarens personliga förhållanden angår främst hans tidigare skötsamhet i trafiken med beaktande av hur länge han har innehaft körkort. Körkortshavarens behov av körkort kan också ha betydelse. I enlighet med vad regeringen tidigare uttalat bör det fordras starka skäl för att under loppet av ett par år meddela en person två på varandra följande varningar (prop. 1975/76:155 s. 106). Vid nya trafikförseelser efter meddelad varning måste enligt propositionen omständigheterna ofta vara sådana att föraren får anses ha visat i så hög grad bristande vilja att rätta sig efter trafikbestämmelserna att återkallelse av körkortet bör ske.

Antalet beslut om körkortsingripande uppgår till drygt 50 000 per år. Under de senaste åren har årligen meddelats knappt 16 000 beslut om återkallelse tills vidare av körkort. Under första hälften av 1990-talet har årligen meddelats knappt 20 000 beslut om varning. Det utgör drygt 35 % av alla slutliga beslut om körkortsingripande som skett med stöd av 16 § 1–6 körkortslagen. Under första halvåret 1995 har andelen varningar ökat till knappt hälften (49 %) av alla körkortsingripanden. Skälen till detta har inte närmare analyserats.

Regeringens överväganden

Vid övervägandena om körkortsingripandet bör utformas på något annat sätt än för närvarande bör en utgångspunkt vara eventuella principiella eller praktiska brister i det nuvarande ingripandesystemet. Att sådana brister föreligger verkar vara en allmän uppfattning bland dem som i olika sammanhang har att tillämpa lagstiftningen.

Ett av problemen med det nuvarande systemet är att det inte ger ett klart uttryck för vad som är syftet med körkortsingripande. Att trafiksäkerhetens krav är det centrala kan det inte råda någon tvekan om. Trots detta kan det dock ifrågasättas om de personliga och medicinska förhållanden samt de olämpliga trafikbeteenden som i dag utgör grund för körkortsingripande, helt avspeglar hur allvarliga förseelserna är från trafiksäkerhetssynpunkt. Vidare medför utformningen och tillämpningen av reglerna om körkortsingripande, framför allt vad gäller återkallelse av körkort, att ingripandet i betydande grad får karaktären av en straffpåföljd, vilket av enskilda körkortshavare kan uppfattas som ett ytterligare straff vid sidan av själva brottmålsförfarandet.

Ytterligare en invändning är att reglerna för körkortsingripanden medger variationer i tillämpningen och att detta i sin tur skapar bristande förståelse och respekt för systemet. Härigenom påverkas också möjlig-

heterna att använda körkortsingripandet som ett pedagogiskt instrument i trafiksäkerhetsarbetet. Det finns enligt körkortsutredningen i aktuell körkortsstatistik betydande skillnader mellan olika län när det gäller besluten i körkortsärenden. I synnerhet gäller ojämnheterna beslut med korta spärrtider och beslut om varningar. Regeringen anser att denna situation inte är önskvärd varken från trafiksäkerhets- eller rättssäkerhetssynpunkt.

Körkortsingripande med anledning av trafikbrott grundar sig på den straffrättsliga bedömningen. Kopplingen mellan brottslig gärning och körkortsingripande härrör från början av seklet. Sedan dess har det tillkommit allt fler typer av trafikbrott som skall medföra körkortsåterkallelse. Den direkta kopplingen mellan brott och körkortsingripande torde vara det främsta skälet till att återkallelsen kan uppfattas som ett extra straff. Från seklets början och fram till slutet av 1950-talet återkallades ett körkort i de flesta fall minst ett år. Betydligt längre tider för återkallelse än i dag tillämpades också fram till körkortslagens tillkomst. Syftet med bestämmelserna i den nuvarande körkortslagen var inte att detta förhållande skulle ändras i någon större omfattning. I förarbetena till körkortslagen (prop. 1975/76:155 s. 99f) nämndes att spärrtiderna i enlighet med då gällande praxis normalt borde ligga mellan fyra och tio månader vid t.ex. överträdelse av en från trafiksäkerhetssynpunkt väsentlig regel. Det anfördes också att minimitiden en månad endast skulle användas i undantagsfall. Av aktuell körkortsstatistik framgår emellertid att andelen beslut med en spärrtid på en månad numera är närmare 20 % av alla beslut. I nästan 70 % av besluten om återkallelse är spärrtiden högst sex månader. Av dem avser det stora flertalet spärrtider på en till tre månader.

En annan omständighet som kan ha bidragit till att körkortsingripande fått karaktären av ett extra straff är att de trafikbrott, som inte faller under trafikbrottslagen, bestraffas med penningböter. Detta kan leda till att reaktionen mot en ur trafiksäkerhetssynpunkt allvarlig förseelse, som inte bedöms som vårdslöshet i trafik, anses alltför lindrig och därför kompletterats med författningsbestämmelser om körkortsåterkallelse. En sådan användning av institutet körkortsingripande skulle kanske inte bli aktuell, om straffet för vissa trafikförseelser, framför allt de som brukar benämnas typfarliga, var dagsböter i stället för penningböter.

Regeringen bedömer med beaktande av bl.a. vad Lagrådet anført om reglerna om körkortsingripande, riksdagens beslut om nollvisionen och en ny inriktning på trafiksäkerhetsarbetet (prop. 1996/97:137, bet. 1997/98:TU4, rskr. 1997/98:11) samt det arbete som inom Europeiska Unionen pågår i frågor som berör körkort att tiden nu är inne för att göra en grundläggande översyn av reglerna för körkortsingripande. En sådan översyn bör omfatta en undersökning av de fördelar och nackdelar som skulle uppkomma om frågan om körkortsingripande till följd av brott skulle hanteras inom ramen för brottmålsförfarandet, dvs. i samband med processen i allmän domstol, i samband med utfärdande av ordningsbot eller strafföreläggande eller i samband med beslut om åtalsunderlåtelse. Vidare bör övervägas om en ändrad instansordning bör påverka hanteringen av de återstående ärendena om körkortsingripandena, dvs. i huvudsak de som grundas på medicinska skäl och, om så är fallet, hur detta bör ske samt överväganden om även andra former av reaktioner mot körkortsinnehav än återkallelse och varning bör komma i fråga inom

ramen för brottmålsförfarandet. I avvaktan på att dessa frågor närmare har analyserats anser regeringen att de nuvarande reglerna för körkortsingripande skall kvarstå i huvudsak oförändrade.

Vad gäller återkallelse för underlåtenhet att följa föreläggande att förnya körkort (16 § 9) och då körkortshavaren själv vill att behörigheten att köra körkortspliktigt fordon i sin helhet eller i vissa delar skall upphöra (16 § 10) bör dessa återkallelsegrunder i fortsättningen i stället utgöra en ogiltighetsgrund. Härvid kan i beslut om föreläggande att förnya körkortet anges en sista dag för giltighet av behörigheten och vad beträffar körkortshavarens vilja att ”återlämna” körkortet eller någon behörighet bör ogiltigheten inträda den dag då begäran framfördes till körkortsmyndigheten.

Vad gäller reglerna om att få tillbaka körkortet efter återkallelse hade körkortsutredningen föreslagit att sökanden skulle alltid börja om från början, dvs. skaffa körkortstillstånd, övningsköra, avlägga förarprov m.m. De nuvarande reglerna om hur man återfår körkortet efter återkallelse finns huvudsakligen i 39, 40–43 §§ i körkortsförordningen (1977:722) och är ytterst svår läsbara. Reglerna är betydelsefulla för den enskilde som fått sitt körkort återkallat och bör därför finnas i körkorts-lagen.

5.4 Ålders- och behörighetskrav för mopeder

5.4.1 Nya behörighetsklasser för moped

Regeringens förslag: Mopeder indelas vad gäller behörighet att köra fordonet i två klasser. Moped i klass I kommer att avse moped med en motor med en slagvolym på högst 50 kubikcentimeter och en konstruktiv hastighet av högst 45 km/tim. Moped i klass II kommer att avse en moped som har en motor med en effekt på högst 1 kilowatt och en konstruktiv hastighet av högst 25 km/tim. De nuvarande mopederna med en konstruktiv hastighet på högst 30 km/tim kommer att behandlas som moped klass II.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se delbetänkandet s.69–75).

Remissinstanserna: Inga remissinstanser har framfört några avgörande invändningar mot förslaget att dela upp mopeder i två klasser.

Skälen för regeringens förslag: Rådets direktiv (92/61/EEG) av den 30 juni 1992 om typgodkännande av två- och trehjuliga motorfordon avser att harmonisera medlemsstaternas definitioner av dessa fordon i syfte att undanröja de hinder för handeln inom gemenskapen som skillnaderna mellan de olika medlemsstaternas tekniska krav för dessa slag av fordon utgör. De harmoniserade tekniska kraven för fordonens olika komponenter och egenskaper regleras i sändirektiv.

Direktivet skall tillämpas på samtliga två- och trehjuliga motorfordon som är avsedda för vägtrafik. Vissa slag av fordon undantas dock, bl.a. fordon som tagits i bruk före den dag då direktivet skall börja tillämpas.

Direktivet skall börja tillämpas 18 månader efter det att det sista särdirektivet har antagits.

De två- och trehjuliga motorfordonen skall indelas i bl.a. mopeder och motorcyklar. Som moped definieras enligt typgodkännande direktivet två- och trehjuliga fordon med en motor som, om den bygger på inre förbränning, har högst 50 cm³ slagvolym och som är konstruerad för en högsta hastighet som inte överstiger 45 km/tim. I särdirektiv anges mopedens mer specifika egenskaper.

I särdirektiv har vidare fastställts särskilda föreskrifter för mopeder med låg effekt, dvs. mopeder med pedaler som har en hjälpmotor vars effekt inte överstiger 1 kW och en högsta hastighet för vilket fordonet är konstruerat som inte överstiger 25 km/tim.

Varje medlemsstat skall bevilja typgodkännande för samtliga fordons typer som uppfyller de tekniska kraven i särdirektiven. Typgodkännandet gäller sedan i samtliga medlemsstater.

Medlemsstaterna får inte förbjuda att nya fordon som uppfyller kraven i direktivet släpps ut på marknaden, saluförs, tas i bruk eller används. Varken typgodkännande direktivet eller rådets direktiv 91/439/EEG om körkort uppställer några behörighetskrav för rätt att köra moped. Det är således tillåtet att fastställa nationella behörighetskrav.

Då mopeder generellt inom Europa genom direktiv som beslutats delas in i de två klasser som redovisats framstår det som nödvändigt att motsvarande uppdelning görs i Sverige för att några hinder mot den fria rörligheten av varor inte skall uppkomma.

Enligt den nuvarande svenska definitionen är moped ett motorfordon på två hjul eller medar, med eller utan sidvagn, eller på tre hjul eller medar, med en tjänstevikt, beräknad som för moped, av högst 400 kilogram. Vidare skall detta motorfordon vara konstruerat för en hastighet av högst 30 km/tim och endast med svårighet kunna ändras till avsevärt högre hastighet samt drivas antingen av förbränningsmotor med en slagvolym av högst 50 kubikcentimeter eller av elektrisk motor. Denna definition finns bl.a. i 2 § vägtrafikkungörelsen (1972:603), 3 § fordonskungörelsen (1972:595), 4 § körkortsförordningen (1977:722) och 4 § bilregisterkungörelsen (1972:599). En definition som delar in mopeder i klass I och klass II finns också i 3 § fordonskungörelsen (1972:595). Enligt den sistnämnda definitionen är moped klass II tvåhjuliga mopeder med en tjänstevikt, såsom beräknad för moped, av högst 60 kilogram och som har en kraftöverföring med högst två växlar eller med steglöst variabel utväxling. Dessa definitioner kommer att anpassas till de definitioner som anges i Rådets direktiv 92/61/EEG om typgodkännande av två- och trehjuliga motorfordon varvid med moped klass I kommer att avses mopeder med den högre maximala hastigheten och med klass II den lägre.

I och med att mopederna konstruktionsmässigt delas in i två klasser kan de också delas in i två behörighetsklasser. Härvid kan konstateras att mopeden i den kommande klass I avser fordon som i dag betraktas som motorcykel och kräver innehav av körkort med behörighet A eller A1 medan mopeden i klass II i dag skulle få köras av den som fyllt 15 år som enda behörighetskrav. Regeringen anser att de två fordonstyperna även fortsättningsvis i behörighetshänseende skall delas in i två klasser.

Enligt utredningens förslag skall den nuvarande mopeden fortsättningsvis, trots att den har en maximihastighet som med 5 km/tim överstiger den för moped klass II, anses som en moped i klass II. Utredningen har därvid anfört att trafiksäkerhetsskäl eller andra skäl inte kan anses motivera att reglerna för dessa två slag av mopeder blir olika. Regeringen finner inte skäl till annan bedömning.

5.4.2 Åldersgränser och behörighetskrav för att få köra moped

Regeringens förslag: Det skall krävas körkort för att få köra moped klass I. Moped klass II skall få köras av den som fyllt 15 år.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag, dock att utredningen har föreslagit ett särskilt mopedkort för moped klass I (se delbetänkandet s. 74f).

Remissinstanserna: Den övervägande delen av remissinstanserna stöder eller har ingen erinran mot förslaget på krav på fyllda 15 år för att få köra moped klass II. När det gäller förslagets åldersgräns på minst 16 år för moped klass I och krav på körkort är flertalet remissinstanser negativa till förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Moped klass II, vars konstruktiva hastighet inte kommer att få överstiga 25 km/tim, är snarlik den nuvarande svenska mopeden. Den nya mopedens hastighet kommer dock att vara något lägre och dess utformning något enklare. Dessutom kommer den att vara svårare att trimma. Regeringen anser därför att moped klass II bör kunna köras på ett tillräckligt trafiksäkert sätt av den som har fyllt 15 år. Den nuvarande åldersgränsen för moped bör därför som enda behörighetskrav gälla för den framtida moped klass II.

Moped klass I, vars konstruktiva hastighet inte kommer att få överstiga 45 km/tim, ställer bl.a. på grund av den högre hastigheten högre krav på föraren än vad övriga mopedtyper gör. Enligt dagens regler klassas denna typ av moped i körkortshänseende som lätt motorcykel och kräver då att föraren har fyllt 16 år och har körkort med behörighet A1 eller A. Regeringen anser att det inte finns anledning att ställa lägre krav på behörighet. De lämplighetskrav som bör ställas på förare av moped klass I bör därmed vara desamma som gäller för körkort. Vissa grundläggande medicinska och personliga lämplighetskrav bör således vara uppfyllda. Vidare bör gälla att godkänt kunskapsprov har avlagts. Enligt regeringens mening är det ett rimligt antagande att även den som har annat körkort än A1 och A, t.ex. behörigheten B, är tillräckligt kompetent för att köra moped klass I. Härigenom kan alla med vanligt bilkörkort få möjlighet att köra ett bränslesnålt fordon, i t.ex. stadstrafik. Remissinstansernas kritik vad avser åldersgränsen för moped klass I och kravet på mopedkort eller körkort synes vara föranledda av att utredningen kombinerade dessa krav med ett slopande av körkortsbehörigheten A1. Regeringen avser för närvarande inte att avskaffa körkortsbehörigheten A1.

Regeringens förslag: Den särskilda körkortsbehörigheten TAXI slopas i körkortslagen. Detsamma gäller övriga bestämmelser om behörighet att köra fordon i yrkesmässig trafik. Nödvändiga bestämmelser i dessa avseende bör i stället finnas i en ny yrkestrafiklag.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se betänkandet s. 119ff).

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrat sig i frågan har inte haft något att erinra mot förslaget. *Vägverket* har därutöver anført att det är angeläget att körprovet står kvar som krav för yrkeskompetens för taxilegitimation. *Svenska Kommunförbundet* och *Karolinska Institutet* har pekat på behovet av regelbundna läkarkontroller för dem som får köra i yrkesmässig trafik. *Sveriges Trafikskolors Riksförbund* anser att det vore lämpligt att införa ett enda taxiprov, som omfattade både kraven för B-behörighet och taxiförarlegitimation.

Skäl för regeringens beslut: Från den 1 januari 1995 gäller enligt 14 a § yrkestrafiklagen (1988:263) att fordon i taxitrafik endast får köras av den som har särskild förarlegitimation. Denna ordning medför att taxiförare skall ha dels körkort som berättigar honom att köra personbil, lätt lastbil eller terrängvagn i yrkesmässig trafik för personbefordran (behörighet D eller TAXI) i enlighet med körkortslagens bestämmelser, dels en förarlegitimation enligt yrkestrafiklagen.

Särskilda krav har sedan länge ställts på förare i yrkesmässig trafik. Före körkortslagens tillkomst gällde att förare av automobil i yrkesmässig trafik måste ha särskilt tillstånd (trafikkort). De allmänna villkoren för att erhålla trafikkort reglerades fram till år 1972, då bestämmelserna om trafikkort infördes i körkortskungörelsen, i en särskild yrkestrafikförordning. I och med körkortslagen avskaffades trafikkorten och en särskild behörighet – TAXI – infördes som berättigar innehavaren att köra personbil, lätt lastbil eller terrängvagn i yrkesmässig trafik för personbefordran (se prop. 1975/76:155 s. 111 och prop. 1976/77:113 s. 56). Att köra buss eller tung lastbil i yrkesmässig trafik kräver ingen särskild behörighet utöver körkort med behörighet för buss (behörighet D) respektive tung lastbil (behörighet C).

De särskilda krav som ställs på taxiförare rör dels kompetensen att köra fordonet, dels förarens personliga lämplighet för sådan verksamhet. Det sistnämnda kravet innebär bl.a. att hänsyn tas till brottsliga gärningar som kan ha begåtts. Som skäl för att ställa högre krav på personlig lämplighet hos taxiförare har angetts resenärens beroende av den enskilde förarens agerande. Resenärens utsatta situation ställer särskilda krav på förarens pålitlighet och ärlighet. Kraven på personlig lämplighet hos taxiförare blev tydligare än tidigare i och med avregleringen av taxinäringen. I syfte att säkerställa att taxiförarna uppfyller de krav som bör ställas upp för dem har först införts ett krav på yrkeskunnande i yrkestrafikförordningen och därefter den nu aktuella förarlegitimationen i 14 a § yrkestrafiklagen. Den 1 juli 1993 infördes också en bestämmelse i körkortslagen som ger möjlighet att återkalla taxibehörigheten och behörigheten D separat, om körkortshavaren gjort sig skyldig till brottslig gärning som visar att han inte är lämplig att inneha körkort med sådan behörighet.

De två typerna av behörighet för att köra taxi behandlas i departementspromemorian Den yrkesmässiga trafiken (Ds 1994:100). Där uttalas (s. 43 f) att de olika behörigheterna kan medföra problem ”i en del fall då en taxiförarens körkort återkallas av den länsstyrelse som har utfärdat körkortet, utan att taxiförarlegitimationen återkallas, på grund av att beslutsrätten i detta fall finns hos en annan länsstyrelse, nämligen myndigheten i det län där föraren är folkbokförd”. I promemorian påpekas också fördelarna med att ha endast en taxiförarlegitimation och att det därvid ligger närmast till hands att pröva om bestämmelserna i körkortslagen kan tas bort och låta reglerna om taxiförarlegitimation vara ensamt gällande.

Bestämmelserna i körkortslagen om behörighet att köra fordon i yrkesmässig trafik för personbefordran och i yrkesmässig trafik i övrigt innebär i korthet följande.

För att få köra personbil, lätt lastbil eller terrängvagn i yrkesmässig trafik för personbefordran krävs taxibehörighet eller körkort med behörigheten D. Traktortåg, tung terrängvagn eller motorredskap med tillkopplat släpfordon får föras i yrkesmässig trafik endast av den som har körkort med behörighet C, D eller E eller körkort med taxibehörighet (5 § körkortslagen). Straffbestämmelser för den som bryter mot dessa behörighetskrav finns i 35 och 36 §§ körkortslagen.

Åldersgränsen för taxibehörighet är 19 år. För att kunna få körkort med sådan behörighet måste sökanden redan ha körkort med behörigheten B.

Vägverket har meddelat föreskrifter om medicinska krav (VVFS 1996:200) och om förarprov (VVFS 1996:184). De medicinska kraven för taxibehörighet är desamma som gäller för behörigheterna D och DE och är högre ställda än för övriga körkortsbehörigheter. Beträffande förarprov är särskilda föreskrifter meddelade för behörigheten TAXI. Kraven på kunskap och förmåga är därvid högre än vad som gäller för körkortsbehörigheten B.

Behörigheterna D och TAXI får, som nämnts tidigare, återkallas separat om körkortshavaren har gjort sig skyldig till brottslig gärning som visar att han inte är lämplig att inneha körkort med sådan behörighet (17 § körkortslagen). Någon spärrtid skall inte bestämmas om behörigheterna TAXI och D återkallas separat.

En samordning av de olika taxibehörigheterna så att endast en behörighet krävs innebär att de särskilda krav som bör ställas på förare av taxi, utöver det grundläggande kravet på körkort för fordonet som sådant, särregleras antingen i körkortslagen eller i yrkestrafiklagen. Med hänsyn bl.a. till att särskilda krav för att köra taxi avser regler om körning i yrkesmässig trafik och att det synes angeläget att även i fortsättningen ha kvar en särskild förarlegitimation, som kan sättas upp i taxin, bör dessa ytterligare krav för taxiförare regleras i yrkestrafiklagen. Det innebär att den nuvarande särskilda taxibehörigheten i körkortslagen kan utgå. Genom denna ordning kommer de särskilda krav på erfarenhet, ålder och medicinska förutsättningar, som i dag gäller enligt körkortslagen för att få taxibehörighet, i stället att anges i yrkestrafiklagen.

Körkortsutredningen har också, efter samråd med 1995 års yrkestrafikutredning, bedömt att det är en fördel om körkortslagen över huvud taget inte innehåller några bestämmelser som särskilt rör förutsättningarna för att köra fordon i yrkesmässig trafik. Regeringen delar denna bedömning.

Sådana bestämmelser bör såsom föreslagits i stället finnas i yrkestrafiklagen (jfr prop. 1997/98:63 En reformerad yrkestrafiklagstiftning). En sådan systematisk uppdelning av bestämmelserna mellan körkortslagen och yrkestrafiklagen torde medföra att bestämmelserna i körkortslagen blir både tydligare och lättare att förstå. Bestämmelserna i 5 § andra stycket om behörighet att köra traktortåg, tung terrängvagn eller motorredskap med tillkopplat släpfordon i yrkesmässig trafik samt straffbestämmelserna i 35 och 36 §§ körkortslagen föreslås därför utgå och nödvändiga bestämmelser, inklusive övergångsbestämmelser, i dessa avseenden införas i yrkestrafiklagen.

5.6 Övriga frågor

5.6.1 Preliminära beslut om körkortsingripande

Regeringens förslag: Ett preliminärt beslut skall kunna meddelas för alla slag av körkortsingripanden, dvs. inte endast i fråga om varning utan också vid körkortsåterkallelse.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se betänkandet s.128ff).

Remissinstanserna: *Kammarrätten i Jönköping* anser att det av rätts säkerhetsskäl inte är lämpligt att utöka tillämpningsområdet för preliminära beslut om körkortsingripande till att omfatta även återkallelser. *Kammarrätten* åberopar härvid den stora betydelse som innehavet av körkort i dag har för många människor och vikten av att den enskilde får möjlighet att yttra sig. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* tillstyrker preliminärt beslut vid varning men avstyrker det vid återkallelser och anför att kraven på en nyanserad bedömning inte kan uppfyllas om preliminärt beslut skulle kunna meddelas även vid återkallelse. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* anser att det kan framstå som väl schablonartat att meddela preliminärt beslut och att mera ingripande sanktioner bör föregås av kommunikation med körkortshavaren. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* tillstyrker förslaget med modifieringen att preliminärt beslut vid återkallelse endast meddelas när fråga är om slutligt beslut som föregåtts av interimistiskt beslut. *Länsstyrelsen i Norrbottens län*, *Länsstyrelsen i Stockholms län* och *Länsstyrelsen i Malmöhus län* tillstyrker förslaget. *Körkortsföreningen* tillstyrker förslaget med tvekan och under förutsättning att det används restriktivt och att det föreligger lagakraftvunnet avgörande i ansvarsdelen innan slutligt beslut om återkallelse meddelas. *Motormännens Riksförbund* motsätter sig förslaget och anför att det torde vara omöjligt för länsstyrelsen att ha vetskap om körkortshavarens personliga förhållanden varför det inte kan finnas något fall där bestämmelsen skulle kunna vara tillämplig.

Skälen för regeringens förslag: Preliminära beslut om körkortsingripande för godkännande inom viss tid får enligt gällande regler (46 a § körkortslagen) endast utfärdas om ingripandet är begränsat till varning.

Inom straffrätten finns möjligheter till summariska avgöranden av frågan om ansvar för brott (48 kap. rättegångsbalken). Bestämmelserna

innebär att frågan om ansvar för vissa slag av brott får upptas av åklagare genom strafföreläggande och av polisman genom föreläggande av ordningsbot. Ett föreläggande innebär att den misstänkte omedelbart eller inom viss tid föreläggs ett bötesstraff. Godkänns föreläggandet gäller det som lagakraftvunnen dom. Åklagaren får utfärda strafföreläggande beträffande brott för vilket ingår böter i straffskalan, dock inte normerade böter. Polisman får inte utfärda ordningsbot om den misstänkte förnekar gärningen.

Frågor om körkortsingripanden behöver enligt regeringens mening inte kringgärdas av högre krav på rättssäkerhet än vad som gäller brott för vilka åklagare får utfärda strafföreläggande. I syfte att förenkla och effektivisera handläggningen av körkortsärenden bör därför bestämmelser införas som ger möjligheter för länsstyrelsen att i större utsträckning än nu utfärda preliminära beslut om körkortsingripanden. Ett preliminärt beslut bör under vissa förutsättningar kunna utfärdas för alla slag av körkortsingripanden, dvs. såväl interimistiska som slutliga beslut om återkallelse av körkortet som beslut om varning. En förutsättning för att utfärda preliminära beslut bör vara att det finns grundad anledning att anta att körkortshavaren är beredd att godta beslutet. Antagandet härom får baseras på omständigheter eller uppgifter som föreligger i ärendet. Körkortshavaren kan t.ex. utan vidare förklaring erkänna brottet eller förseelsen. Det kan vidare vara så att omständigheterna vid gärningen är sådana att det inte finns någon tvekan om skulden. I dessa fall bör ett preliminärt beslut om körkortsingripande kunna komma i fråga. Tyder däremot uppgifterna eller omständigheterna i ärendet på att körkortshavaren ställer sig oförstående inför det inträffade eller bestrider gärningen som sådan eller vissa mer betydelsefulla omständigheter vid denna, bör preliminärt beslut inte meddelas. Preliminärt beslut bör inte heller meddelas om det finns tvekan om vilket slag av körkortsingripande som brottet eller förseelsen skall medföra. Det bör också gälla om längden på spärrtiden är tveksam. Spärrtidens längd kan t.ex. vara beroende av körkortshavarens personliga förhållanden.

Preliminära beslut om körkortsingripanden bör således kunna meddelas i de fall då den gärning eller det förhållande som läggs till grund för ett körkortsingripande inte är ifrågasatt eller på annat sätt oklart och det inte heller är så att omständigheterna vid gärningen eller körkortshavarens personliga förhållanden har någon avgörande betydelse för körkortsingripandet, vare sig det gäller formen eller spärrtidens längd.

Med hänsyn till att körkortshavare som av någon anledning inte vill godkänna det preliminära beslutet kan få frågan om körkortsingripande handlagd på vanligt sätt kan förfarandet inte anses oförenligt med kraven på rättssäkerhet. Körkortshavaren kan ju i stället för att godkänna beslutet genom undertecknande välja att exempelvis sända in nya invändningar eller redogörelser av ändrat behov av körkort och då skall nytt beslut meddelas i ärendet.

Regeringens förslag: Körkortshavare vars körkort omhändertagits av polis eller åklagare kan meddelas tillstånd att få köra sitt fordon två dagar.

Utredningens förslag: Utredningen har föreslagit att möjligheten att få meddela särskilt tillstånd att köra körkortspliktigt fordon trots att körkortet är omhändertaget och därmed ogiltigt helt skulle försvinna (se betänkandet s. 163).

Remissinstanserna: *Länsrätten i Värmlands län* anser att möjligheten att tillåta fortsatt körning i tre dagar bör vara kvar och pekar på att de tämligen små trafiksäkerhetsvinster som ett slopande kan innebära inte uppväger de stora praktiska problem som kan uppkomma för körkortshavarna. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, *Länsstyrelsen i Malmöhus län* och *Körkortsföreningen* anser också att möjligheten att tillåta fortsatt körning skall finnas kvar. *Motormännens Riksförbund* anser att polis över huvud taget inte skall få omhänderta körkort med mindre än att föraren godkänt att han eller hon begått den förseelse som polisen angett.

Skälen för regeringens förslag: Om ett körkort har omhändertagits på grund av att körkortshavaren vid förande av motordrivet fordon överskridit högsta tillåtna hastighet, kört mot rött ljus, underlåtit att iaktta stopplikt, kört om vid övergångsställe eller brutit mot någon annan från trafiksäkerhetssynpunkt väsentlig regel och allt om överträdelsen inte kan anses som ringa (16 § 4 körkortslagen), kan körkortshavaren medges att under tre dagar köra fordon. Detta gäller dock endast om det kan ske utan fara för trafiksäkerheten (23 § andra stycket körkortslagen).

Utredningen har föreslagit att möjligheten att tillåta fortsatt körning helt tas bort med hänvisning till att de förseelser som avses i 16 § 4 körkortslagen motsvaras av dem som nämns i 5 kap. 14 § 3 c i utredningens förslag till körkortslag. Eftersom dessa förseelser enligt utredningens förslag skall leda till varning, blir ett omhändertagande av körkortet inte aktuellt och därmed inte heller ett medgivande motsvarande det i 23 § andra stycket körkortslagen. Utredningen kan dock tänka sig att ett sådant medgivande skulle kunna anses önskvärt vid omhändertagande av ett körkort på grund av en grov hastighetsöverträdelse. Utredningen har dock ansett att det av trafiksäkerhetsskäl inte finns utrymme för att låta en körkortshavare köra fordon trots att körkortet omhändertagits.

Utredningens förslag att medgivande till fortsatt körning inte skulle kunna meddelas skulle i vissa fall, såsom remissinstanserna påpekat, kunna få icke önskvärda konsekvenser t.ex. om någon ertappas för en avsevärd hastighetsöverträdelse utanför hemorten. Även om situationen i vissa fall kan lösas genom att medföljande passagerare med körkort kan fortsätta körningen, bör möjlighet finnas att låta föraren köra fordonet till lämpligt ställe där fordonet kan lämnas. Regeringen föreslår därför att möjlighet till medgivande att köra vidare efter omhändertagande bör finnas kvar, även om tiden för medgivandet bör begränsas till två dagar, dvs. 48 timmar.

Regeringens förslag: Körkortsbehörighet C, CE, D och DE skall gälla tills det att körkortshavaren fyller 45 år och därefter kunna förlängas i tio-års perioder om körkortshavaren uppfyller de medicinska kraven för innehav av sådan behörighet. En övergångsbestämmelse skall möjliggöra för körkortshavare som vid ikraftträdandet fyllt eller senast den 31 december 1998 fyller 45 år att ansöka om förlängning fram till 31 september 2003 om inte körkortet skall förnyas dessförinnan.

Remitterade förslag: Utredningen hade föreslagit att de aktuella behörigheterna skulle gälla tills dess att körkortshavaren fyllt 65 år och därefter kunna förlängas i perioder om fem år. Kommunikationsdepartementet har därefter i skrivelse lämnat ett förslag med det innehåll som återfinns ovan som regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna hade inga erinringar mot utredningens förslag. Vad beträffar Kommunikationsdepartementets skrivelse har majoriteten av de remissinstanser som gett in yttrande ställt sig positiva till förslaget om läkarkontroller från det år körkortshavaren fyller 45 år. Två remissinstanser har ansett att intervallen mellan läkarundersökningarna bör vara fem år medan en har ansett att intervallet skall vara fem år efter det att körkortshavaren fyllt 55 år. En remissinstans har ansett att övergångsperioden borde vara kortare.

Skäl för regeringens förslag: Europeiska kommissionen har inlett ett förfarande mot Sverige enligt artikel 169 i EG-fördraget. Kommissionen gör i sitt motiverade yttrande gällande att Sverige inte på ett korrekt sätt införlivat en bestämmelse om regelbundna läkarundersökningar för innehavare av körkort i kategori 2 (C och D behörigheter) i punkt 4 bilaga 3 rådets direktiv 91/439/EEG av den 29 juli 1991 om körkort. Den huvudsakliga kritiken från kommissionen går ut på att kravet på regelbundenhet vad gäller läkarundersökningarna inte är uppfyllt när en person under sin yrkesverksamma period (före 65 års ålder) inte behöver underkasta sig någon läkarundersökning utöver den som görs för behörigheten skall kunna utfärdas. Kommissionen har gett Sverige tid till den 23 mars 1998 för att vidta lämpliga åtgärder med anledning av sitt påstående.

Det finns drygt 900 000 körkortshavare med de aktuella typerna av behörigheter. Ett krav på periodiska läkarundersökningar från utfärdandet av körkortet får konsekvenser för ett stort antal körkortshavare under en lång tid. Kravet på läkarundersökningar bör därför införas först från det att körkortshavaren har nått en viss ålder. För att inte ansökningarna skall koncentreras till december månad bör körkortshavarens födelsedag vara tidsgränsen för giltighet i stället för årsskiftet. En lämplig avvägning för när kontrollerna skall börjas efter det att behörigheten erhållits är enligt regeringens mening den av kommissionen tidigare föreslagna åldern 45 år. En sådan gräns skulle dessutom innebära att kravet på läkarundersökning skulle, enligt statistik från Vägverket, träffa endast ungefär hälften av de berörda körkortshavarna. Eftersom läkarundersökningarna startar vid en lägre ålder kan perioderna vara längre än de som föreslogs av utredningen. Från trafiksäkerhetssynpunkt framstår det med beaktande av läkares anmälningsskyldighet enligt 10 kap. 3 § i den föreslagna kör-

kortslagen som fullt tillräckligt att läkarundersökningen utförs vart tionde år. Detta tidsintervall sammanfaller också med intervallen mellan de ordinarie förnyelserna av körkortet.

Av praktiska skäl kan inte samtliga berörda körkortshavare besöka läkare vid de nya reglernas i kraftträdande. En period under vilken de berörda fasas in i systemet behövs. Den perioden får inte vara för kort och kan lämpligen sättas till fem år. De personer som redan fyllt 45 år eller som senast den 31 december 1998 fyller 45 år skall få möjlighet att under denna tid ansöka om förlängning.

5.6.4 Läkares anmälningsskyldighet

Regeringens bedömning: Bestämmelserna om läkares skyldighet att anmäla medicinskt olämpliga körkortshavare till länsstyrelsen bibehålls oförändrade.

Utredningens förslag: Utredningen hade föreslagit att läkares möjlighet att underlåta anmälan i vissa situationer skulle tas bort. (se betänkandet s. 172).

Remissinstanserna: *Vägverket* anför att det i dag saknas både kunskap om skyldigheten att anmäla patienter och acceptans för ett system som säkerställer att läkarkåren bistår körkortsmyndigheterna med information av betydelse för körkortsinnehavet. För att råda bot på detta är det verkets mening att anmälningsskyldigheten dels måste ge läkaren en möjlighet att förena medicinsk etik med trafiksäkerhetens krav, dels måste konkretiseras innehållsmässigt. Båda förhållandena bör enligt *Vägverkets* mening vara möjliga att uppnå genom att lagen anger en i sig oinskränkt anmälningsskyldighet men med möjlighet för – via regeringens mandat – *Vägverket* att i samråd med Socialstyrelsen närmare formulera det faktiska innehållet i anmälningsskyldigheten. *Svenska Läkaresällskapet*, *Sveriges läkarförbund* och *Karolinska Institutet* motsätter sig den föreslagna ändringen och anför bl.a. att detta riskerar att leda till att patienter drar sig för att söka adekvat vård och vid kontakt med sjukvården lämna adekvat information om symptom och funktionshinder. Den föreslagna förändringen kan enligt de nämnda instanserna alltså komma att motverka sitt syfte, förutom att den menligt inverkar på relationen mellan allt större patientgrupper och deras vårdgivare inom sjukvården. *Sveriges läkarförbund* uppger vidare att en rad internationella deklarationer reglerar läkaretiken och är normbildande för hela världen. Den föreslagna rapporteringsskyldigheten skulle, om den infördes, strida mot dessa internationella etiska deklarationer.

Skälen för regeringens bedömning: Nuvarande bestämmelse i 17 a § körkortslagen säger att, om en läkare vid undersökning av en körkortshavare finner att körkortshavaren av medicinska skäl är uppenbart olämplig att inneha körkort, läkaren skall anmäla det till länsstyrelsen. Läkaren behöver dock inte göra en anmälan om det finns anledning att anta att körkortshavaren kommer att följa läkarens anvisning att avstå från att föra körkortspliktigt fordon.

Det bör här särskilt påpekas att sekretess enligt 7 kap. 31 § sekretesslagen (1980:100) gäller för uppgifter om den enskildes hälsotillstånd

eller andra personliga förhållanden som förekommer i ärenden om prövning av någons lämplighet att ha körkort eller traktorkort. Vidare kan nämnas att anmälningsskyldighet av liknande slag finns i olika författningar t.ex. i 71 § socialtjänstlagen (1980:620) och 141 § andra stycket luftfartsförordningen (1986:171).

Utredningen har föreslagit att frågan om olämplighet bör bedömas utifrån de medicinska krav som anges i Vägverkets medicinska föreskrifter om innehav för körkort m.m. (VVFS 1996:200). Det avgörande skulle då vara om kraven i föreskrifterna är uppfyllda och något behov av uppenbarhetskriterium för anmälningsskyldigheten bedömdes av utredningen inte föreligga. Vägverket har i sitt remissyttrande föreslagit att regeringen bemyndigar Vägverket att tillsammans med Socialstyrelsen ta fram de närmare riktlinjer för anmälningsskyldighetens fullgörande.

En läkare som inte fullgör sina åliggande kan ibland bli föremål för disciplinpåföljd enligt lagen (1994:954) om disciplinpåföljd m.m. på hälso- och sjukvårdens område (disciplinpåföljdslagen). Dessa bestämmelser gäller dock endast yrkesutövning som har samband med undersökning, vård och behandling av patienter eller klinisk forskning på människor. Regeringsrätten har funnit att det av förarbetena till disciplinpåföljdslagen framgår att sådant som ligger utanför hälso- och sjukvårdspersonalens speciella kompetensområde, t.ex. anmälningsskyldighet enligt 71 § socialtjänstlagen (1980:620), faller utanför tillämpningsområdet för 4 § disciplinpåföljdslagen (Regeringsrättens dom 1997-03-06 i mål 5699-1995). Detsamma måste antas gälla för bl.a. läkares anmälningsskyldighet till länsstyrelsen enligt körkortslagen. Det är inte heller, i sig, straffbelagt att inte fullgöra sådan anmälningsskyldighet.

Socialstyrelsen har med anledning av Regeringsrättens nyss nämnda dom kommit in till regeringen med ett förslag avsett att lösa frågan hur samhället skall reagera emot underlåtna anmälningar. Frågan bereds för närvarande i regeringskansliet.

6 Försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse i visst fall

6.1 Grunden för försöksverksamheten

Regeringens förslag: En försöksverksamhet inleds som innebär att körkortsåterkallelse i vissa fall ersätts med krav på att föraren endast kör personbil försett med alkolås.

Promemorians förslag: Överensstämmer i sak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Alla remissinstanser utom *Svensk Trafikmedicinsk Förening* tillstyrker förslaget om försöksverksamhet. Föreningen anför för sitt bestridande att användningen av alkolås inte kan förväntas ge bättre resultat än den vidgade lämplighetsprövningen som

sker vid alkoholnivåer över 1 promille i blodet och finner det därför ytterst tveksamt om i tider av resursknapphet ekonomiska resurser skall satsas på projektet.

Skäl för regeringens förslag: Sverige har, såväl i absoluta tal som i en internationell jämförelse, god laglydnad inom området för trafiknykterhet. Andelen förare som är påverkade av alkohol i trafiken har uppskattats till cirka 0,1–0,2 procent. Trots detta är var fjärde dödad personbilsförare och varannan förare som dödas i singelolyckor påverkad av alkohol. Drygt 40 procent av dödsolyckorna i trafiken bedöms vara relaterade till alkoholkonsumtion. I vägtrafikolyckor som är relaterade till alkoholbruk omkommer årligen cirka 150–175 personer och 750–1 000 skadas svårt.

Enligt den utredning som presenterats av Brottsförebyggande rådet (Utvärdering av 1990 års reform av trafikbrottslagen) är de som döms för rattfylleribrott till övervägande del yngre män, av vilka många är arbetslösa. Förekomsten av alkoholmissbruk bland dessa personer är betydande, liksom belastning både när det gäller trafiknykterhetsbrott och andra brott. Återfall i rattfylleri är mycket vanligt bland dem som förorsakar trafikskador relaterade till alkoholbruk. Andelen återfall brukar anges till ca 30 procent av de påverkade förarna.

Sedan länge har olika medel och metoder använts för att komma till rätta med problemet alkohol i trafiken. Straff, körkortsåterkallelser, vård, information m.m. har dock inte visat sig helt lösa den problematik som ligger i att personer kör påverkade av alkohol. De allra flesta är beroende av en bil såväl för sitt arbete som för sitt privatliv vilket gör att en förlust av körkortet kan leda till förlorat arbete, raserad ekonomi, familje-problem osv. och kan på så sätt även vara förödande för en framgångsrik rehabilitering.

Alkolåset är ett instrument, förbundet med bilens tändningssystem, för kontroll av eventuell förekomst av alkohol i förarens utandningsluft. Instrumentet omöjliggör start och körning om det finns alkohol i utandningsluften. Denna kontrolleras genom att föraren är tvungen att blåsa i instrumentet för att få tändningslåset att koppla ström till bilens startmotor. För att förhindra att föraren konsumerar alkohol sedan motorn startats och för att förhindra att någon annan blåser i instrumentet så att föraren själv kan köra bilen, kräver alkolåset efter slumpmässiga tidsintervall nya prov av utandningsluft under färden. För att inte äventyra trafiksäkerheten får då föraren någon minut till sitt förfogande för att lämna ett nytt prov.

Alkolåset kan utformas med olika system som förhindrar manipulation såsom att föraren använder pump, ballong eller dylikt för att kringgå instrumentets kontroll av föraren. Systemen kan mäta luftens temperatur och/eller fuktighet, tvinga föraren att blåsa på ett mycket väl definierat sätt vad avser tryck och volym eller tvinga honom att producera ett väl definierat ljud samtidigt som han blåser. Detta gör det mycket svårt att starta och köra bilen genom att låta någon annan än föraren blåsa. Till mät delen är kopplad en mikrodator som i sitt minne lagrar uppgifter om alla startförsök, eventuell alkoholförekomst, eventuella försök att manipulera systemet och tidpunkter för respektive uppgifter. Om föraren försöker manipulera systemet får han ett meddelande i en teckenruta om att

bilen måste inställas för kontroll av systemet inom 36 timmar, annars kommer bilen inte att kunna startas över huvud taget.

Det finns inget verksamt medel som generellt hindrar en berusad person från att köra bil. Ett effektivt alkolås hindrar honom åtminstone från att köra den bil som utrustats med alkolås. Alkolåset torde inte vara den slutliga lösningen på problemet alkohol i trafiken, men det kan mycket väl i vissa fall vara ett bra verktyg för att minska problemen och därmed öka trafiksäkerheten. Den föreslagna försöksverksamheten avses kunna visa hur körkortshavarna förhåller sig till alkolåset och vilken effekt, från bl.a. nykterhets- och rehabiliteringssynpunkt, möjligheten att få köra bil som utrustats med alkolås har på olika kategorier av förare.

De föreslagna bestämmelserna tvingar körkortshavaren att hålla sig nykter när han eller hon vill köra sin bil. I dagens samhälle där människan i stor utsträckning är hänvisad till bilen som kommunikationsmedel, uppfattas det i allmänhet som en betydligt svårare konsekvens att bli av med körkortet än att få de straff som i allmänhet döms ut vid trafiknykterhetsbrott. Av det skälet kan möjligheten att få behålla körkortet, om än villkorligt, vara ett starkt incitament för ett nyktert levnadssätt. Att detta kan medföra stora vinster från trafiksäkerhetssynpunkt och stora kostnadsbesparingar för samhället är uppenbart.

Undersökningar i USA – Kalifornien 1987–1991, Oregon 1988–1989, Ohio 1987–1992, North Carolina 1986–1992 – visar att alkolåset har en reducerande inverkan på frekvensen av återfall i trafiknykterhetsbrott så länge låset är inmonterat (se s. 148 Residiv blant promilledømte, Tema-Nord 1996:597). När det gäller kvarstående effekter sedan alkolåset monterats bort varierar slutsatserna. Vissa undersökningar har funnit en bättre effekt av alkolås än av en körkortsindragning medan andra funnit en bättre effekt av körkortsindragning eller inte funnit någon skillnad. I flertalet fall har de, som fått möjlighet att köra med alkolås, tidigare gjort sig skyldiga till trafiknykterhetsbrott. Brotten i dessa undersökningar har dock rört sig om höga promillehalter och/eller tidigare återfall i trafiknykterhetsbrott. Resultatet gäller därför för förare med dålig prognos beträffande återfall.

Användningen av alkolås bedöms kunna ha en betydande potential för minskning av antalet återfall och därmed också för en förbättring av trafiksäkerheten. Innan alkolås används i större skala behövs dock säkrare uppgifter om vilken effekt bruket kan medföra. Detta bör ske genom en försöksverksamhet där speciellt effekten av alkolås i förhållande till effekten av körkortsåterkallelse undersöks.

6.2 Utformningen av försöksverksamheten

Regeringens förslag: Personer som gjort sig skyldiga till trafiknykterhetsbrott efter alkoholförtäring utan att för den skull vara medicinskt olämpliga som förare och som är folkbokförda i Västerbottens, Stockholms eller Östergötlands län föreslås kunna ansöka om att få delta i försöksverksamheten. Försökspersonernas behörighet att köra körkortspliktigt fordon skall begränsas till en viss personbil som utrustats med alkolås. Vidare skall försökspersonerna genom särskilt avtal förbinda sig att endast köra denna personbil i Sverige, att genomgå regelbundna

läkarundersökningar och att följa andra krav som ställs upp till för försöksverksamheten. Den enskilde skall stå för de kostnader som är direkt förknippade med hans eller hennes deltagande i försöksverksamheten.

Prop. 1997/98:124

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredaren har dock föreslagit att deltagarna skall väljas slumpmässigt bland sökandena och att länsstyrelsen skall kunna avslå ansökan om deltagande i försöksverksamheten på den grunden att ett bifall inte skulle gagna försöksverksamheten eller annars särskilda skäl talar mot en villkorlig återkallelse av körkortet.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har i huvudsak delat de förslag som presenterats i promemorian. *Svea hovrätt* och *Kammarrätten i Sundsvall* har dock påpekat att samråd bör ske med EG-kommissionen i fråga om förslaget står i överensstämmelse med rådets direktiv 91/439/EEG om körkort. Flera av remissinstanserna har vidare pekat på svårigheterna att få frivilliga deltagare till kontrollgruppen och bl.a. *Svea hovrätt* har påpekat att ett slumpmässigt avslag på ansökningar om deltagande inger allvarliga betänkligheter i fråga om principen för medborgarnas likhet inför lagen uppfylls. Vad gäller den enskildes kostnader för försöksverksamheten har *Kammarrätten i Sundsvall* ansett att en försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse inte bör göras beroende av körkortshavarens ekonomiska förutsättningar. *Rikspolisstyrelsen* har påpekat att det finns en risk för att urvalet av deltagarna inte blir representativt och att utvärderingen därför kan bli missvisande. Även *Länsrätten i Östergötlands län*, *Länsstyrelsen i Stockholms län*, *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, *Motormännens helnykterhetsförbund*, *Karolinska Institutet* och *Svensk Trafikmedicinsk Förening* har framfört dessa farhågor.

Skäl för regeringens förslag: Alkolåset skall hindra en förare som är påverkad av alkohol från att starta sitt fordon. Den som begått trafiknykterhetsbrott på grund av annat drogbruk än alkohol eller som är blandmissbrukare kan därför inte delta i försöksverksamheten.

Enligt de medicinska krav som finns i bilaga III till rådets direktiv 91/439/EEG av den 29 juli 1991 om körkort får körkort inte utfärdas eller förnyas för sökande eller förare som är beroende av alkohol eller inte är i stånd att avstå från att köra fordon efter att ha förtärt alkohol. För förare som tidigare varit beroende av alkohol får körkort utfärdas och förnyas efter intygad period av nykterhet, om detta stöds av ett läkarutlåtande och på villkor att regelbundna hälsokontroller genomförs. I direktivet sägs inte hur lång tiden av nykterhet skall vara. Detta måste dock tolkas så att försökspersonen inte på grund av sina medicinska förhållanden får vara olämplig som förare.

En försöksverksamhet med alkolås kräver relativt betydande resurser för förberedelse, genomförande och uppföljning. Förutom från Vägverket kommer medverkan att krävas från såväl körkortsmyndigheter som polismyndigheter i de berörda länen. Vidare föreslås Aktiebolaget Svensk Bilprovning (ASB) engageras för att installera och utföra återkommande kontroller av alkolås i försökslänen och läkarinsatser kommer att behövas för att genomföra medicinska tester och intervjuer. Genom att begränsa försöken till att omfatta ett litet antal län kan dock kostnaderna för försöksverksamheten begränsas. Ett av syftena med försöks-

verksamheten är att få erfarenheter av användning av alkolås i Sverige utan att behöva göra stora investeringar som kan vara bortkastade om alkolåset inte visar sig ge önskat resultat. Det vore inte försvarbart att redan nu göra så stora investeringar som en rikstäckande verksamhet skulle kräva.

För att undvika snedvridning i resultatet av försöksverksamheten måste hänsyn tas till att försöksdeltagarna kan ha olika behov av transporter med personbil och olika tillgång till kollektiva transportmedel. Vidare kan det finnas skilda mönster för alkoholbruk i storstad respektive glesbygd. De län som omfattas av försöksverksamheten bör därför innehålla såväl storstadsområde som glesbygdsområde och område med karaktär däremellan. Befolkningsunderlaget måste dessutom vara så stort att tillräckligt många körkortshavare kan förväntas ansöka om att få delta inom avsatt tid. Försöksverksamheten föreslås mot bakgrund härav bedrivas i Stockholms, Västerbottens och Östergötlands län.

Den som gör sig skyldig till rattfylleri kan ha andra körkortsbehörigheter än B och därutöver behörighet för att i yrkesmässig trafik framföra personbil. Rent tekniskt finns inte något som hindrar att även andra typer av körkortspliktiga fordon än personbilar förses med alkolås. Det framstår dock som mindre lämpligt att låta en försöksverksamhet som den föreslagna även omfatta andra körkortsbehörigheter. Tyngre fordon i körkortskategorierna C, CE, D eller DE kan sägas vara farligare i sig genom sin tyngd och storlek än personbilar och kraven på omdöme och skicklighet ställs högre på förare av denna typ av tunga lastbilar och bussar med eller utan tunga släpfordon. Motorcyklar som kräver behörighet A eller A1 är av olika skäl inte lämpade för försöksverksamheten och används dessutom i allmänhet endast under en begränsad del av året.

Frågan om yrkesförare i personbefordran – nuvarande behörighet TAXI – skall kunna delta i försöksverksamheten har diskuterats. Regeringen anser det dock inte lämpligt att i detta skede inkludera denna yrkeskategori i försöksverksamheten.

Behörigheten B ger innehavaren rätt att köra förutom personbilar upp till 3 500 kilogram även lätta lastbilar, terrängvagnar och motorredskap klass I. Regeringen föreslår dock att försöksverksamheten skall begränsas till personbilar varför det på körkortet särskilt måste anges att behörigheten avser endast viss personbil som är utrustad med det godkända alkolåset. Det får ankomma på Vägverket som körkortsutfärdande myndighet att bestämma hur begränsningen rent konkret anges på körkortet. Det bör vidare ankomma på Vägverket att föreskriva närmare bestämmelser om reglerna för inmontering av alkolås. Verket bör också i det sammanhanget ta ställning till gällande krav på registreringsbesiktning med anledning av inmontering av alkolås och kontrollbesiktningar under försöksperioden.

Försökspersonerna skall genom ett särskilt avtal förbinda sig att endast köra i Sverige. Ett svenskt körkort gäller i enlighet med rådets direktiv 91/439/EEG av den 29 juli 1991 om körkort inom hela Europeiska unionen. Körkortsdirektivet ger för närvarande inte möjlighet att särskilt ange godkänt alkolås som villkor för viss behörighet utan detta måste nu anges som nationell kod. Eftersom nationella koder inte är harmoniserade kan sådana koder inte tolkas i andra medlemsstater. Var

och en som deltar i försöksverksamheten skall därför genom särskilt avtal förbinda sig att endast köra fordonet i Sverige.

För att kunna mäta resultatet av försöksverksamheten, bl.a. hur alkoholåset påverkar försökspersonernas nykterhet, är det lämpligt att försökspersonerna genomgår regelbundna läkarundersökningar av samma typ som föreskrivs i Vägverkets medicinska föreskrifter (VVFS 1996:200) om utvidgad lämplighetsprövning efter trafiknykterhetsbrott.

Även andra krav kan behöva ställas på försökspersonerna för att kunna mäta resultatet av försöksverksamheten. Ett sådant krav kan vara en skyldighet att inställa sin personbil för kontroller av alkoholåsutrustningen eller att delta i olika tester. Denna typ av krav bör regleras genom det särskilda avtalet.

Det är den enskilde som skall stå för de kostnader som är direkt förknippade med hans eller hennes deltagande i försöksverksamheten. Till denna typ av kostnader hör en avgift för behandlingen av ansökan om deltagande i försöksverksamheten liksom kostnader för installation av alkoholåset, för hyra av alkoholåset, för regelbundna kontroller av utrustningen och fordonet med anledning av installationen, för de medicinska kontroller som föreskrivs och för utfärdande av nytt körkort. Trots att dessa kostnader kan uppgå till inte helt obetydliga belopp kan ett deltagande i försöksverksamheten vara fördelaktigt även ur ekonomisk synpunkt för den enskilde som kanske just därför kan behålla en anställning, fortsätta att driva en rörelse eller på annat sätt fungera bättre i samhället.

6.3 Villkorstid

Regeringens förslag: Den villkorliga körkortsåterkallelsen skall gälla i två år. Giltighetstiden för den villkorliga körkortsåterkallelsen skall anges i beslutet.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Länsrätten i Östergötlands län* anser att det i lagtexten särskilt skall anges från vilken tidpunkt villkorstiden skall gälla. *Länsstyrelsen i Stockholms län* anser att villkorstiden borde bestämmas till den längsta återkallelsetiden, dvs. tre år. Övriga remissinstanser har inte haft några erinringar mot den föreslagna villkorstiden.

Skäl för regeringens förslag: Med en medgiven villkorlig återkallelse av ett körkort föreslås följa en villkorstid för körkortshavaren om två år, under vilken tid han eller hon skall ha alkoholå inmonterat och följa villkoren för den villkorliga återkallelsen.

Vid val av villkorstidens längd har hänsyn tagits till under hur lång tid försöksanvändning av alkoholå behöver fortgå för att insamlade uppgifter skall utgöra erforderligt underlag för utvärdering av försöket. För detta ändamål har en tvåårig villkorstid bedömts lämplig. Vidare har beaktats den spärrtid under vilken ett slutligt återkallat körkort inte kan återfås. Spärrtidens längd kan bestämmas mellan en månad och tre år beroende på alkoholkoncentration, körkortshavarens behov av körkort m.m. Det framstår som rimligt, av bl.a. rättviseskäl, att villkorstiden inte bestäms

till kortare tid än motsvarande spärrtid. Det är dock mycket ovanligt att spärrtiden bestäms till längre tid än två år. Enligt Vägverkets statistik förekom längre spärrtid än två år i genomsnitt i 0,83 procent av återkallelsefallen under åren 1994–1995. Villkorstiden bör också jämföras med den så kallade utvidgade lämplighetsprövningen. Sedan den 1 januari 1997 krävs för att återfå körkortet efter rattfylleribrott med en alkoholkoncentration om minst 1,0 promille i blodet verifierat varaktigt nyktert levnadssätt och att prognosen för fortsatt nykterhet är god. Enligt Vägverkets föreskrifter (VVFS 1996:200) om medicinska krav för innehav av körkort m.m. gäller en observationstid, som sammanlagt uppgår till nästan två år, fördelat på en tid före utfärdandet av körkortstillstånd och en längre kontrolltid med kontrollstationer efter detta.

Någon lägsta promillehalt vid trafiknykterhetsbrottet för att kvalificera till försöksverksamheten föreslås inte. Detta medför att förare som haft låg alkoholkoncentration och som önskar delta i försöket, kan få en väsentligt längre villkorstid än den spärrtid som skulle bestämts om de fått sina körkort slutligt återkallade. Detta kan medföra att dessa förare hellre tar en kortare tid utan körkort än deltar i försöket. För andra förare kan även en kortare tid utan körkort medföra sådana problem att de ändå föredrar att delta i försöken trots den längre villkorstiden. Av försökstekniska skäl bör villkorstiden dock vara densamma för alla deltagare.

Som villkorstid räknas tiden från beslut om villkorlig återkallelse till dess att två år förflutit. Innan ansökan om deltagande i försöksverksamheten görs skall sökanden informera sig om alkoholåset och de villkor som skall följas. Vidare skall sökanden införskaffa läkarintyg och ingå avtal om hyra av alkoholås. Sedan skall ansökan om villkorlig återkallelse handläggas av länsstyrelsen och om ansökan bifalls nytt körkort utfärdas, alkoholåset monteras in och installationen godkänns. Sökande som får sina körkort villkorligt återkallade kommer således att ha varit utan körkort ett tag och en kortare del av villkorstiden ha förflutit innan föraren åter kan sätta sig bakom ratten.

6.4 Konsekvenser av misskötsamhet hos försökspersonen

Regeringens förslag: Om försökspersonen inte följer de uppställda villkoren eller uppför sig på sådant sätt att grund för nytt körkortsingripande enligt körkortslagen föreligger skall den villkorliga återkallelsen undanröjas och frågan om körkortsingripande tas upp till förnyad prövning.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredaren har dock föreslagit att försök att starta fordonet med alkohol i utandningsluften inte skulle resultera i att försöksdeltagandet skulle avbrytas.

Remissinstanserna: Länsrätten i Östergötlands län, *Körkortsföreningen* och *Motorförarnas Helnykterhetsförbund* anser att deltagande i försöksverksamheten skall avbrytas av bl.a. rättvise- och trafiksäkerhetsskäl om försökspersonen försökt starta bilen i påverkat tillstånd eller försökt manipulera alkoholåset.

Skäl för regeringens förslag: Deltagarna i försöksverksamheten med alkoholås kommer att vara tvungna att följa en mängd regler för att få delta

i försöket och köra med alkohol. Förutom villkoren i den föreslagna lagen, kommer Vägverket att utfärda föreskrifter om bl.a. krav på återkommande läkarbesök för provtagning och intervjuer samt krav på regelbundna kontroller av alkoholåset. Den villkorliga återkallelsen av körkortet skall vara förbunden med villkor som måste följas under villkorstiden. Om villkoren inte följs skall länsstyrelsen undanröja den villkorliga återkallelsen och på nytt pröva frågan om körkortsingripande med anledning av brottet som föranledde den villkorliga återkallelsen.

Det är bl.a. från trafiksäkerhetssynpunkt viktigt att strikta villkor ställs upp och att avvikelser från villkoren inte tolereras. Följs inte villkoren skall länsstyrelsen omedelbart underrättas och körkortsingripandet prövas på nytt. Möjligheten att få sitt körkort återkallat villkorligt får inte uppfattas som en enkel utväg att få behålla körkortet.

Körkortshavaren får inte köra något annat körkortspliktigt fordon under villkorstiden än det som utrustats med alkohol. Vidare skall han följa alla de instruktioner som är förbundna med försöksverksamheten såsom kontroller av alkoholåset, läkarbesök och deltagande i intervjuer. Körkortshavaren får under villkorstiden inte heller göra sig skyldig till nya förseelser eller brottsliga gärningar som kan föranleda körkortsingripande enligt den föreslagna körkortslagen. Häri ligger också att en förseelse, som i ett annat fall av särskilda skäl skulle föranleda varning, i detta fall skall medföra återkallelse. Villkorligheten skall alltså uppfattas som en varning till körkortshavaren. Däremot bör inte högre krav i övrigt ställas på den som får sitt körkort återkallat villkorligt än på andra körkortshavare.

Om en körkortshavare som deltar i försök med alkohol visar sig använda andra droger än alkohol bör den villkorliga körkortsåterkallelsen undanröjas. Detta är en följd av att blandmissbrukare inte skall tillåtas delta i försöken.

Om en körkortshavare försökt starta bilen i påverkat tillstånd eller försökt manipulera alkoholåset, registreras detta i instrumentets minne och upptäcks vid de återkommande kontrollerna. Mer än ett enstaka sådant försök måste bedömas som brott mot det avtal som försökspersonen förbundit sig att följa. Ett sådant avtalsbrott visar förutom på att eventuellt startförsök förhindrats även på att förekomsten av alkohol inte hindrat personen från att försöka köra fordonet. Även andra brott som visar att personen inte vill rätta sig efter de regler som gäller för försöket – t.ex. att köra med annan bil – skall föranleda att försökspersonen utesluts ur försöksverksamheten.

Om beslut om villkorlig återkallelse upphävs skall frågan om körkortsingripande prövas på nytt. Till grund för denna prövning skall läggas dels det trafiknykterhetsbrott som föranledde den villkorliga återkallelsen, dels de omständigheter som föranledde att den villkorliga återkallelsen upphävdes. Att körkortshavaren under en tid genom villkor varit belagd med restriktioner skall inte automatiskt räknas honom till godo när länsstyrelsen bestämmer spärrtid för den slutliga återkallelsen av körkortet. Härigenom understryks den villkorliga återkallelsens karaktär av varning och prövning för körkortshavaren. Möjligheterna att bestämma kortare spärrtid om synnerliga skäl föreligger och det kan ske utan fara för trafiksäkerheten kvarstår dock – t.ex. om en kortare tid av

villkorstiden återstår och föraren gör sig skyldig till en sådan hastighetsöverträdelse som normalt leder till varning.

Prop. 1997/98:124

När villkorstiden löper ut efter två år och körkortshavaren svarat mot de villkor och krav som ställts, upphör den villkorliga återkallelsen och ett nytt körkort med de behörigheter som fanns på det återkallade körkortet skall tillställas körkortshavaren genom Vägverkets försorg. Något beslut av länsstyrelsen om detta erfordras inte.

7 Lag om trafikskolor

Regeringens förslag: Grundläggande bestämmelser om rätt att driva trafikskola regleras i särskild lag.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se slutbetänkandet s. 139 f).

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som yttrat sig i fråga om lagstiftningens struktur har endast *Vägverket* ifrågasatt regleringen. *Vägverket* har därvid anfört att verket avser att snarast göra en översyn av reglerna om trafikskolor och dess personal.

Skäl för regeringens förslag: Nuvarande körkortsförordning innehåller bestämmelser om bl.a. trafikskolor. Vidare har Vägverket med stöd av bemyndigande i körkortsförordningen meddelat föreskrifter bl.a. om tillstånd, trafikskolechef, utbildningsledare, trafiklärare, läromedel, lokaler, utbildningskort m.m. samt tillsyn över trafikskola.

Bestämmelserna om trafikskolor och deras verksamhet framstår som artfrämmande i körkortslagstiftningen som reglerar rätten att köra vissa typer av fordon. Regeringen anser därför att bestämmelserna skall brytas ur körkortsförfattningarna.

Rätten att driva näring eller yrke är reglerad i grundlag. Begränsningar i rätten får införas endast för att skydda angelägna allmänna intressen och aldrig i syfte enbart att gynna vissa personer eller företag. Regeringen anser att trafiksäkerhetsskäl talar för att viss kunskaps- och lämplighetsnivå skall upprätthållas för verksamhet som bedrivs i trafikskola. De krav som skall ställas på den som driver trafikskola eller som där undervisar elever bör enligt regeringen lagregleras. Som framgår av Vägverkets yttrande håller verket på med en översyn av reglerna och avser att presentera förslag till ändringar. Detta kan dock inte anses utgöra tillräckligt tungt vägande skäl för att bibehålla nuvarande ordning i avvaktan på att verkets utredning blir klar och förslag till ändringar beträffande kompetensnivån på trafiklärarna och kraven i övrigt på trafikskoleverksamheten preciseras.

8.1 Förbud mot laserstörare

Regeringens förslag: Lagen (1988:15) om förbud mot radar- och laservarnare utvidgas på så sätt att lagen även skall omfatta laserstörare. Till följd härav ändras även lagens rubrik. I förtydligande syfte anges vidare uttryckligen att det straffbara området endast skall omfatta uppsåtliga brott.

Rikspolisstyrelsen: har i en skrivelse till Kommunikationsdepartementet (K95/3352/RS) hemställt att lagen om radar- och laservarnare utvidgas till att omfatta även s.k. laserstörare.

Remissinstanserna: Rikspolisstyrelsens framställning har remissbehandlats. *Riksåklagaren*, *Vägverket* och *Nationalföreningen för trafik-säkerhetens främjande (NTF)* har alla tillstyrkt förslaget och *Post- och telestyrelsen* har lämnat förslaget utan erinran. *Vägverket* har därutöver bl.a. ifrågasatt om inte lagens förbud även skall omfatta terräng- och sjötrafik.

Skälen för regeringens förslag: Den 1 april 1988 trädde lagen (1988:15) om förbud mot radarvarnare i kraft. Bakgrunden till lagstiftningen återfinns i prop. 1987/88:49. Den 1 juli 1994 utvidgades tillämpningsområdet av lagen till att omfatta även anordningar som varnar för sådan hastighetsmätning som sker med hjälp av laser, s.k. laservarnare (prop. 1993/94:102, bet. 1993/94:TU18, rskr. 1993/94:200). Av den sist nämnda propositionen framgår att skillnaden mellan en radarhastighetsmätare och en laserhastighetsmätare är att radarhastighetsmätaren arbetar med radiovågor medan laserhastighetsmätaren arbetar med ljusvågor. En laserhastighetsmätare sänder i väg en ljusimpuls inom det osynliga våglängdsområdet och denna impuls reflekterar mot det fordon som man skall bestämma hastigheten på. En laserstörare sänder ut ljus i samma våglängdsområde som en laserhastighetsmätare. När laserhastighetsmätaren påverkas av ljus från en laserstörare blockeras laserhastighetsmätaren så att mätning inte kan ske. Skillnaden mellan en laservarnare och en laserstörare är således att den förra tar emot ljusvågor medan den senare sänder ut ljusvågor.

Liksom det finns möjlighet att varna för hastighetsmätningar som sker med hjälp av laser finns det således numera möjlighet att med särskilda anordningar blockera sådana mätningar. Den nuvarande lagen, som förbjuder laservarnare, bör därför utvidgas så att den även omfattar laserstörare. Något behov av att utvidga lagens tillämpningsområde till annat än vägtrafik föreligger enligt regeringens mening inte.

8.2 Definition av släpfordon

Riksdagen har i skrivelse den 15 november 1995 (rskr. 1995/96:8) hemställt att regeringen belyser frågan om regler för släpfordon. Enligt den föreslagna lagtexten till ny körkortslag gäller bl.a. körkortsbehörighet B

för personbil med ett lätt släpfordon. Definition på personbil och lätt släpfordon återfinns i körkortsförordningen. Prop. 1997/98:124

I körkortsförordningen definieras lätt släpfordon som

- ”1) Släpfordon med totalvikt av högst 750 kilogram
- 2) Släpfordon med totalvikt över 750 kilogram under förutsättning att den ej överstiger dragfordonets tjänstevikt och att dragfordonets och släpfordonets sammanlagda totalvikt ej överstiger 3,5 ton.”

I artikel 3 i rådets direktiv 91/439/EEG av den 29 juli 1991 om körkort stadgas bl.a. följande.

”1. Det körkort som anges i artikel 1 ger behörighet att föra fordon i följande kategorier:

Kategori B

- bilär med en tillåten totalvikt som inte överstiger 3 500 kg och som inte har fler än åtta sittplatser utöver förarsätet. Till en bil i denna kategori får kopplas en släpvagn med en tillåten totalvikt som inte överstiger 750 kg.
- fordonskombinationer som består av ett dragfordon i kategori B och en släpvagn, om kombinationens tillåtna totalvikt inte överstiger 3 500 kilogram och släpvagnens totalvikt inte är högre än dragfordonets tjänstevikt.

En motion i Riksdagen har efterfrågats en förenkling av den svenska regleringen exempelvis genom en begränsning av bilens och släpvagnens gemensamma lastvikt. Trafikutskottet har anfört (1995/96:TU2 s. 10) att det delar motionärernas uppfattning att regler som gäller för släpfordon är svårtillgängliga och gärna skulle se att reglerna förenklades. Utskottet noterar dock att t.ex. för en ägare av en personbil reglernas tillämpning underlättas av att det i bilens registreringsbevis tydligt anges den högsta totalviken på ett släpfordon som får dras av en förare med enbart B-behörighet.

Eftersom Sverige som medlem i Europeiska unionen är skyldig att införliva direktiv i svenska författningar och då den i körkortsförordningen angivna definitionen av släpfordon sedan många år överensstämmer med motsvarande beskrivningen i rådets direktiv om körkort anser regeringen att någon ändring av definitionen i körkortsförordningen inte kan göras. Därvid beaktar regeringen också att den nuvarande regeln är väl inarbetad. Denna regel har sin grund i svårigheten att vid kontroller på väg mäta aktuell lastvikt varför de av trafiksäkerhetsskäl nödvändiga viktbe-gränsningarna knutits till tjänstevikt respektive totalvikt.

9.1 Ikraftträdande

Regeringens förslag: De föreslagna lagarna träder i kraft den 1 oktober 1998, med undantag för försöksverksamheten med villkorlig körkortsåterkallelse som skall träda i kraft den dag regeringen bestämmer och gälla i fem år.

Utredningens förslag: Utredningen har inte lämnat några förslag i dessa delar.

Remissinstanserna: *Vägverket* har anfört att förslaget kommer att föranleda omfattande registreringsförändringar till följd av bl.a. ändrade paragrafhänvisningar för körkortsingripanden och att närmare ett kalenderår behövs för att verket skall hinna med allt utvecklingsarbete. *Länsstyrelsen i Stockholms län* har anfört att försökslagen rimligen bör gälla i fyra år medan *AB Svensk Bilprovning* påpekat att en rad olika åtgärder – regler och rutiner i försöksprocessens olika moment – måste vidtas innan försöksverksamheten kan starta.

Skäl för regeringens förslag: Regeringen beräknar att beslut om utfärdande av de föreslagna lagarna i huvudsak kan tas under våren eller sommaren 1998 och att lagarna och de regeringsförfattningar som skall utfärdas i anslutning till dessa då kan börja gälla från och med den 1 oktober 1998.

Vad beträffar försöksverksamheten med villkorlig återkallelse av körkort har Lagrådet påpekat att studierna om alkolåsets tekniska tillförlitlighet inte är helt klara varför förslaget inte bör läggas fram till riksdagen utan att frågorna om ikraftträdande och eventuellt upphörande av försöksverksamheten mera ingående redovisats. Regeringen vill påpeka att en teknisk beskrivning av alkolåset fanns med som bilaga till den promemoria som remissbehandlats. Innehållet i bilagan har inte föranlett några synpunkter från remissinstanserna. Vidare har *Vägverket* studerat användningen och funktionen av den typ av alkolås som används i Alberta, Kanada. Det aktuella låset anses ytterst tillförlitligt. Det har dock förekommit att låset inte har fungerat under extrem kyla (omkring -45°C) därför att utandningsluften har förorsakat isbildning i mät delen. Bilen har i de fallen inte gått att starta trots att föraren varit nykter. Problemen kan dock undvikas genom att mät delen förvaras inomhus under natten. Mät delen är ansluten till apparatdelen med en stickkontakt och är alltså lätt att ta med sig. Alkolåset anses i Alberta vara ett effektivt hinder mot att föraren kör bilen påverkad av alkohol. Den automatiska registreringen av olika uppgifter har fungerat utmärkt.

I Sverige har alkolås testats i samband med fältförsök med elektroniska körkort. I detta försök kopplades ett alkolås ihop med ett s.k. Kittelock-system. Två fordon utrustades med denna kombination. Dessa två försöksfordon visade sig ha alltför stora tekniska problem för att några slutsatser om det praktiska användandet av alkolåset skulle kunna dras. Härvid konstaterades att det installerade alkolåset inte fungerade i kyla, men att detta troligen berott på att funktionen för alkolåsets uppvärmning inte varit kopplad korrekt. Vidare fanns problem med långa starttider hos

alkolåset – det kunde ta upp till 30 minuter att starta bilen med en dåligt kalibrerad utrustning. Utrustningen kräver kalibrering ca varannan månad.

Utrustningen har således inte testats ordentligt i Sverige. Vägverket skall emellertid grundligt studera hur utrustningen fungerar under svenska förhållanden. När detta är gjort och om resultatet av studien blir positivt kan försöksverksamheten påbörjas. Vidare skall då Vägverket besluta om föreskrifter för verksamheten och utarbeta praktiska rutiner som skall gälla för handläggningen. Regeringen räknar med att en studie om tillförlitligheten och föreskrifter m.m. för den praktiska hanteringen i huvudsak skall vara färdiga under år 1998. Försöksverksamheten skall då kunna påbörjas senast under år 1999. Med hänsyn till det anförda föreslås att regeringen får bestämma vilken dag som den nya lagen får träda i kraft.

Försöksverksamheten behöver för att kunna utvärderas få ett tillräckligt antal deltagare. Under de senaste fem åren har antalet med stöd av 16 § 1 körkortslagen återkallade körkort årligen uppgått till ca 2 500 i Stockholms län, ca 700 i Östergötlands län och ca 400 i Västerbottens län. Hur stor del av dessa återkallelser som avser trafiknykterhetsbrott efter alkoholförtäring är oklart. I dagsläget kan det inte heller med någon säkerhet anges hur många av de som begått denna typ av trafiknykterhetsbrott som i stället för att välja återkallelse skulle kunna tänkas vilja delta i försöksverksamheten. Det måste dock antas att det behövliga antalet för att kunna göra någon form av utvärdering av försöksverksamheten inte kan uppnås på något år. Härtill kommer att deltagare skall vara med under en villkorstid på två år. Regeringen finner då med beaktande av vad Lagrådet anför att en lämplig tid för giltigheten av lagen om försöksverksamheten kan vara fem år. Skulle tillräcklig erfarenhet av verksamheten ha vunnits tidigare, är det naturligtvis möjligt för regeringen att återkomma till riksdagen i frågan.

9.2 Övergångsbestämmelser

Körkortslagen

Körkortshavare med någon av behörigheterna C, CE, D eller DE som vid lagens ikraftträdande fyllt eller senast den 31 december 1998 fyller 45 år bör få högst fem år på sig att visa att de medicinska kraven för innehavet är uppfyllda.

Bestämmelserna om övningskörning i körkortsförordningen (1977:722) bör alltså gälla för den som vid ikraftträdandet uppnått en ålder av 17 år och 6 månader och har körkortstillstånd.

I mål som rör överklagande av beslut om förnyelse av körkort skall också den upphävda körkortslagens bestämmelser tillämpas på beslut som meddelats före ikraftträdandet.

Undantag som beviljats enligt den upphävda körkortslagen bör gälla i enlighet med sitt innehåll och ansökningar om undantag som getts in före ikraftträdandet prövas enligt den upphävda lagen.

Sedan Lagrådet granskat förslaget har synpunkter framförts av vilka framgår att betydande problem kan uppstå för enskilda körkortshavare

om den nya körkortslagen i vissa delar skall ersätta den gamla körkortslagen per den 1 oktober 1998. Regeringen har därför funnit att ytterligare övergångsbestämmelser bör införas för att i möjligaste mån göra övergången från den gamla körkortslagen till den nya lagen så smidig som möjlig.

Den som vid ikraftträdandet innehar körkort med behörighet C, CE, D, DE eller TAXI skall inte behöva förnya körkortet av den anledningen att giltighetstid för körkortsbehörighet C, CE, D eller DE skall antecknas på körkortet eller för att behörigheten TAXI slopats. Dessa justeringar i texten på körkortet skall kunna ske vid vanlig 10 års förnyelse eller annan förnyelse som föranleds exempelvis av att körkortshavaren bytt namn.

De som före ikraftträdandet fått godkännande som handledare skall inte behöva ansöka om nytt sådant godkännande när eleven uppnått en ålder av 17 år och 6 månader. Ett sådant godkännande upphör nämligen i dag när eleven uppnår den angivna åldern (jfr 78 § 3 stycket körkortsförordningen). Godkännande som handledare som meddelats före ikraftträdandet skall således upphöra att gälla först när förutsättningar för godkännande inte längre föreligger.

Enligt övergångsbestämmelserna till lagen (1996:320) om ändring i körkortslagen ger bl.a. körkortsbehörighet A LÄTT MOTORCYKEL som erhållits före den 1 juli 1996 rätt att köra lätt motorcykel enligt en äldre definition av lätt motorcykel. Denna behörighet bör fortsätta att gälla även efter det att den nya körkortslagen trätt i kraft. Samma bör gälla för körkortsbehörighet B som utfärdats före den 1 juli 1996. Övergångsbestämmelserna till lagen (1996:320) om ändring i körkortslagen har gett sådana körkortshavare behörighet att köra personbilar med en tillåten totalvikt över 3,5 ton. Körkortsutredningen har inte föreslagit någon vidare övergångsbestämmelse i detta hänseende. Det finns endast ett fåtal fordon av det aktuella slaget (58 st enligt uppgift i SOU 1995:48). Bland dessa finns bl.a. ambulanser. Om övergångsregeln i denna del inte gavs fortsatt giltighet skulle detta kunna leda till icke obetydliga svårigheter.

Om ett pågående körkortsärende hos länsstyrelsen måste flyttas per den 1 oktober 1998 uppkommer problem för den enskilde att snabbt få reda på var hans ärende egentligen handläggs, vilken länsstyrelsen som har handlingarna etc. Det finns också risk att hanteringen av ärendet försenas genom överflyttning under handläggningen. En övergångsbestämmelse som medger att ärende som påbörjats hos en länsstyrelse också skall kunna avslutas hos denna länsstyrelse bör införas. Denna övergångsregel skall dock inte hindra att en överflyttning ändå sker om sökanden begär det och länsstyrelsen finner det lämpligt.

Lagen om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

Med hänsyn till vad Lagrådet anført om behovet av övergångsbestämmelser för deltagare i försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse anser regeringen att en övergångsbestämmelse skall föras in. Denna bör innehållsmässigt ange att den upphävda lagen om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse skall fortsätta att

10 Konsekvensbeskrivning

Regeringens bedömning: I den mån förslaget om ny körkortslag leder till kostnadsökningar skall dessa täckas genom ändringar i taxor. Kostnaderna för försöksverksamheten med villkorlig återkallelse skall i den mån den inte kan finansieras genom avgifter belasta Vägverkets anslag.

Hanteringen av ärenden för erhållande och bibehållande av behörighetsbevis för rätt att framföra vissa fordon finansieras genom avgifter som den enskilde skall betala. För bedömningen av förslagens kostnadsaspekter kan följande vara av viss betydelse.

Allmänt

En mer lätt överskådlig och tydlig körkortslagstiftning bör göra körkortsmyndigheternas tillämpning mindre resurskrävande. Förslagen innebär också att den administrativa hanteringen av körkortsärenden förenklas genom införandet av den utvidgade möjligheten till preliminärt beslut om körkortsingripande och genom att förlängningen av körkortsbehörighet C, CE, D och DE ändras från att ha varit ärenden där länsstyrelsen skall anmoda körkortshavare att inge läkarintyg till att bli ärenden där körkortshavaren själv skall ansöka om förlängning. Även detta bör leda till att handläggningen av körkortsärenden blir mindre resurskrävande. I vilken omfattning detta kommer att medföra kostnadsminskningar för det allmänna är dock inte möjligt att uppskatta med rimlig grad av säkerhet. Härtill kommer att antalet ärenden på grund av medicinsk olämplighet att inneha körkort kan öka något.

Den enskildes kostnader kommer liksom för närvarande att bestå i avgifter för myndighetshanteringen i olika sammanhang. Förslagen innebär inte i sig någon förändring i det hänseendet. Genom att den administrativa hanteringen rationaliseras bör dock på sikt även den enskildes kostnader bli lägre än om det nuvarande systemet får fortleva.

Överflyttning av ärenden mellan länsstyrelserna

Frågor om körkort kommer att prövas av länsstyrelsen i det län där körkortshavaren är folkbokförd. Detta kommer att leda till att ett antal ärenden om körkortsingripande skall handläggas i annan länsstyrelse än för närvarande. Likaså kommer vissa av de drygt 30 000 ärenden om villkor att behöva flyttas mellan länsstyrelserna. Detta kan betyda att en viss omfördelning av resurser mellan länsstyrelserna måste göras.

Att privat övningskörning alltid skall ske under uppsikt av någon som godkänts som handledare, kommer att medföra administrativa kostnader för det allmänna. Denna kostnadsökning skall finansieras genom en avgift som tas ut av den som ansöker om att få bli handledare. Antalet nya ansökningar om handledarskap kan inte uppskattas med någon exakt precision men det torde röra sig kring 200 000 nya handledare per år. Prövningen av godkännande som handledare rör en enkel registerkontroll av om vissa fakta föreligger. För länsstyrelserna som skall handlägga ansökningarna om godkännande innebär förslaget ändå utökade arbetsuppgifter och därmed utökad resursbehov. Medel för att täcka dessa resursbehov skall därför tillföras länsstyrelserna.

Regelbundna läkarundersökningar

Vad gäller regeringens förslag om läkarundersökningar för innehavare av behörigheterna C, CE, D eller DE medför förslaget att den enskilde innehavaren av dessa behörigheter blir tvungen att besöka läkare ytterligare högst två gånger innan fyllda 65 år för att få intyg om sitt hälsotillstånd så att en ansökan om förlängning av behörigheten kan prövas. Ansökan om förlängning av körkortsbehörigheten kommer att prövas av länsstyrelsen och utfärdande av nytt körkort efter prövningen beräknas såsom i dag vara belagd med avgift.

Enligt statistik från Vägverket uppgick antalet körkortshavare som innehade behörighet C, CE, D eller DE per den 31 december 1997 till 907 705 personer. Av dessa var 375 136 personer i åldersskiktet 48–66 år. Under övergångstiden fram till år 2003 kan dessa personer ansöka om förlängning av behörigheten. Härtill kommer ett antal av de ca 429 000 personer som ännu inte fyllt 48 år att ansöka om förlängning av behörigheten. Med hänsyn till den anmälningsskyldighet som för närvarande finns i 17 a § körkortslagen och med beaktande av att personer med hälsotillstånd som utgör hinder för körkortsinnehav knappast torde ansöka om förlängning kan ansökningar om förlängning i de flesta fall vara helt okomplicerade ärenden. Härtill kommer att ärenden om krav på läkarintyg vid förnyelse tidigare varit ärenden där länsstyrelsen enligt 25 a § körkortsförordningen varit skyldig att anmana den enskilde att inge läkarintyg. Enligt den nu föreslagna ordningen kommer behörigheten att automatiskt upphöra vid viss ålder om ansökan om förlängning inte görs. Oaktat det sistnämnda är det i dag omöjligt att med någon form av statistisk säkerhet ange hur många ansökningar om förlängning som länsstyrelserna kommer att få utöver de ärenden av detta slag som de redan har. För länsstyrelserna som skall handlägga ansökningarna om förlängning innebär förslaget utökade arbetsuppgifter och därmed utökad resursbehov. Medel för att täcka dessa resursbehov skall därför tillföras länsstyrelserna.

Förvaltningsdomstolarna

Antalet överklaganden som rör körkortsförfattningarna har under de senaste åren varit ringa, under 1996 utgjorde antalet inkomna körkorts-

mål 6 631 eller ca 3 procent av det totala antalet inkomna mål till länsrätterna. Motsvarande siffra beträffande kammarrätterna var 1 409 mål eller ca 5 procent. Den nya lagstiftning kan inledningsvis innebära ett ökat antal ärenden för förvaltningsdomstolarna. Vad gäller regleringen av ansökning om förlängning av giltighet av vissa körkortsbehörigheter kan även detta innebära att mål hos förvaltningsdomstolarna tillkommer. Dessa mål bedöms dock inte vara fler än vad i dag kan förekomma i domstol med anledning av länsstyrelsens återkallelse av körkort till följd av 16 § 7 i den nuvarande körkortslagen. Sistnämnda ärenden torde oftast initieras genom anmälningar enligt 17 a § körkortslagen och sådan anmälning torde redan vara initierad för person som nu berörs av enskilds egen ansökan om förlängning.

Vid en samlad bedömning är det regeringens uppfattning att de nya lagförslagen på sikt med beaktanden av de förtydliganden m.m. som görs inte kommer att medföra några ökade kostnader för förvaltningsdomstolarna.

Avgiftsfinansiering

Avgifterna för körkortshantering finns i dag reglerade i körkortsförordningen (1977:722) och förordningen (1972:648) med taxa för Vägverket. I den mån de lämnade förslagen medför förändringar i kostnadsbärande för det allmänna skall taxor ändras så att kostnadstäckning erhålles.

Försöksverksamhet med alkohol

Försöksverksamheten med villkorlig återkallelse i vissa fall kommer att kräva resurser för förberedelse, genomförande och uppföljning. Berörda myndigheter är bl.a. länsstyrelserna och polismyndigheterna i försökslänen. Medel för att täcka dessa resursbehov skall tillföras länsstyrelserna. Kostnaderna för handläggningen kan delvis täckas genom avgifter som tas ut av de enskilda försökspersonerna. De kostnader som inte täcks genom avgifter och taxor skall belasta Vägverkets anslag som sektorsansvarig myndighet för vägtrafiksäkerheten. Detta föranleder dock ej någon ökning av Vägverkets anslag.

11 Författningskommentarer

11.1 Förslag till körkortslag

1 kap. Inledande bestämmelse

1 §

Paragrafen motsvarar den inledande bestämmelsen till nu gällande körkortslagen med den skillnaden att det har lagts till att lagen också gäller behörighetshandlingar som ger sådan rätt, dvs. körkort och traktorkort samt att ett andra stycke lagts till för att göra en tydligare skillnad mellan kraven på generell körkortsbehörighet och yrkesmässig trafik.

Definitioner för uttryck som används i lagen kommer i avvaktan på att Trafikregisterutredningen (K1996:06) kommer med sitt betänkande att återfinnas i förordning.

I enlighet med Lagrådets förslag har en uppräkningslista av föreskrifter om undantag i vissa fall utgått från denna paragraf. Föreskrifter om undantag från behörighetskrav för att köra vissa fordon kommer att meddelas av regeringen med stöd av bestämmelsen i 10 kap. 1 §.

2 kap. Förarbehörighet

Krav på körkort

1–4 §§

I paragraferna anges vad som krävs för att någon skall ha rätt att köra olika slag av fordon. I 1 § anges vilka fordon som förutsätter innehav av ett gällande körkort. Särskilda bestämmelser om övningskörning har – i enlighet med Lagrådets förslag – flyttats till 1 §. Sådan körning behöver då inte undantas från kravet på förarbehörighet. Beträffande förarprov är det självklart att den som avlägger körprov inte behöver ha föreskriven behörighet för fordonet. Detta torde därför inte behöva anges.

I 3 och 4 §§ finns specialreglering avseende ålders- och behörighetskrav för terrängskoter och mopeder. I 3 kap. 11–13 §§ körkortslagen anges den tidpunkt från vilken ett körkort börjar gälla och när det upphör att gälla.

Regeringen hade i lagförslaget till Lagrådet föreslagit att föreskriften att föraren skall ha körkortsbehörighet även för ett släpfordon som kopplats till en bil skulle slopas. Lagrådet har dock ansett att föreskriften tydligt skall framgå av lagen. Regeringen har därför justerat texten i enlighet med Lagrådets förslag.

Rätten att på väg köra traktor med gummihjul och motorredskap klass II i 4 § nuvarande körkortslag har omarbetats i redaktionellt hänseende. I sak medför ändringen endast att rekvisitet ”tillfälligt” utgår. Detta rekvisit torde ha både en begränsad betydelse och vara svårt att tillämpa när det gäller att bedöma om körningen är olovlig eller inte.

Förarbehörighet för särskilda fordonstyper

5–6 §§

Paragraferna motsvarar nuvarande 1 § andra och tredje styckena körkortslagen och återfanns i 3 kap. 1–2 §§ i lagförslaget till Lagrådet. Paragraferna har flyttats från förslagets 3 kap. och rubriken lagts till i enlighet med Lagrådets förslag. Likaså har – i enlighet med Lagrådets förslag – ordet ”enbart” lagts in i 5 § för att göra tydligare att behörighet B, C eller D ger rätt att koppla endast ett lätt släpfordon till dragfordonet.

Av skäl som framgår av avsnitt 5 föreslås att behörigheten TAXI slopas och att bestämmelserna om körkortsbehörighet i yrkesmässig trafik förs över till yrkestrafiklagen.

Efter Lagrådets granskning har en språklig justering gjorts i 6 § första meningen. Tillägget har gjorts för att ingen tvekan skall råda för att

7 §

Paragrafen återfanns i 3 kap. 3 § i lagförslaget till Lagrådet. I enlighet med Lagrådets påpekanden har paragrafen flyttats. Paragrafen motsvarar i huvudsak en ikraftträdandebestämmelse till 1977 års körkortslag, enligt vilken den som innehar körkort med behörighet B får köra trehjuliga motorfordon. I övrigt är bestämmelsen hänförlig till den definition av motorcykel och bil som finns i artikel 3.3 i rådets direktiv 91/439/EEG av den 29 juli 1991 om körkort och de behörighetskrav för denna typ av fordon som anges i artikel 3.1 samma direktiv. Det bör härvid observeras att behörigheten A och A1 gäller enbart i Sverige för rätt att köra trehjuliga fordon.

8–9 §§

Paragraferna som återfanns i 3 kap. 4–5 §§ i lagförslaget till Lagrådet har i enlighet med Lagrådets förslag flyttats. Paragraferna motsvarar nuvarande 7 § körkortsförordningen.

10 §

Paragrafen fanns som första stycket i 2 kap. 5 § i lagförslaget till Lagrådet och har förflyttats i enlighet med Lagrådets förslag. Andra stycket har lagts till 2 kap. 1 § som ett andra stycke i enlighet med Lagrådets förslag. I sak motsvarar paragrafen 6 § i nuvarande körkortslagen, såvitt gäller färd inom inhägnat område.

11–12 §§

Paragraferna motsvarar i huvudsak nuvarande 2 § andra och tredje styckena i körkortslagen och återfinns som 6–7 §§ i lagförslaget till Lagrådet. I enlighet med Lagrådets förslag har paragraferna förflyttats. Mot bakgrund av de krav på körkortsbehörighet som rådets direktiv 91/439/EEG av den 29 juli 1991 om körkort ställer har undantagsmöjligheterna ytterligare begränsats något i förhållande till vad som gäller i dag. Möjligheten att med innehav av endast B-behörighet köra vissa tyngre fordon under kortare sträcka eller med last och passagerare under bärgning, reparation eller liknande åtgärd har utgått då det bedöms att trafiksäkerhetens krav även för dessa situationer torde kräva att behörighet innehas. En polis bör dock även fortsättningsvis, för att kunna avvärja farliga situationer m.m., i sin tjänsteutövning kunna köra alla typer av fordon en kortare sträcka.

Särskilt förarbevis

13 §

Paragrafen motsvarar i huvudsak nuvarande 59 a § körkortsförordningen och återfinns som 2 kap. 9 § i lagförslaget till Lagrådet. I enlighet med Lagrådets förslag har paragrafen flyttats.

14 §

Körkort kan tillverkas först efter det att godkänt förarprov avlagts. Rätt att köra innan körkortet tillverkats och lämnats ut bör såsom i dag finnas även i fortsättningen. I likhet med vad som nu anges i 6 a § körkortslagen bör ges möjlighet att under tillverkningstid köra körkortspliktigt fordon utan att körkortshandling finns. Detta sker lämpligen genom att Vägverket utfärdar ett bevis om att körkort utfärdats när sökanden uppfyller alla krav för utfärdande av körkort. Tillverkningsprocessen kan därefter starta när ett fotografi av körkortshavaren och en undertecknad körkortshandling getts in till Vägverket. Det införs också en tidsbegränsning för bevisets giltighet i enlighet med Lagrådets förslag. Tiden då beviset förfaller kommer dock att anges i förordning eller föreskrift. Underlåtenhet att medverka till att körkortshandlingen skall kunna tillverkas kommer således medföra en förlust av rätten att köra fordon.

3 kap. Utfärdande och giltighet av körkort och traktorkort

Kapitlet har fått en ny rubrik i enlighet med Lagrådets förslag.

Förutsättningar för utfärdande av körkort

1 §

Paragrafen återfanns som 11 § i lagförslaget till Lagrådet. I enlighet med Lagrådets förslag har den flyttats. I paragrafen anges de formella krav som sökanden måste uppfylla för att kunna erhålla ett körkort. Kraven motsvarar de som i dag anges i 9 § samt 12 § första stycket körkortslagen. Här har dock kravet på 185 dagars folkbokföring ersatts med krav på s.k. permanent bosättning, jfr artikel 7.1 b i rådets direktiv 91/439/EEG om körkort. Detta har gjorts för att den nuvarande bestämmelsen inte ger någon möjlighet att pröva om folkbokföringen är korrekt eller inte. En definition av begreppet permanent bosättning tas in i ny körkortsförordning. Bestämmelsen i dess nya lydelse skall möjliggöra att ett svenskt körkort kan beviljas och utfärdas för personer som långvarigt vistas i riket utan att bli folkbokförda här, t.ex. diplomater och deras familjemedlemmar och också flyktingar som fått tidsbegränsat uppehållstillstånd för i vart fall sex månader.

Första meningen i sista stycket motsvarar i huvudsak 11 § nuvarande körkortslagen och 30 a § i nuvarande körkortsförordningen. Ordalydelsen i meningen har justerats i enlighet med Lagrådets förslag. Beträffande bestämmelser om återfående av körkort efter återkallelse, se kommentaren till 5 kap. 13–15 §§.

2 §

Paragrafen återfanns som 12 § i lagförslaget till Lagrådet. I enlighet med Lagrådets förslag har det flyttats och ordalydelsen i inledningen till andra och tredje stycket justerats.

Första stycket motsvarar i sak 7 § första stycket i nuvarande körkortslag.

I andra stycket beskrivs närmare vad den personliga lämpligheten avser. I sak motsvarar stycket 7 § andra stycket i nuvarande körkortslag. I

förhållande till den bestämmelsen föreslås vissa redaktionella ändringar. I dag föreskrivs att det särskilt skall beaktas om sökanden är känd för nyktert levnadssätt. Ordalydelsen antyder att det finns en personlig kännedom om sökandens nyktra levnadsförhållanden. Det torde nog tillhöra undantagen att en sådan kännedom finns. Det föreslås därför att uttrycket ”känd för nyktert levnadssätt” ersätts med ”inte är opålitlig i nykterhetshänseende”. Ett sådant kriterium korresponderar med återkallelsegrunden enligt 5 kap. 3 § 5. Opålitlighet i nykterhetshänseende avser främst situationer där det har riktats nykterhetsanmärkningar mot en körkortshavare, t.ex. att han blivit omhändertagen enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. Beroende eller missbruk av alkohol, narkotika, läkemedel eller andra droger utgör å andra sidan också ett medicinskt hinder för innehav av körkort enligt gällande föreskrifter om medicinska krav för innehav av körkort m.m. Opålitlighet i nykterhetshänseende syftar således på den situationen att det mot en körkortssökande har riktats nykterhetsanmärkningar utan att dessa anmärkningar visar att det föreligger ett medicinskt hinder för körkortsinnehav.

Den föreslagna lydelsen av andra stycket är inte avsedd att medföra några sakliga förändringar beträffande bedömningen av en persons lämplighet i detta hänseende som körkortshavare.

Inte heller tredje stycket innebär någon saklig ändring. Definition av begreppet trafiksyn är synorganens funktion i sådana avseenden som har betydelse från trafiksäkerhetssynpunkt. Det nuvarande kravet på tillfredsställande trafiksyn bör, i syfte att förtydliga och förenkla bestämmelserna, ersättas med krav på tillfredsställande syn för att köra fordon av det slag ansökningen avser. Det anses här obehövligt att särskilt nämna att sökandens hörselförmåga skall beaktas. Krav på hörselförmåga finns för närvarande endast beträffande behörigheterna D och DE samt TAXI. Föreskrifter om de medicinska kraven finns och avses att finnas även framöver i Vägverkets föreskrifter.

3 §

Paragrafen återfanns som 13 § i lagförslaget till Lagrådet. I enlighet med Lagrådets förslag har det flyttats. Paragrafen motsvarar 7 § fjärde stycket i nuvarande körkortslag.

4 §

Paragrafen återfanns som 14 § i lagförslaget till Lagrådet. I enlighet med Lagrådets förslag har det flyttats och ordalydelsen justerats.

Kravet på godkänt förarprov bör liksom övriga krav som ställs på en blivande körkortshavare kopplas till utfärdandet av körkort i stället för som för närvarande (13 § körkortslagen) till utlämnandet av körkortet (jfr kommentaren till 7 §). I lagen bör också anges att förarprovet består av två moment – ett kunskapsprov och ett körprov. Eftersom kunskapsprovet för behörigheten A1 är samma som för behörigheten A skall nytt kunskapsprov inte behöva avläggas av sökande av A behörighet som redan innehar behörigheten A1.

I 17 § körkortsförordningen (1977:722) finns en bestämmelse av vilken framgår att sökanden för att få avlägga förarprov för behörighet A, A1 eller B skall ha genomgått viss förarutbildning. Föreskrifter om kurs-

planer för förarutbildningen finns i föreskrifter från Vägverket. I föreskrifterna finns också regler om t.ex. halkkörning. För att bibehålla nuvarande regler bör i körkortslagen skrivas in kravet på förarutbildning. Någon saklig ändring av de nuvarande bestämmelserna är inte avsedd. Det skall således fortfarande vara möjligt att avlägga förarprov efter privatundervisning. Den slutliga delen i förarprovet – körprovet – bör inte få avläggas förrän sökanden visat sig uppfylla de övriga krav som gäller för att få körkort. Det anges därför i sista stycket att körprov får avläggas endast av den som uppfyller kraven i 1 § första stycket 1–3. Om körkortshavaren inte uppfyller kraven i 1 § första stycket 2 och därför inte kan avlägga förarprov skall Vägverkets beslut att hinder finns mot utfärdande för körkort enligt 1 § första stycket 2 kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Efter Lagrådets granskning har en ny mening lagts till andra stycket. Tillägget har gjorts för att ingen tvekan skall finnas för att kunskapsprovet inte får avläggas innan ålderskravet uppfyllts och att sökanden skall ha körkortstillstånd (jfr 19 § körkortsförordningen (1997:722)).

5 §

Paragrafen återfanns som 15 § i lagförslaget till Lagrådet. I enlighet med Lagrådets förslag har det flyttats. I paragrafen anges de allmänna krav som bör gälla för att någon skall godkännas i ett förarprov. I nuvarande 14 § körkortslagen anges förhållandevis detaljerat vad ett förarprov avser. I körkortslagen behöver inte närmare anges vad ett förarprov avser utan det torde vara tillräckligt att beskriva att sökanden skall godkännas i provet, om det visar att denne har de kunskaper och den förmåga samt uppvisar det beteende som från trafiksäkerhetssynpunkt bör krävas av förare av körkortspliktigt fordon. Motsvarande krav finns också angivna i bilaga 2 till rådets direktiv 91/439/EEG om körkort. De detaljerade krav på kunskaper och förmåga som bör gälla vid förarprov bör lämpligast meddelas i form av myndighetsföreskrifter.

6 §

Paragrafen återfanns som 16 § i lagförslaget till Lagrådet. I enlighet med Lagrådets förslag har det flyttats och ordalydelsen justerats. Paragrafen motsvarar 12 § andra stycket i nuvarande körkortslag och sammanhänger med lydelsen av artikel 5. 1 a i rådets direktiv 91/439/EEG om körkort. Kravet på att B-behörigheten redan innehas är kopplat till utfärdande av körkort och inte som i dag till förarprovet. I sak är ingen ändring avsedd utan sökanden skall även fortsättningsvis ha erfarenhet av att köra fordon i kategori B innan behörighet för tyngre fordon kan erhållas. Det undantag som i dag gäller för det fall dessa behörigheter innehafts de senaste tre åren bör finnas kvar. Tidsramen på tre år är därvid anpassad till den längsta spärrtid som kan komma i fråga vid återkallelse av körkort.

7 §

Paragrafen återfanns som 17 § i lagförslaget till Lagrådet. I enlighet med Lagrådets förslag har det flyttats och ordalydelsen justerats. Paragrafen motsvarar 12 § tredje stycket i nuvarande körkortslag och sammanhänger med lydelsen av artikel 5. 1 b i rådets direktiv 91/439/EEG om körkort. I sak är ingen ändring avsedd utan sökanden skall även fortsättningsvis ha

Förhandsbesked

8 §

Paragrafen motsvarar nuvarande 11 § körkortslagen och återfanns som 18 § i lagförslaget till Lagrådet. Lagrådet har förordat att möjligheten till förhandsbesked tas bort. Möjligheten till förhandsbesked finns i den nuvarande körkortslagen och har funnits i det remitterade förslaget till ny körkortslag, utan att erinran mot institutet framförts. Förhandsbeskeden fyller en viss praktisk funktion. Konsekvenserna av en ändring är svåra att överblicka i detalj. Regeringen finner bl.a. mot bakgrund härav att möjligheten att erhålla förhandsbesked tills vidare bör finnas kvar.

Spärrtid

Rubriken har tillkommit efter förslag från Lagrådet.

9 §

Paragrafen motsvarar delvis 21 § i nuvarande körkortslag och återfanns som 19 § i lagförslaget till Lagrådet. Lagrådet har förordat att orden ”eller förhandsbesked” utgår. I enlighet med vad regeringen anfört under kommentaren till 8 § bör texten i denna del bibehållas.

Om de personliga förhållandena utgör hinder mot innehav av körkort, bör i likhet med vad som gäller i dag den tid bestämmas före vars utgång körkort inte får utfärdas – spärrtid.

Villkor för innehav av körkortstillstånd och körkort

10 §

Paragrafens sakliga innehåll återfinns i dag i 44 § i nuvarande körkortslag och 12 § och 34 § i nuvarande körkortsförordning. Paragrafen återfanns som 18 § i lagförslaget till Lagrådet.

I likhet med vad som gäller i dag bör olika villkor kunna föreskrivas för innehav av körkortstillstånd och körkort. Ett villkor kan avse en begränsning i behörigheten till fordon med viss utrustning, t.ex. automatväxlad bil, eller en förpliktelse som måste uppfyllas vid färd, t.ex. att glasögon skall användas. Ett villkor kan också syfta till att fortlöpande kontrollera att körkortshavaren uppfyller de krav som gäller för körkortsinnehavet. I sådant fall kan villkoret avse att med vissa tidsintervall ge in läkarintyg.

Villkor för ett körkort bör på samma sätt som för närvarande kunna föreskrivas både innan och efter det att ett körkort har utfärdats. Det samma bör gälla ändring eller upphävande av villkoret.

Vad gäller villkor för automatväxlade fordon kan behörighet på körkortet begränsas till sådant fordon. Villkoret anges i form av en särskild kod på körkortet (jfr Vägverkets föreskrifter (VVFS 1996:193) om körkorts utformning och innehåll). Enligt det förslag som regeringen nu lämnar kommer alla villkor att beslutas av länsstyrelsen. Den enskilde

som avser att skaffa körkort kommer då att i sin ansökan om körkortstillstånd eller vid senare tillfälle behöva ge tillkänna om den sökta körkortsbehörigheten skall avse endast automatväxlad bil. Uppgift om villkoret och dess upphörande, om sökanden sedermera avlägger körprov på manuellt växlad fordon, skall av behörig myndighet föras in i körkortsregistret, i körkortstillståndet, i beviset om utfärdande av körkort och också i körkortet. Bestämmelser om det praktiska förfarandet i dessa fall kommer att regleras i förordning och myndighetsföreskrifter.

Körkortets giltighet

11 §

Paragrafen återfanns som 7 § i lagförslaget till Lagrådet. Paragrafen anger från vilken tidpunkt rätten att köra fordon enligt ett körkort inträder. Bestämmelsen ersätter nuvarande 15 § körkortslagen om att ett körkort inte gäller innan det har lämnats ut. Giltigheten av ett körkort har nu i stället knutits till ett beslut att utfärda körkort (se kommentaren till 2 kap. 14 §). Ett körkort skall såsom i dag utfärdas för de behörigheter som körkortshavaren förvärvat, jfr 7 § första stycket i nuvarande körkortsförordning.

Om en körkortshavare redan har ett körkort när ett nytt körkort utfärdas t.ex. när körkortshavare förvärvar en ny behörighet, bör denne vara skyldig att överlämna det äldre körkortet till länsstyrelsen, se förslaget till 7 kap. 9 § körkortslagen. För att inte försvåra kontrollen av innehav av körkort bör det eftersträvas att körkortshavaren endast har ett giltigt körkort och att körkort som blivit ogiltiga förstörs så snabbt som möjligt. Det äldre körkortet kommer vid ett nytt beslut om att utfärda körkort att ersättas av detta senare.

Frågor om förnyelse av körkort regleras i 14 §.

12 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om obligatoriska regelbundna läkarundersökningar av körkortshavare med behörigheterna C, CE, D eller DE som har fyllt 45 år och vill behålla sina behörigheter. Från den 1 juli 1996 gäller enligt 15 § körkortslagen att sådana undersökningar skall ske vid tioårsförnyelsen av körkortet, om körkortshavaren då har fyllt 65 år. Den nuvarande ordningen har vissa brister, bl.a. är det tioårsförnyelsen som avgör när de medicinska förutsättningarna skall prövas och inte körkortshavarens ålder. En sådan ordning gör det möjligt att kringgå bestämmelserna om obligatoriska regelbundna läkarundersökningar. Förslaget innebär att kravet på obligatoriska regelbundna läkarundersökningar i stället knyts till körkortshavarens ålder på så sätt att behörigheterna C, CE, D och DE endast gäller till och med den dag då körkortshavaren fyller 45 år. En sådan ordning medför att det inte behövs något av myndighet initierat förfarande för att behörigheterna skall upphöra att gälla. De kommer i stället automatiskt att upphöra att gälla då körkortshavaren fyller 45 år, om denne inte ansöker om att giltighetstiden för behörigheterna skall förlängas. För att giltighetstiden skall förlängas krävs självfallet att de medicinska kraven för att inneha körkort med dessa behörigheter är uppfyllda. I annat fall skall ansökningen avslås.

De återkommande läkarundersökningarna efter 45 års ålder skall ske vart tionde år. Prop. 1997/98:124

Det praktiska förfarandet vid en ansökan om förlängd giltighetstid för behörigheterna C och D skall regleras i förordning. Härvid bör nu endast konstateras att läkarintyg som skall ges in för att visa att körkortshavaren alltså uppfyller de medicinska kraven inte får vara föråldrat. Det skall visa körkortshavarens hälsotillstånd vid tiden för ansökan om förlängd giltighet av behörigheten. Ansökan skall göras i god tid innan giltighetstiden går ut.

13 §

Paragrafen återfanns som 9 § i lagförslaget till Lagrådet. Paragrafen har flyttats och ordalydelsen ändrats i enlighet med Lagrådets synpunkter.

Ett körkort bör i vissa fall upphöra att gälla av formella skäl, alltså utan beslut om återkallelse eller omhändertagande av körkortet. Dessa situationer regleras i denna paragraf.

Punkt 1

Enligt nuvarande ordning blir ett körkort som inte har förnyats i rätt tid ogiltigt, om inte körkortshavaren följer en uppmaning att ansöka om förnyelse av körkortet inom viss tid (24 § körkortsförordningen). Denna ogiltighetssituation kan endast uppstå i de fall det icke i rätt tid förnyade körkortet visas upp för polisman eller bilinspektör. I vissa andra fall av underlåten förnyelse skall i stället körkortet återkallas. Det gäller när texten i körkortet skall ändras till följd av ett beslut om villkor enligt 34 § körkortsförordningen. I ytterligare andra fall när körkortshavaren är skyldig att förnya körkortet medför en underlåtenhet att förnya körkortet varken att det blir ogiltigt eller att körkortet skall återkallas, t.ex. när en viss behörighet har återkallats. Dessa bestämmelser är onödigt krångliga och svåra att förstå.

Förenklingen av dessa bestämmelser innebär att ett körkort upphör att gälla, om det inte förnyas efter föreläggande. Ett föreläggande att förnya körkortet bör meddelas av Vägverket. Om en körkortshavare således inte har ansökt om förnyelse av körkortet senast tio år efter utfärdandet, bör Vägverket förelägga körkortshavaren att inom viss tid ansöka om förnyelse av körkortet hos verket. Följs inte föreläggandet upphör körkortet automatiskt att gälla. Detsamma bör gälla vid underlåten förnyelse till följd av att körkortshavarens namn eller personnummer har ändrats. – Angående möjlighet att återfå behörigheter utan nytt förarprov, se 3 kap. 1 § tredje stycket.

Punkt 2–5

Bestämmelserna i dessa punkter motsvarar nuvarande 15 § första stycket 3, 4 och 5 samt andra stycket 2 körkortslagen.

Sista stycket

För närvarande gäller att ett körkort skall återkallas, om körkortshavaren begär det (16 § 10 körkortslagen). Det kan anföras systematiska tveksamheter mot att hänföra en körkortshavares egen begäran om att kör-

kortet skall upphöra att gälla till bestämmelser som reglerar samhällets möjligheter att ingripa mot ett körkortsinnehav, dvs. återkallelse av körkort.

Den nuvarande ordningen medför också vissa oklarheter när det gäller giltigheten av utländska körkort i Sverige. Ett utländskt körkort gäller nämligen inte i Sverige, om innehavaren också har ett svenskt körkort och detta är omhändertaget eller återkallat. I förarbetena till bestämmelsen (prop. 1995/96:118 s. 27) anges att frågan om hur begreppet återkallat i detta sammanhang skall tolkas i jämförelse med vissa artiklar i EG-direktivet om körkort får överlämnas till rättstillämpningen. För att undvika onödiga tillämpningsproblem bör en körkortshavares begäran att körkortet inte längre skall gälla utgöra en formell ogiltighetsgrund, i stället för som i dag, en återkallelsegrund. Till skillnad mot vad som blir fallet vid de andra ogiltighetsgrunderna som anges i denna paragraf bör länsstyrelsen i detta fall meddela ett beslut om att körkortet upphört att gälla. En begäran om att ett körkort skall upphöra att gälla bör kunna avse en viss behörighet, vilket anges i andra meningen.

Förnyelse av körkort

14 §

Paragrafen återfanns som 10 § i lagförslaget till Lagrådet. Det har flyttats och ordalydelsen har justerats i enlighet med Lagrådets förslag.

Bestämmelsen reglerar i vilka fall ett körkort skall förnyas. Det skall ske tio år efter utfärdandet och när någon ändring inträtt beträffande uppgift i körkortet, t.ex. att namnet har ändrats. Enligt nuvarande bestämmelser hänförs till förnyelse av körkort alla ändringar i körkortet, oavsett om uppgifterna är formella eller materiella. Körkortet skall i dag förnyas t.ex. om en viss behörighet återkallas eller om ett villkor för körkortet skall anges på kortet. Ett körkort skall också förnyas om körkortshavarens namn har ändrats eller om körkortet har kommit bort. Förnyelse av körkort bör komma i fråga när ändringarna i körkortet är av mera formell natur. Det rör sig då om uppgifter som har betydelse för körkortet som legitimationshandling, t.ex. tioårsförnyelse, ändrat namn eller när körkortet förstörts eller kommit bort. Också de fall då nytt villkor, exempelvis att innehavaren skall bära glasögon eller inkomma med läkarintyg, skall leda till förnyelse. Är ändringen däremot av materiell natur, t.ex. efter återkallelse eller förvärv av ny behörighet, är det inte fråga om förnyelse. I stället skall ett nytt körkort utfärdas.

Skuldighet att medföra körkort

15 §

Paragrafen återfanns som 6 § i lagförslaget till Lagrådet. I enlighet med Lagrådets förslag har det erhållit en rubrik, flyttats och ordalydelsen justerats.

Ett körkort bör i likhet med vad som gäller i dag medföras vid färd med ett körkortspliktigt fordon. Orden ”visas upp” har ersatts med ordet ”överlämnas” för att förtydliga polisens kontrollmöjligheter. En godkänd

handedare vid privat övningskörning anses som förare vid övningskörningen (jfr 81 § första stycket nuvarande körkortsförordning).

Kravet på att ha med sig körkortet regleras i dag i 8 § körkortsförordningen. Den form av åliggande för den enskilde som det här är fråga om bör dock anges i lagform. Något behov av att i lagen föreskriva att kortet skall vara i sådant skick att det kan läsas utan svårighet bedöms inte föreligga då körkortshavaren enligt den föreslagna 3 kap. 10 § skall förnya körkortet om det förstörts. Om körkortet är oläsbart måste det ju anses vara förstört.

Traktorkort

16–17 §§

Paragraferna motsvarar 21–22 §§ i lagförslaget till Lagrådet. De har flyttats i enlighet med Lagrådets förslag.

I 16 § anges de särskilda bestämmelser som bör gälla för traktorkort i fråga om krav på ålder, personliga och medicinska förhållanden (körkortstillstånd) samt godkänt kunskapsprov. I sak motsvarar förslaget nuvarande bestämmelser i 28–30 §§ körkortslagen.

Flertalet av de bestämmelser som gäller för körkort bör också vara tillämpliga vid utfärdande av traktorkort. Ett traktorkort bör inte vara giltigt om det är omhändertaget eller om innehavaren av traktorkortet begär att det skall upphöra (13 § 2 och sista stycket). Bestämmelserna om vad prövningen av de personliga och medicinska förhållanden skall avse bör också gälla vid utfärdande av traktorkort (2 §). Detsamma gäller bestämmelserna om skyldighet att underkasta sig läkarundersökning (3 §), förutsättningarna för att godkänna kunskapsprovet (4 §), möjligheten att begära förhandsbesked (8 §), möjligheten att föreskriva villkor för traktorkort (10 §) och spärrtid (9 §).

Prövotid

18 §

Bestämmelsen motsvarar 22 a § i nuvarande körkortsförordning och har lagts till efter det att Lagrådet granskade lagförslaget. Bestämmelser om prövotid infördes i körkortsförfattningarna efter det att riksdagen antagit regeringens proposition 1988/89:134 (se s. 29f samt rskr. 1988/89:308, 1988/89:TU20). Anledningen till att regeringen inför denna bestämmelse i körkortslagen är att bibehållande av definitionen om prövotid bl.a. möjliggör att reglerna om återfående av körkort efter återkallelse kan förenklas. Termen prövotid har också blivit ett väl känt begrepp i den hittills gällande betydelsen. Samtidigt innebär detta att begreppet prövotid i lagen om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse byts ut mot ett nytt begrepp – *villkorstid*.

4 kap. Övningskörning

1 §

De för den enskilde grundläggande bestämmelserna om övningskörning bör finnas i körkortslagen. Denna paragraf motsvarar nuvarande 72 § körkortsförordningen dock med den ändring att körkortstillstånd nu kommer att krävas för all övningskörning.

Lagrådet har förordat att det av regeringen i remissen föreslagna andra stycket i paragrafen tas bort. I stycket angavs att för övningskörning i gymnasieskola och komvux gäller särskilda bestämmelser. Denna upplysning täcks – såsom Lagrådet påpekat – av bemyndigandet i den föreslagna 10 kap. 1 § och kan därför utgå.

Regeringen vill dock här peka på att det inom gymnasieskolan och komvux finns utbildningar i vilka förarutbildning ingår. Även utbildningar vid fristående gymnasieskolor omfattas. Utbildningarnas innehåll ändras från tid till annan vilket medför att bestämmelserna för övningskörning också kan behöva ändras i en snabbare ordning än annars. Regeringen avser därför att reglera övningskörning inom gymnasieskolan och komvux i särskild ordning. Därvid kommer dock kravet på att den som övningskör har körkortstillstånd att gälla även för denna grupp.

2 §

Paragrafen motsvarar nuvarande 73 § första stycket jämfört med tredje stycket körkortsförordningen dock att angivandet av typen av fordon för övningskörning i vissa fall ersatts med angivande av körkortsbehörighet.

3 §

Paragrafen motsvarar nuvarande 73 § andra stycket körkortsförordningen.

4 §

Paragrafen motsvarar nuvarande 76 § första stycket i nuvarande körkortsförordning.

5 §

En nyhet i denna paragraf är att all privat övningskörning skall ske under uppsikt av någon som är godkänd som handledare. Detta gäller alltså oberoende av åldern hos den som övningskör. Skälen härför har angetts i avsnitt 5.

I övrigt har i paragrafen samlats de olika krav som gäller för att få utöva uppsikt över övningskörning. Punkt 1 anger de krav som gäller vid övningskörning inom polisväsendet eller Försvarsmakten. Dessa krav anges i dag i 74 § första stycket körkortsförordningen. I punkt 2 föreskrivs att uppsikt över övningskörning som sker i trafikskola endast får utövas av utbildningsledare eller trafiklärare. Vilka krav som gäller för dessa anges i förslaget till lag om trafikskolor. Kraven är desamma som gäller i dag enligt 74 § första stycket körkortsförordningen jämförd med 80 § samma förordning. De undantag som anges i 80 § andra stycket körkortsförordningen, om att uppsikt över övningskörning i trafikskola också får ske av den som genomgår viss utbildning, torde lämpligast regleras i Vägverkets föreskrifter genom det bemyndigande som finns i förslaget till denna lag och i förslaget till lag om trafikskolor.

De krav som ställs för godkännande som handledare vid privat övningskörning är i huvudsak de som gäller i dag, jfr 74 § sista stycket och 78 § andra stycket nuvarande körkortsförordningen.

Prop. 1997/98:124

5 kap. Körkortsingripande

1 §

I första stycket anges former för körkortsingripande. Att varning inte är en självständig form av körkortsingripande framgår av lydelsen av 9 §.

Andra stycket anger den grundläggande principen för körkortsingripande med anledning av brott, nämligen att skuldfrågan straffrättsligt skall ha avgjorts genom lagakraftvunnen dom eller liknande innan körkortsingripande får ske. Stycket motsvarar i sak nuvarande 18 § körkortslagen. I enlighet med Lagrådets förslag har stycket kompletterats med ett förtydligande avseende godkänt strafföreläggande och ett godkänt föreläggande om ordningsbot.

Tredje stycket motsvarar nuvarande 26 § körkortslagen.

2 §

Bestämmelserna om körkortsingripande skall också gälla beträffande körkortstillstånd och traktorkort. Ordalydelsen i paragrafen har justerats i enlighet med Lagrådets förslag.

Återkallelse av körkort

3 §

Motsvarar i huvudsak nuvarande 16 § körkortslagen dock att de två sista återkallelsegrunderna – ej följt föreläggande att förnya körkort och själv begärt att körkortet återkallas – flyttas över till ogiltighetsgrunderna i 3 kap. 13 §.

I enlighet med Lagrådets förslag har i tredje punkten ordet ”förseelser” ersatts med ordet ”brott” för att bestämmelsen inte skall tolkas så att förseelser som inte leder till att någon sådan anmälan som avses i 83–84 §§ nuvarande körkortsförordning skall föranleda rapporteringsskyldighet enligt den nya lagen. I enlighet med Lagrådets förslag har också ordet ”annat” lagts in före ordet ”brott” i sjätte punkten.

4 §

Motsvarar första stycket i 17 § körkortslagen. Den särskilda återkallelsegrund som anges i nuvarande 17 § andra stycket körkortslagen bör kunna täckas genom 3 § 6 och av 4 §.

5 §

Motsvarar nuvarande 19 § körkortslagen.

Spärrtid

6 §

Motsvarar nuvarande 21 § körkortslagen. Regler om spärrtid vid prövning av ansökan om förhandsbesked finns i 3 kap. 9 §. Av 2 § framgår att bestämmelsen skall tillämpas även i fråga om körkortstillstånd och traktorkort.

Prop. 1997/98:124

Omhändertagande av körkort

7 §

Motsvarar i huvudsak nuvarande 23 § körkortslagen dock att rätten att köra efter beslut om omhändertagande i vissa fall begränsats något.

I enlighet med Lagrådets förslag har sista stycket i det till Lagrådet remitterade lagförslaget utgått.

8 §

Motsvarar nuvarande 38 § körkortslagen.

Prop. 1997/98:124

Varning

9 §

Motsvarar nuvarande 22 § körkortslagen.

Underlåtelse av körkortsingripande m.m.

10 §

Motsvarar nuvarande 24 § körkortslagen.

11 §

Motsvarar nuvarande 25 § körkortslagen.

12 §

Körkortsåterkallelse kan enligt 4 § begränsas till viss behörighet. Vid deltagande i försöksverksamheten skall sökanden få behålla behörigheten B med begränsningar. Eventuella övriga behörigheter i körkortet skall dock vara återkallade under den villkorstid som anges i den villkorliga återkallelsen.

Nytt körkort efter återkallelse

13 §

Paragrafen återfinns som 14 § i det lagförslag som överlämnades till Lagrådet. Paragrafen har flyttats och justerats enligt Lagrådets förslag. Den innehåller bestämmelser om när en ansökan om utfärdande efter återkallelse kan göras. Övriga bestämmelser om förfarandet vid ansökan, t.ex. om formulär för ansökan och hur den tillställs körkortshavaren, får beslutas i förordning och verksföreskrifter.

14 §

Paragrafen återfinns som 13 § i det lagförslag som överlämnades till Lagrådet.

Paragrafen har flyttats enligt Lagrådets förslag. Härutöver har Lagrådet haft synpunkter på hur körkort återfås om sådan prøvotid som i dag regleras i 22 a § körkortsförordningen gällde för det återkallade körkortet. I och med att prøvotidsbestämmelsen förts in i lagen (se 3 kap. 18 §) kan texten i den del som Lagrådet kommenterade ytterligare förenklas. Denna särregel har sedan för att förenkla läsningen flyttats över till en helt ny 15 § till vilken också den text förts som fanns i 13 § sista stycket i lagförslaget till Lagrådet.

Efter det att Lagrådets synpunkter inarbetats har konstaterats att alla de regler om frister för ansökan m.m. som anges i 39, 41–43 §§ i den nuvarande körkortsförordningen inte kommit med i den nya lydelsen. För att underlätta för den enskilde körkortshavaren att förstå bestämmelserna har 14 § indelats i tre stycken varav det första återger en huvudregel som

innebär att nytt körkort efter återkallelse återfås på samma sätt som om sökanden aldrig haft ett körkort.

I andra stycket anges lättnader från kraven i första stycket. Dessa krav går i huvudsak ut på att om körkortet återkallats och spärrtid eller den giltighetstid som enligt 5 § beslutats för återkallelse tills vidare bestämts till högst ett år, skall något förarprov inte behöva avläggas. Om körkortet återkallats för denna tid med stöd av 3 § 2–4 behöver sökanden inte heller uppfylla några andra krav än att inge sin ansökan. Vad beträffar återkallelse med stöd av 3 § 7–8 § bestäms ingen spärrtid eller giltighetstid varför någon tidsram inte angetts. Därmot kommer körkortstillstånd att krävas. Detta innebär bl.a. att den som fått ett föreläggande att inge ett läkarintyg inte längre automatiskt får tillbaka körkortet bara för att intyg getts in. Om intyget visar att sökanden inte uppfyller de medicinska kraven kan nytt körkort inte erhållas.

I tredje stycket har införts tidsfrister för att andra stycket skall bli tillämpligt.

15 §

Paragrafen som motsvarar 13 § andra stycket sista meningen och sista stycket i lagförslaget till Lagrådet. Dessa bestämmelser har införts som ny paragraf efter det att Lagrådet yttrat sig, se kommentaren till 14 §.

6 kap. Utländska körkort

Giltighet i Sverige

1 §

Första meningen och andra stycket i denna paragraf motsvarar 15 a § i nuvarande körkortslag. I enlighet med Lagrådets förslag har två meningar lagts till första stycket. Den första av dessa avser möjlighet att bestämma villkor för utländskt körkort. Att detta är möjligt framgår av artikel 3.1 och artikel 8.2 i rådets direktiv 91/439/EEG om körkort. Det andra tillägget rör bestämmelsen som återfinns som 4 kap. 6 § i det lagförslag som lämnades till Lagrådet och som återfinns i 74 a § andra stycket och 78 § sista stycket i nuvarande körkortsförordning. Bestämmelsen handlar om möjligheten att utöva tillsyn vid övningskörning och jämför då ett körkort utfärdat i annan EES-stat med ett i Sverige utfärdat körkort. Att detta skall gälla framgår av artikel 1.2 i rådets direktiv 91/439/EEG om körkort.

2 §

Den föreslagna bestämmelsen motsvarar den som för närvarande finns i 15 b § körkortslagen. I sak innebär förslaget endast en ändring, nämligen tillägget av punkt 4. Ett utländskt körkort bör bli ogiltigt om innehavaren också har ett svenskt körkort och efter uppmaning enligt förslaget till 3 kap. 13 § 5 körkortslagen angett att han önskar behålla det svenska körkortet. Enligt nuvarande regler blir i dessa fall det utländska körkortet inte ogiltigt. Om innehavaren anger att han vill behålla det svenska körkortet, skall endast myndigheten som utfärdat det utländska körkortet

underrättas om detta (35 a § körkortsförordningen). Det svenska körkortet blir däremot ogiltigt om körkortshavaren anger att han vill behålla det utländska körkortet (15 § 2 körkortslagen). Något skäl för denna skillnad är svårt att uppbringa. Det föreslås således att även det utländska körkortet bör bli ogiltigt om innehavaren anger att han vill behålla det svenska körkortet. Eftersom förfarandet med uppmaning endast avser innehavare av körkort utfärdade inom EES, kan ogiltigheten enligt 2 § 4 endast drabba EES-körkort.

3 §

Bestämmelsen motsvarar delvis 15 c § i nuvarande körkortslag. På Lagrådets förslag har bestämmelsen 15 c § 2 i nuvarande körkortslag förts in i den nya körkortslagen i stället för den nya yrkestrafiklagen.

4 §

Paragrafen motsvarar nuvarande 3 § tredje stycket i körkortslagen dock med konsekvensändringen att lätt motorcykel ersätts av moped klass I. I lagförslaget till Lagrådet fanns denna paragraf i 2 kap. 8 §. I enlighet med Lagrådets förslag har paragrafen flyttats och ordalydelsen justerats med anledning av detta.

Ingripande mot ett utländskt körkort m.m.

5 §

Bestämmelserna i 5 kap. om körkortsingripande bör vara tillämpliga även på utländska körkort (jfr artikel 8.2 i rådets direktiv 91/439/EEG om körkort). Ett utländskt körkort skall således i likhet med vad som gäller i dag vägras giltighet i Sverige i sådana fall där det skulle ha återkallats om det varit svenskt. Därvid skall bestämmelserna om återkallelse tills vidare av körkort och om omhändertagande vara tillämpliga. Den tid ett utländskt körkort skall vara ogiltigt i Sverige får bestämmas med ledning av bestämmelserna om spärrtid.

Paragrafen motsvarar 6 kap. 4 § i det till Lagrådet remitterade lagförslaget. Sista meningen i andra stycket i den till Lagrådet remitterade lagförslaget har flyttats till 1 § i enlighet med Lagrådets förslag.

6 §

Bestämmelser rörande tvångsutbyte av utländska körkort utfärdade inom EES när innehavaren är folkbokförd i Sverige sedan minst 185 dagar finns för närvarande i 15 d § tredje stycket körkortslagen. Bestämmelserna innebär att om innehavaren av ett sådant körkort sedan minst 185 dagar är folkbokförd i Sverige, kan körkortet vid prövningen av dess giltighet i Sverige bytas ut mot ett likvärdigt svenskt körkort och körkortsingripandet därefter riktas mot det svenska körkortet. I förarbetena till bestämmelsen (prop. 1995/96:118 s. 27 och 35) uttalas att tillämpningen av bestämmelsen kommer i fråga i fall där krav på ansökan om körkortstillstånd eller på att förarprov skall avläggas efter återkallelse hade gällt, om det hade varit fråga om ett svenskt körkort.

Utgångspunkten för tillämpning av bestämmelsen om tvångsutbyte torde vara att en innehavare av ett sådant utländskt körkort som är

permanent bosatt i Sverige inte bör behandlas annorlunda än den som har ett svenskt körkort, när det gäller att erhålla ett nytt körkort efter återkallelse.

Eftersom vissa villkor för ett körkortsinnehav (inskränkningar i behörigheten och villkor för att få köra fordon) skall anges på körkortet, förutsätter en möjlighet till villkorsskrivning beträffande ett utländskt körkort att körkortet i dessa fall kan tvångsutbytas om villkoren inte kan antecknas på körkortshandlingen.

Mot denna bakgrund föreslås att bestämmelsen om att körkortet får tvångsutbytas mot ett likvärdigt svenskt körkort utvidgas till att gälla även i fall då det föreskrivs villkor som avser en begränsning i behörigheten, t.ex. till att gälla för fordon med viss utrustning. Vidare har kravet på folkbokföring i 185 dagar ersatts med kravet på permanent bosättning, jfr kommentaren till den föreslagna 3 kap. 1 §.

Utbyte av utländska körkort

7–8 §§

Bestämmelserna motsvarar de som för närvarande gäller enligt 31 a § körkortslagen. Att det vid utbyte av ett utländskt körkort får föreskrivas särskilda villkor framgår av 8 § genom hänvisningen till 3 kap. 10 § körkortslagen.

7 kap. Förfarandet i körkortsärenden m.m.

1 §

Bestämmelserna om förfarandet i körkortsärenden skall också gälla körkortstillstånd och traktorkort.

2 §

Bestämmelsen innebär att länsstyrelsen gör de prövningar som avses i 2 kap. 11 §, 3 kap. 12 §, samt 3 kap. 3 §, 13 § första stycket 5 och andra stycket samt prövar om särskilda skäl föreligger för utfärdande av traktorkort för den som fyllt 15 år. Prövningen av om sökanden uppfyller de krav som uppställs i 3 kap. 1 § skall ske i så nära anslutning till beslutet att utfärda körkort som möjligt. Eftersom det är Vägverket som beslutar om utfärdande skall Vägverket pröva om förutsättningarna är uppfyllda.

Länsstyrelsen bör liksom för närvarande pröva ärenden om förhandsbesked, körkortstillstånd och körkortsingripande, dvs. frågor om återkallelse av körkort och varning samt om ingripande mot utländska körkort. Ärenden om villkor för körkortstillstånd och körkort enligt förslaget till 3 kap. 10 § och frågor om utbyte av utländska körkort bör också prövas av länsstyrelsen.

Som framgår av kommentaren till 3 kap. 13 § sista stycket körkortslagen föreslås att en körkortshavares begäran om att körkortet skall upphöra att gälla skall skiljas från återkallelsegrunderna och i stället hänföras till ogiltighetsgrunderna. Frågan om ogiltighet i denna situation bör prövas av länsstyrelsen. Likaså bör länsstyrelsen besluta om förelägganden och uppmaningar enligt 3 kap. 13 § 5 körkortslagen i fall då en kör-

kortshavare har fler än ett giltigt körkort utfärdat inom EES. Frågor om förnyelse av körkort bör prövas av Vägverket. Prop. 1997/98:124

Beträffande traktorkort föreslås i syfte att förenkla reglerna att utfärdandet av traktorkort följer den ordning som gäller för att utfärda körkort. Det innebär till skillnad från i dag att länsstyrelsen endast bör göra den lämplighetsprövning som krävs för att körkortstillstånd skall kunna meddelas och att Vägverket efter godkänt kunskapsprov beslutar om att utfärda traktorkortet. Det slutliga beslutet om att utfärda körkort respektive traktorkort bör fattas av Vägverket.

3–4 §§

Att Vägverket beslutar om utfärdande av körkort framgår för närvarande av bestämmelse i körkortsförordningen (6 a §). Den betydelse som utfärdande av körkort får medför att reglerna härom bör återfinnas i körkortslagen. Av detta följer också att Vägverket skall fatta det beslut om ogiltigförklaring av körkort som inträffar efter det att körkortshavaren underlåtit att efter föreläggande förnya körkortet. Då Vägverket som registerförande myndighet med lätthet kan få fram uppgift om att förnyelse inte skett och därmed också kan förelägga körkortshavare att förnya körkortet saknas det anledning att föra över denna uppgift till länsstyrelserna. Att Vägverket också skall pröva frågan om de förutsättningar som anges i 3 kap. 1 § är uppfyllda framgår av kommentaren ovan. Likaså bör det i körkortslagen anges att polismyndighet eller åklagare beslutar om omhändertagande av körkort.

5 §

Paragrafen har införts efter Lagrådets förslag. Lagrådet har härvid anfört bl.a. följande. ”Det är viktigt att ett omhändertagande av körkort omedelbart prövas av körkortsmyndigheten. En bestämmelse härom bör finnas i körkortslagen, på samma sätt som i nuvarande 41 § körkortslagen”.

6 §

Paragrafen innebär att länsstyrelsens rätt att meddela preliminärt beslut utvidgas till att gälla även körkortsåterkallelser. Skälen för detta har redovisats i avsnitt 5.6.1

Vad gäller övriga bestämmelser om utfärdande av preliminärt beslut om körkortsingripande föreslås inga ändringar i förhållanden till vad som gäller i dag beträffande preliminärt beslut om varning.

Verkställighet av beslut m.m.

7 §

Bestämmelsens första stycke motsvarar nuvarande 45 § andra stycket körkortslagen.

Andra stycket motsvarar nuvarande 45 § första stycket körkortslagen.

8 §

Bestämmelser om beräkning av spärrtid finns i dag i 38 § körkortsförordningen. De centrala bestämmelserna om spärrtidsberäkning bör ges i körkortslagen. Förslaget innebär i huvudsak en redaktionell omarbetning

av nuvarande bestämmelser. En justering av ordalydelsen i första stycket tredje meningen har gjorts i enlighet med Lagrådets synpunkter.

I princip bör spärrtiden vid en återkallelse räknas från den tidpunkt då återkallelsebeslutet blir gällande mot körkortshavaren, dvs. då körkortshavaren inte längre kan åberopa körkortsinnehavet för att undgå ansvar för olovlig körning. I de allra flesta fall är denna tidpunkt den dag då körkortshavaren delges beslutet enligt 5 kap. 3 §. Emellertid kan i vissa fall uppstå situationer när spärrtiden bör beräknas från en annan tidpunkt, nämligen när körkortshavaren utan att vara formellt delgiven beslutet överlämnar körkortet till behörig myndighet dvs. länsstyrelsen. Den situationen regleras i dag i 38 § andra stycket sista meningen körkorts-förordningen, dock att bestämmelsen avser överlämnande till polismyndighet. Eftersom ett återkallelsebeslut som regel innefattar en personlig fullgörelse av körkortshavaren – att överlämna körkortet till behörig myndighet – torde det krävas att beslutet delges körkortshavaren personligen för att spärrtiden skall börja löpa. Om körkortshavaren således överlämnar körkortet till länsstyrelsen kan det med fog påstås att han fullgjort vad som ankommer på honom med anledning av återkallelsebeslutet, även om han inte har skrivit på ett delgivningskvitto avseende beslutet. Det bör därför i bestämmelsen anges att spärrtiden också kan räknas från den dag då körkortshavaren överlämnar körkortet till länsstyrelsen. Ett överlämnande av körkortet behöver däremot inte betyda att körkortshavaren är formellt delgiven beslutet i den meningen att tiden för överklagande börjar löpa från överlämnandet.

Den speciella situation som avses i den nyligen införda 38 § andra stycket tredje meningen körkortsförordningen beträffande tvångsutbytta utländska körkort torde inte behöva regleras särskilt. Någon oklarhet om från vilken tidpunkt spärrtiden skall räknas torde inte kunna uppstå utan spärrtiden bör räknas från det först delgivna beslutet, även om detta ingripande skedde mot det utländska körkortet och inte mot det senare återkallade svenska körkortet.

En annan särskild situation för spärrtidsberäkningen som inte behöver någon särskild reglering är den då enligt nuvarande regler spärrtid även skall avse den tid som har förflutit från den senaste anmärkning som föranleder spärrtid. Denna situation uppstår när spärrtid bestäms vid prövningen av en ansökan om körkortstillstånd eller förhandsbesked. Denna bestämmelse bör utgå. Länsstyrelsen får i stället vid beslut om spärrtid i samband med en ansökan om körkort beakta den tid som förflutit från den senaste anmärkningen när längden på spärrtiden bestäms. Någon särskild reglering härav torde inte vara nödvändig.

9 §

Vid återkallelse och omhändertagande av körkort bör körkortshavaren vara skyldig att överlämna körkortet till länsstyrelsen. En bestämmelse med motsvarande innehåll finns i nuvarande 37 § körkortsförordningen. Skyldigheter av det här slaget bör föreskrivas i lag. Motsvarande skyldighet bör gälla vid förnyelse av ett körkort i vissa fall eller när ett nytt körkort skall utfärdas. Se även 5 kap. 7 §.

Även om det inte uttryckligen anges bör bestämmelsen också vara tillämplig på utländska körkort. Detta följer av att det i 6 kap. 5 § föreskrivs att vid prövningen av ett utländskt körkort tillämpas de

bestämmelser som gäller vid ingripande mot körkort som är utfärdade i Sverige. I ett körkortsingripande som avser återkallelse ingår en skyldighet att överlämna körkortet. Prop. 1997/98:124

8 kap. Överklagande

1–2 §§

Länsstyrelsens beslut enligt 7 kap. 2 § bör i flertalet fall kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Beslut i fråga om godkännande som handledare bör dock i likhet med vad som gäller i dag kunna överklagas hos Vägverket.

Enligt nuvarande bestämmelser (108 § körkortsförordningen) får Vägverkets beslut om att utfärda körkort överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Vägverkets beslut att vägra utfärda körkort om kravet på permanent bosättning eller minst sex månaders studier i 3 kap. 1 § första stycket 2 inte är uppfyllt bör kunna prövas av allmän förvaltningsdomstol. Däremot saknas anledning att tillerkänna någon rätt till överklagande av Vägverkets beslut om utfärdande av körkort i andra fall eftersom beslutet i dessa delar baseras på omständigheter som normalt inte skall vara tvistiga – t.ex. sökandens ålder, innehav av körkortstillstånd, innehav av annat körkort, godkänt eller underkänt förarprov. En domstolsprövning av sådana omständigheter framstår inte som behövlig. Detsamma bör gälla beslut i en hos Vägverket överklagad fråga om godkännande som handledare eftersom godkännande enbart grundar sig på prövning av sökandens ålder och innehav av körkort.

3 §

Första stycket motsvarar nuvarande 46 § första stycket körkortslagen. Uppmaningar enligt 3 kap. 13 § 5 i förslaget, beslut om omhändertagande av körkort, körkortstillstånd eller traktorkort och beslut i fråga om godkännande vid förarprov bör i likhet med nuvarande bestämmelser (106 § körkortsförordningen) inte få överklagas. En justering av ordalydelsen i andra stycket har gjorts i enlighet med Lagrådets förslag.

4 §

Paragrafen motsvarar nuvarande 49 § körkortslagen, jfr dock regeringens proposition 1997/98:101.

Prop. 1997/98:124

9 kap. Ansvarsbestämmelser

1 §

Bestämmelsen motsvarar nuvarande ansvarsbestämmelser i 34 § körkortslagen. I paragrafen har dock tillagts de subjektiva rekvisiten ”uppsåtliga eller av oaktsamhet”, jfr 1 kap. 2 § brottsbalken.

2 §

Motsvarande ansvarsbestämmelse finns i dag i 105 § körkortsförordningen och gäller underlåtenheten att som förare av ett körkortspliktigt fordon medföra körkortet. Straffrihetsgrunderna bör vara desamma som i dag. Ansvarsbestämmelser beträffande kravet på att medföra ett beslut om godkännande som handledare vid övningskörning torde inte fylla någon funktion; handledarens identitet kan ju konstateras genom hans körkort. Det torde inte vara nödvändigt att särskilt ange enligt vilka paragrafer en anmälan om att körkortet förstörts eller kommit bort har gjorts för att straffrihetsgrunden 1 skall kunna tillämpas.

Lagrådet har föreslagit att punkten 2 i andra stycket skall utgå eftersom det rimligen täcks av de andra punkterna. För situationer då en körkorts-havare inte ännu delgivits ett beslut om körkortsingripande eller ännu inte hunnit erhålla ett beslut om utfärdande av nytt körkort för de kvar-varande behörigheterna i körkortet anser dock regeringen att bestämmelsen fyller en funktion varför punkten bör finnas kvar.

3 §

En underlåtenhet att överlämna ett ogiltigt körkort eller traktorkort bör i likhet med vad som gäller i dag kunna straffas med penningböter, jfr nuvarande 105 § första stycket 2 körkortsförordningen. Om anmälan att kortet förkommit gjorts skall ansvar inte utdömas såvida inte kortet där-efter kommit till rätta.

4 §

Motsvarande bestämmelse finns för närvarande i 37 § körkortslagen.

10 kap. Bemyndiganden m.m.

1 §

Bestämmelsen motsvarar i huvudsak nuvarande 32 § körkortslagen. Regeringens möjlighet att meddela undantag i enskilda fall har emellertid tagits bort. Dock skall regeringen även fortsättningsvis kunna föreskriva undantag från lagens bestämmelser. Lydelsen av första stycket har justerats i enlighet med Lagrådets yttrande varvid de förtydliganden som Lagrådet föreslagit förts in i paragrafen.

2 §

3 §

Bestämmelsen motsvarar nuvarande 42 § körkortslagen.

4 §

Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 9 och 35 §§ i nuvarande körkorts-förordningen. Ändring av innehållet har skett i enlighet med riksdagens beslut (prop. 1994/95:126, 1994/95:TU23, rskr. 1994/95:356). Vidare har Lagrådets synpunkter om behovet av överflyttningar mellan förvalt-ningsdomstolar av körkortsmål beaktats.

11.2 Förslag till lag om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

1 §

Villkorlig körkortsåterkallelse skall på försök användas som alternativ till körkortsingripande enligt körkortslagen. Försöksverksamheten skall vara tidsbegränsad.

Den tid under vilken den enskilde deltar i försöksverksamheten skall också tidsbegränsas. Försöksverksamheten skall utvärderas både be-träffande effekten under villkorstiden och en mera långvarig effekt av deltagandet för den fortsatta nykterheten hos deltagarna. Innan något resultat av försöksverksamheten kan skönjas bör resurssatsningar i verk-samheten begränsas. Försöksverksamheten skall därför även vara geo-grafiskt avgränsad. De tre länen har valts bl.a. för att belysa effekterna av den villkorliga återkallelsen i län där sökandens möjligheter att erhålla kollektiva transporter varierar. Eftersom alkoholåset inte kan känna av om användaren missbrukar även andra ämnen (droger) bör deltagande i för-söksverksamheten vara begränsat till just personer som begått trafik-nykterhetsbrott efter alkoholförtäring. Att vissa av dessa personer ändå inte kan få delta i försöksverksamheten framgår av 5 §.

Ordalydelsen i andra stycket har justerats i enlighet med Lagrådets yttrande.

2 §

Deltagare i försöksverksamheten skall få rätt att köra viss personbil som utrustats med alkoholås. Övriga villkor för rätten att köra denna personbil föranleds av behovet av kontroll att rättigheten inte missbrukas.

De eventuella övriga typer av motordrivna fordon som sökanden har behörighet att köra enligt det körkort som villkorligt återkallas suspen-deras under villkorstiden. I enlighet med Lagrådets påpekande har texten i första stycket justerats så att personbil som används i yrkesmässig trafik undantagits.

I försöksverksamheten skall endast sådana alkoholås som uppfyller defi-nitionen användas.

3 §

Eftersom sökanden själv kommer att få betala för installation, hyra m.m. av utrustning samt även betala kostnader för läkarkontroller m.m. bör

körkortshavaren själv initiera deltagandet. I enlighet med Lagrådets förslag har texten i denna paragraf justerats. Prop. 1997/98:124

4 §

För att länsstyrelsen skall kunna bedöma sökandens bruk av alkohol, eventuella andra droger och hälsotillstånd i övrigt skall redan ansökan om deltagande innehålla ett läkarintyg. Läkarintyget skall vara avfattat på sätt som ger länsstyrelsen behövlig information. Ett särskilt formulär skall därför användas.

Sökanden bör vid ansökan vara fullt medveten vilka konsekvenser – finansiellt och i övrigt – deltagandet innebär.

Punkten 2 har förtydligats i enlighet med Lagrådets synpunkter.

5 §

Se avsnitt 6. Ordalydelsen av första stycket har justerats i enlighet med Lagrådets förslag. Vad gäller andra stycket har en ändring i förhållande till Lagrådets förslag gjorts eftersom bestämmelser om prøvotid förts in i körkortslagen.

6 §

Beträffande villkorstidens längd och i övrigt, se avsnitt 6.

7 §

Paragrafen har införts i enlighet med Lagrådets yttrande.

8 §

Att länsstyrelsen skall utöva tillsyn över verksamheten innebär att den kontinuerligt skall hålla sig underrättad om försökspersonernas situation. Om anledning härtill uppkommer skall länsstyrelsen exempelvis kunna föreskriva om skyldighet att inge läkarintyg av viss läkare med specialistkompetens.

Ordalydelsen av andra stycket har justerats i enlighet med Lagrådets förslag.

9 §

I och med att körkortsingripandet provas av länsstyrelsen i det län där körkortshavaren är folkbokförd skall även ansökan om deltagande provas av samma länsstyrelse. Körkortshavarens byte av folkbokföringslän skall inte automatiskt medföra att deltagandet upphör eftersom körkortshavaren i visa situationer – exempelvis om det nya bostättningslänet inte är på alltför långt avstånd från sådana kontrollplats för fordon där regelbunden besiktning av alkolåset kan ske – kan komma att klara att uppfylla sina förpliktelser enligt avtal. Ordalydelsen av första stycket har härvid justerats i enlighet med Lagrådets förslag.

10 §

Beslut om villkorlig återkallelse skall kunna överklagas på samma sätt som vanlig återkallelse. Eftersom beslut om att undanröja villkorlig återkallelse kan leda till att frågan om körkortsingripande prövas på nytt skall överklagan på samma sätt som i dag gäller för föreläggande att inge läkarintyg ske först i samband med att återkallelsefrågan prövas i huvudsak. Om villkorlig återkallelse undanröjs på grund av att körkortshavaren inte blir fälld för det trafiknykterhetsbrott som föranlett deltagandet i försöksverksamheten skall undanröjandet inte kunna överklagas.

11 §

Olika avgifter för deltagande i försöksverksamheten, t.ex. avgift för att länsstyrelsen skall pröva ansökan om deltagande och avgifter för besiktning av installation av alkoholåset, och utgifter för installation, hyra, kontroller m.m. av den tekniska utrustningen liksom kostnaderna för läkarbesök och läkarintyg som skall bestridas av sökanden/deltagaren i försöket skall specificeras i särskild taxa. De olika beloppen i taxan bör bestämmas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer liksom de ytterligare detaljföreskrifter som behövs för tillämpningen.

11.3 Förslag till lag om trafikskolor

1 §

Definitionen på trafikskolor är hämtad från 4 § körkortsförordningen.

2 §

Första stycket motsvarar nuvarande 60 § första meningen körkortsförordningen. Andra stycket motsvarar nuvarande 61 § andra stycket körkortsförordningen med den skillnaden att begreppet ”vederhäftighet och andra omständigheter” bytts ut mot ”sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt”. Denna ändring är enbart språklig.

3 §

Bestämmelserna i nuvarande 62 och 63 §§ körkortsförordningen har förts samman till en paragraf. Tillägget avseende Vägverkets uppgifter i fråga om godkännande har lagts till i enlighet med Lagrådets synpunkter.

4 §

Bestämmelserna i denna paragraf innebär en saklig förändring såtillvida att kraven som gäller för att ha uppsikt över övningskörning i trafikskola enligt nuvarande 80 § körkortsförordningen, i stället anges som krav för att bli godkänd som utbildningsledare respektive trafiklärare. Ändringen föranleds av att kravet på uppsikt tagits in i förslaget till 4 kap. 5 § körkortslagen. I praktiken innebär förslaget ingen förändring, eftersom motsvarande krav för närvarande gäller enligt Vägverkets föreskrifter.

Andra stycket motsvarar med konsekvensändringar enligt vad som nyss sagts om utbildningsledare m.m. nuvarande 74 a § första stycket körkortsförordningen.

5 §–6 §

Motsvarande bestämmelser om återkallelse av tillstånd att driva trafikskola finns för närvarande i 67 § körkortsförordningen och beträffande utbildningsledare och trafiklärare i 68 § körkortsförordningen.

7 §

Paragrafen motsvarar nuvarande 69 § körkortsförordningen. Ordalydelsen har justerats i enlighet med Lagrådets förslag.

8 §

Att beslut i fråga om tillstånd att driva trafikskola får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol följer av nuvarande 108 § körkortsförordningen. Ett beslut om varning får dock inte överklagas, vilket följer av nuvarande 106 § körkortsförordningen.

9 §

Motsvarande ansvarsbestämmelse finns för närvarande i 104 § körkortsförordningen. Ordalydelsen har justerats i enlighet med Lagrådets förslag.

10 §

Bemyndigandet i paragrafen har sin motsvarighet i nuvarande 32 § körkortslagen.

11.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott

3 §

Förslaget innebär att moped klass I och terrängskoter kommer att omfattas av straffbestämmelserna om olovlig körning på samma sätt som de andra icke körkortspliktiga fordon som anges i stycket, t.ex. traktor.

Lagrådet har efter en analys av nuvarande praxis beträffande kraven på uppsåt och oaktsamhet kommit fram till att det förslag till lagändring som lämnats till Lagrådet måste ändras om regeringen inte avser att ändra rättsläget. Regeringen, som inte avser att föreslå en saklig ändring av bestämmelsen, har med anledning därav justerat ordalydelsen.

11.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:965) om straff för trafikbrott som begåtts utomlands

2 §

Efter det att Lagrådet granskat förslaget har hänvisningen till kungörelsen (1972:602) tagits bort. Kungörelsen har upphävts genom förordningen (1994:1299) om upphävande av kungörelsen (1972:602) om arbetstid vid vägtransport, m.m.

11.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:15) om
förbud mot radar- och laserstörare

Prop. 1997/98:124

Förslaget innebär att lagens tillämpningsområde utvidgas till att även omfatta s.k. laserstörare och andra anordningar som används för samma ändamål. Till följd av lagändringen bör även lagens rubrik ändras. I förtydligande syfte justeras vidare det subjektiva rekvisitet till att uttryckligen endast avse uppsåtliga brott.

SOU 1996:11 EU-mopeden

I körkortssammanhang definieras moped på liknande sätt som en motorcykel men skiljer sig från denna bl.a. genom att den inte får vara konstruerad för hastigheter över 30 km/tim. Till följd av Rådets direktiv den 30 juni 1992 om typgodkännande av två- och trehjuliga motorfordon måste Sverige tillåta att ett sådant fordon, som har en maximihastighet av 45 km/tim, klassificeras som moped och inte, som för närvarande, som en lätt motorcykel.

När Sverige inför en sådan s.k. EU-moped, bör det övervägas om det behövs nya bestämmelser om bl.a. ålders- och behörighetskrav för att få föra moped.

Enligt det uppdrag som redovisas i detta delbetänkande lämnar vi förslag som bygger på två utredningar från Vägverket. Våra förslag innebär i huvudsak följande.

1. Mopeder indelas i två klasser; klass I med en maximihastighet av 45 km/tim och klass II med en maximihastighet av 25 km/tim.

2. Moped klass II behandlas på samma sätt som de nuvarande mopederna. Det enda krav för att få föra en sådan moped är således att föraren har fyllt 15 år. De nuvarande 30 km-mopederna skall i fortsättningen behandlas som moped klass II.

3. För att få föra den snabbare moped klass I föreslås en åldersgräns på 16 år. Dessutom skall föraren ha antingen körkort eller ett särskilt förarbevis – mopedkort. För att få mopedkort krävs såväl teoretisk som praktisk utbildning. Det har inte ingått i vårt utredningsuppdrag att föreslå hur utbildningens innehåll och omfattning skall se ut. I övrigt föreslår vi att bestämmelserna om traktorkort i huvudsak skall gälla också för mopedkort. Mopedkort skall dock, i motsats till traktorkort men i likhet med körkort, medföras vid färd. Regler om övningskörning med moped klass I föreslås också.

4. Det nuvarande körkortssystemet är differentierat såtillvida att ålder och behörighet är anpassade till fordonstypen. Om åldersgränsen för att föra moped klass I sätts till 16 år, skulle det inte vara förenligt med detta system att behålla samma åldersgräns för lätt motorcykel. En sådan är ju mer lik en tung motorcykel än moped. Vi föreslår därför att åldersgränsen för lätt motorcykel höjs till 18 år. Detta medför emellertid att den nyligen föreslagna nya körkortsklassen A1 för lätt motorcykel (se prop. 1995/96:118) bör slopas. Om någon har hunnit få ett A1-körkort bör det dock vara giltigt även efter det att den körkortsklassen har slopats.

SOU 1996:114 En körkortsreform

I Sverige finns omkring 5 miljoner innehavare av körkort. De regler som gäller för körkort – hur man får det och hur man förlorar det – berör alltså en övervägande del av befolkningen. Regelverket bör därför vara så tydligt och lätt överskådligt som möjligt.

Körkortslagstiftningen tillkom för snart tjugo år sedan. Den har där efter ändrats vid många tillfällen. I dag är det svårt både för den enskilde

och för myndigheterna att ur författningstexten läsa sig till vad som gäller i olika avseenden. En annan allvarlig nackdel med det nuvarande regelverket är att det lett till bristande enhetlighet i tillämpningen hos de myndigheter som svarar för körkortshanteringen.

Prop. 1997/98:124
Bilaga 1

Våra förslag i detta slutbetänkande har haft som utgångspunkt att regelverket för körkort måste bli enklare och tydligare samt främja en enhetlig tillämpning. Det måste också utformas så att det hos fordonsförarna inskräper vikten av att följa trafiksäkerhetens krav. Sammanfattningsvis innebär förslagen i huvudsak följande.

Körkortslagstiftningens struktur förenklas

De för den enskilde väsentligaste bestämmelserna samlas i en ny körkortslag (KKL). Hit hör vad som gäller om rätten att föra motorfordon av olika slag, förutsättningarna för att få körkort och på vilka grunder ett körkort skall återkallas eller något annat ingripande skall göras mot körkortshavaren. De viktigaste reglerna om övningskörning tas också in i KKL i stället för som för närvarande i körkortsförordningen (KKF).

Bestämmelser som i första hand riktar sig till myndigheterna ges i en ny KKF. Många bestämmelser i den nuvarande KKF är sådana att de mycket väl kan meddelas som föreskrifter av den centrala körkortsmyndigheten, Vägverket. De bör därför inte belasta KKF.

KKL och KKF bör innehålla endast bestämmelser som har en direkt betydelse för rätten att få och inneha körkort. Vi föreslår därför att den nuvarande KKF:s regler om förarutbildning flyttas till två nya författningar – en lag och en förordning om trafikskolor.

Kravet på körkortstillstånd för att få körkort slopas

För att körkort skall kunna utfärdas krävs i dag att sökanden har fått körkortstillstånd. Ett sådant förutsätter att sökandens personliga och medicinska förhållanden är sådana att han kan anses lämplig som förare av körkortspliktiga fordon. Efter körkortstillstånd krävs godkänt förarprov innan körkortet kan utfärdas.

De detaljerade bestämmelserna om körkortstillstånd, särskilt i nuvarande KKF, är en av orsakerna till att körkorts författningarna är svåröverskådliga och kan ge upphov till tillämpningsproblem. En lämplighetsprövning av en blivande körkortshavare är givetvis nödvändig, men den bör kunna ske på betydligt enklare sätt än för närvarande. Vi föreslår att kravet på körkortstillstånd slopas och att lämplighetsprövningen i stället sker i anslutning till förarprovets teoretiska del. Körprov skall inte få avläggas förrän sökandens lämplighet har bekräftats.

Förslaget medför att körkortsgivningen anpassas till det övervägande antalet sökande, vilkas lämplighet som körkortshavare inte ifrågasätts. Körkortsgivningen bör också bli mindre resurskrävande och därmed mindre kostsam för samhället.

För att få övningsköra med personbil krävs enligt nuvarande KKF en ålder av 17 år och sex månader. Sker övningskörningen i trafikskola eller under uppsikt av en godkänd handledare, är dock åldersgränsen 16 år. Den som övningskör skall ha körkortstillstånd.

Eftersom vi föreslår att institutet körkortstillstånd slopas, måste kontrollen över privat övningskörning utformas på ett annat sätt. Vårt förslag är att sådan övningskörning, oberoende av åldern hos den som övningskör, alltid skall ske under uppsikt av en godkänd handledare.

Ett nytt system för körkortsingripande

Enligt gällande regler för körkortsingripande skall ett körkort återkallas, förutom när körkortshavarens personliga eller medicinska förhållanden gör honom olämplig som förare av körkortspliktigt fordon, om körkortshavaren har gjort sig skyldig till visst brott eller förseelse. En enklare överträdelse av en trafikregel medför i princip återkallelse av körkortet lika väl som ett allvarligt brott, t.ex. rattfylleri. I visst fall skall dock något körkortsingripande inte ske, om förseelsen är att anse som ringa. Finns det särskilda skäl, kan varning meddelas i stället för körkortsåterkallelse.

Detta påföljdssystem har i praktiken visat sig ge föga utrymme för en nyanserad bedömning av körkortsingripanden så att de anpassas till vad trafiksäkerheten kräver i det enskilda fallet och så att proportionalitetsprincipen följs. Systemet främjar inte heller en enhetlig tillämpning. Under i övrigt likartade förhållanden kan samma förseelse resultera i körkortsåterkallelse i ett fall, varning i ett annat och anses ringa i ett tredje.

Vi föreslår att påföljdssystemet byggs upp så att det i fråga om brott och förseelser i trafiken görs en klar skillnad mellan de ur trafiksäkerhetssynpunkt allvarligaste överträdelserna, som undantagslöst torde bero på ett medvetet risktagande, och sådana som ofta kan bero på ett tillfälligt förbiseende. I den första gruppen skall körkortsåterkallelse vara den obligatoriska påföljden, medan i den andra gruppen varning skall meddelas, dock endast vid en förstagångsförseelse. Olämplighet som förare på grund av personliga eller medicinska förhållanden skall alltid medföra körkortsåterkallelse.

Till de återkallelsegrundande överträdelserna räknas bl.a. vårdslöshet i trafik, rattfylleri med en alkoholkoncentration av minst 0,3 promille i blodet eller 0,15 mg/l i utandningsluften, grov olovlig körning, grov smitning och grov hastighetsöverträdelse.

Den skärpning av påföljden för de allvarligaste överträdelserna som förslaget innebär bör återspeglas i den tid som skall förflyta, innan ett nytt körkort kan utfärdas – spärrtiden. Vi föreslår att denna skall bestämmas till lägst sex månader och högst fem år mot för närvarande en månad respektive tre år. Vid grov vårdslöshet i trafik eller grovt rattfylleri skall den lägsta spärrtiden dock vara ett år och sex månader. För att den som fått sitt körkort återkallat skall kunna få ett nytt körkort efter spärrtidens utgång krävs lämplighetsprövning och godkänt förarprov.

Eftersom varning inte skall kunna meddelas vid dessa allvarliga överträdelser, kan det förekomma att påföljden i ett visst enskilt fall kan bli oproportionerligt sträng. Om det finns särskild anledning att anta att körkortshavaren inte kommer att utgöra en fortsatt risk i trafiken, får körkortet återkallas villkorligt. En förutsättning är dock att det inte motverkar respekten för trafikreglerna och trafiksäkerhetens krav. En villkorlig körkortsåterkallelse skall gälla i fem år. En ny förseelse under denna tid medför att körkortshavaren går miste om körkortet.

Liksom för närvarande skall ett körkort kunna återkallas tills vidare under viss tid i avvaktan på slutligt avgörande i återkallelsefrågan. Om det är sannolikt att körkortet kommer att återkallas, skall det tas om hand av polismyndighet. Ett tills vidare återkallat körkort skall efter beslutets giltighetstid återställas, om körkortshavaren har avlagt ett godkänt förarprov.

De trafikförseelser som första gången skall medföra varning är bl.a. de s.k. typfarliga förseelserna, dvs. hastighetsöverträdelser som inte är grova och inte heller obetydliga, rödljuskörning, stoppliktsförseelse och omkörning vid övergångsställe. Hit hör även rattfylleri med lägre promillehalt än 0,3 resp. 0,15 mg/l. Överträdelse av någon annan trafikregel, t.ex. omkörning trots mötande trafik eller för kort avstånd till framförvarande fordon, skall medföra varning endast om fara uppkommit eller hade kunnat uppkomma. I annat fall bör straffpåföljden för en sådan överträdelse och anteckningen i brottsregistret vara tillräckligt för att hos körkortshavaren inskräpa vikten av att följa trafikreglerna.

Det föreslagna påföljdssystemet innebär att om en i sig varningsgrundande förseelse bedöms som vårdslöshet i trafik, körkortet skall återkallas. En ny förseelse inom tre år efter en varning skall också leda till körkortsåterkallelse, eventuellt villkorligt.

Differentieringen mellan återkallelsegrundande och varningsgrundande förhållanden bör leda till en enklare och enhetligare tillämpning hos körkortsmyndigheterna. Ett körkortsingripande skall dock anpassas till vad trafiksäkerheten kräver i det enskilda fallet. En helhetsbedömning av körkortshavaren som förare av körkortspliktiga fordon skall göras. En sådan bedömning skall ligga till grund t.ex. när spärrtiden bestäms eller när förutsättningarna för villkorlig återkallelse provas.

Yrkesmässig trafik

KKL skall inte innehålla några bestämmelser som rör förutsättningarna att föra fordon i yrkesmässig trafik. Det innebär bl.a. att den särskilda behörigheten TAXI slopas. Vi föreslår i samråd med 1995 års yrkestrafikutredning att all reglering av den yrkesmässiga trafiken sker i yrkestrafiklagen.

Promemoria om försöksverksamhet med alkoholås

Utgångspunkten för promemorians överväganden och förslag är att det är synnerligen angeläget, av såväl kostnadsmässiga som allmänmänniskliga skäl, att finna nya medel och metoder som kan minska förekomsten av onyktra fordonsförare och få ner antalet trafikolyckor som förorsakas av

dessa förare. Mot den bakgrunden föreslås i promemorian en försöksverksamhet med ett instrument, alkolåset, som hindrar en onykter förare att köra personbilen som instrumentet är inmonterat i. Syftet med försöksverksamheten är att få erfarenheter av användning av alkolås under svenska förhållanden. Försöksverksamheten avses även ge kunskap om vilka effekter alkolåset kan ha för olika kategorier människor och i samband med rehabilitering av alkoholberoende.

I promemorian föreslås en lag om ändring i körkortslagen som möjliggör beslut om villkorlig återkallelse av körkort som alternativ till slutlig återkallelse i fall av rattfylleri eller grovt rattfylleri. Vidare föreslås en lag om försöksverksamhet med alkolås. Enligt det lagförslaget får vissa rattfyllerister efter ansökan behålla sina körkort under en tvåårig provotid, med villkor att de endast får köra en personbil som är utrustad och godkänd med alkolås. Körkortshavaren skall styrka ett nyktert levnads sätt under provotiden genom regelbundna besök hos läkare och medicinska tester. Alkolåset skall kontrolleras varannan månad för att säkerställa dess funktion. Följer körkortshavaren inte givna villkor skall den villkorliga körkortsåterkallelsen genast återkallas.

Försöksverksamheten begränsas geografiskt så att endast förare bosatta i Västerbottens, Stockholms eller Östergötlands län får ansöka om villkorlig återkallelse av körkort. Avsikten är att begränsa kostnaderna för försöksverksamheten samtidigt som dessa län anses sammantagna vara representativa för hela landet och ge alla kategorier förare möjlighet att ansöka om villkorlig återkallelse. Deltagarna i försöksverksamheten, som beräknas bli ca 1 000, delas slumpmässigt in i två lika stora grupper, en försöksgrupp och en kontrollgrupp. Endast försöksgruppens deltagare medges villkorlig återkallelse av körkortet och får köra med alkolås. Alla deltagare genomgår i princip samma tester.

Ger försöksverksamheten önskat resultat kan alkolåset bli ett tillfälligt eller permanent villkor för innehav av körkort.

De nya lagarna föreslås träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

Körkortsutredningens lagförslag i delbetänkandet EU-mopeden – ålders- och behörighetskrav för två- och trehjuliga motorfordon (SOU 1996:11)

Förslag till lag om ändring i körkortslagen

Härigenom föreskrivs att 1, 3, 4, 12, 27–31, 34, 39, 41, 43 och 44 §§ samt rubriken närmast före 27 § körkortslagen (1977:477) skall ha följande lydelse.

1 § Denna lag gäller behörigheten att föra motorfordon, terrängmotorfordon, traktor och motorredskap.

Behörigheten att föra motorfordon, terrängmotorfordon eller motorredskap klass I anges på följande sätt i körkort.

Beteckning	Behörighet
A	motorcykel
B	personbil med en totalvikt av högst 3,5 ton, lätt lastbil och ett till sådan bil kopplat lätt släpfordon, terrängvagn och motorredskap klass I
C	tung lastbil, personbil med en totalvikt över 3,5 ton och ett till sådan bil kopplat lätt släpfordon
D	buss och ett till buss kopplat lätt släpfordon
E	släpfordon, oavsett antal och vikt

Behörighet A ger rätt att föra motorcykel med högre effekt än 25 kilowatt eller ett förhållande mellan effekt och vikt som överstiger 0,16 kilowatt/kilogram endast om körkortshavaren har

1. innehaft körkort med behörigheten A under minst två år, eller
2. har fyllt 21 år och godkänts i körprov för sådan motorcykel.

Behörighet att i yrkesmässig trafik för personbefordran föra personbil, lätt lastbil eller terrängvagn utmärkes i körkort med beteckningen TAXI.

3 § Moped klass I får föras endast av den som har körkort eller mopedkort.

Moped klass II får föras endast av den som har fyllt 15 år.

Terrängskoter får föras endast av den som har fyllt 16 år.

Utan hinder av 2 § får utomlands bosatt person som har fyllt 15 år och som tillfälligt vistas här bruka av honom införd motorcykel, om den uppfyller de villkor som gäller för sådant fordon i hans hemland. Detta gäller dock endast om motorn har en slagvolym som ej överstiger 50 kubikcentimeter och om den som har infört fordonet får föra detta i hemlandet utan körkort eller därmed jämförlig handling.

4 § Traktor som är försedd med gummihjul eller motorredskap klass II får föras på väg endast av den som har körkort, traktorkort eller mopedkort.

Utan hinder av första stycket får traktor eller motorredskap klass II föras tillfälligt utan körkort, traktorkort eller mopedkörkort kortare sträcka på väg vid färd till eller från arbetsplats eller mellan en gårds ägor eller för liknande ändamål.

Prop. 1997/98:124
Bilaga 2

12 § Sökanden skall vid tidpunkten för utlämnandet av körkort ha uppnått en ålder av

- 18 år för behörigheten A,
- 18 år för behörigheten B,
- 18 år för behörigheten C,
- 21 år för behörigheten D,
- 18 år för behörigheten E,
- 19 år för taxibehörighet.

Förarprov för behörigheten C eller D eller taxibehörighet får avläggas endast om sökanden har körkort med behörigheten B.

Förarprov för behörigheten E får avläggas endast om sökanden har körkort med behörighet för dragfordonet.

Andra och tredje styckena gäller inte om sökanden inom de tre senaste åren haft körkort med den behörighet som provet avser.

Traktorkort och mopedkort

27 § Bestämmelserna om meddelande av körkortstillstånd i 7, 8 och 11 §§ skall tillämpas på motsvarande sätt i fråga om utfärdande av traktorkort och mopedkort, om ej annat följer av 28 §. Traktorkort eller mopedkort får ej utfärdas under löpande spärrtid.

28 § Traktorkort och mopedkort får utfärdas endast för den som har tillräcklig synskärpa och hörselförmåga för att föra traktor eller moped klass I och som även i övrigt uppfyller de medicinska krav som bör ställas upp med hänsyn till trafiksäkerheten.

29 § Traktorkort får utfärdas endast för den som har fyllt 16 år eller, om särskilda skäl föreligger, för den som har fyllt 15 år.

Mopedkort får utfärdas endast för den som fyllt 16 år.

30 § Bestämmelserna om förarprov i 13 § gäller i fråga om den som ansöker om mopedkort. Den som ansöker om traktorkort får godkännas efter förarprov endast om han i de avseenden som anges i 14 § första stycket 1, 2 och 3 uppfyller de krav som bör ställas från trafiksäkerhetssynpunkt.

31 § Bestämmelserna i 15 § första och tredje styckena, 16 och 18–26 §§ gäller i tillämpliga delar i fråga om traktorkort och mopedkort.

34 § Föres moped klass II eller terrängskoter av barn som ej har fyllt 15 år, dömes den som har vårdnaden om barnet eller, om förseelsen har begåtts av barnet i anställningsförhållande, arbetsgivaren till böter, om han har underlåtit att göra vad som ankommit på honom för att hindra

förseelsen. Till samma straff dömes även den som i annat fall tillåter barn som ej har fyllt 15 år att föra moped klass II eller terrängskoter.

Prop. 1997/98:124
Bilaga 2

39 § Länsstyrelsen prövar frågor om återkallelse av körkort, körkortstillstånd, traktorkort eller mopedkort, om nedsättning av spärrtid efter återkallelse och om giltighet eller utbyte av utländskt körkort.

Länsstyrelsen prövar också frågor om meddelande av körkortstillstånd och utfärdande av traktorkort och mopedkort samt de andra frågor om körkort som regeringen föreskriver.

Om länsstyrelsen finner anledning anta att någon inte bör ha körkort, traktorkort eller mopedkort på grund av sina nykterhetsförhållanden, får länsstyrelsen höra socialnämnden, om nämndens yttrande har betydelse för ärendets avgörande.

41 § Om ett körkort, traktorkort eller mopedkort är omhändertaget enligt 23 § första stycket 1–3, skall länsstyrelsen utan dröjsmål pröva om kortet skall återkallas tills vidare eller lämnas tillbaka.

43 § Beslutar länsstyrelsen om återkallelse, får länsstyrelsen samtidigt förordna att ett godkänt förarprov skall avläggas innan körkort, traktorkort eller mopedkort lämnas ut. Om det begärs, skall länsstyrelsen också pröva frågan om ett sådant medgivande som avses i 2 § tredje stycket.

44 § Om länsstyrelsen i ett ärende om återkallelse av körkort, körkortstillstånd, traktorkort eller mopedkort beslutar att återkallelse inte skall ske, får länsstyrelsen meddela särskilda villkor för kortet eller besluta att förnyad personutredning skall göras vid en senare tidpunkt. Gäller ärendet återkallelse av ett körkortstillstånd, får länsstyrelsen förlänga giltighetstiden för tillståndet.

Denna lag träder i kraft den

För en moped som vid ikraftträdandet har tagits upp i typintyg eller godkänts vid mopedbesiktning, gäller vad som sägs om moped klass II.

En körkortsbehörighet som har förvärvats före ikraftträdandet ger rätt att föra fordon i enlighet med äldre bestämmelser.

Förslag till lag om ändring i lagen om straff för vissa trafikbrott

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott skall ha följande lydelse.

3 § För någon körkortspliktigt fordon utan att vara berättigad att föra sådant fordon, dömes för olovlig körning till böter. Har han tidigare haft körkort som blivit återkallat eller har brottet skett vanemässigt eller är det eljest att anse som grovt, må dömas till fängelse i högst sex månader.

För någon körkortspliktigt fordon med åsidosättande av föreskrift, som meddelats i fråga om rätten att föra sådant fordon, dömes till böter.

Anställer och brukar någon såsom förare av körkortspliktigt fordon den, som icke äger rätt att föra fordonet, eller tillåter någon eljest annan att föra sådant fordon utan att denne är berättigad därtill, dömes likaledes till böter.

Prop. 1997/98:124
Bilaga 2

Första och andra och tredje styckena äger motsvarande tillämpning på förare av traktor, moped klass I, motorredskap eller spårvagn och på den som anställer eller brukar sådan förare eller eljest tillåter någon att föra traktor, moped klass I, motorredskap eller spårvagn.

Denna lag träder i kraft den

Härigenom föreskrivs att 18 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar skall ha följande lydelse.

18 § Länsrätt är domför med en lagfaren domare ensam

1. när åtgärd som avser endast måls beredande vidtages,
2. vid sådant förhör med vittne eller sakkunnig som begärts av annan länsrätt,
3. vid beslut som avser endast rättelse av felräkning, felskrivning eller annat uppenbart förbiseende,
4. vid beslut om återkallelse tills vidare av ett körkort, körkortstillstånd, traktorkort eller mopedkort eller om vägran att tills vidare godkänna ett utländskt körkort, när det är uppenbart att ett sådant beslut bör meddelas eller när omhändertagande beslutas enligt 23 § körkortslagen (1977:477),
5. vid beslut enligt luftfartslagen (1957:297) om försättande ur kraft av ett certifikat, elevtillstånd eller behörighetsbevis, när det är uppenbart att ett sådant beslut bör meddelas,
6. vid annat beslut som inte innefattar slutligt avgörande av mål.

Om det inte är påkallat av särskild anledning att målet prövas av fullsuttan rätt, är länsrätt domför med en lagfaren domare ensam vid beslut som inte innefattar prövning av målet i sak.

Åtgärder som avser endast beredandet av ett mål och som inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna domare får utföras av en annan tjänsteman vid länsrätten som har tillräcklig kunskap och erfarenhet. Närmare bestämmelser om detta meddelas av regeringen.

Vad som sägs i andra stycket gäller även vid avgörande av

1. mål om utdömande av vite,
2. mål enligt bevissäkringslagen (1975:1027) för skatte- och avgiftsprocessen, enligt lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter, om besiktning enligt fastighetstaxeringslagen (1979:1152), om handlings undantagande från taxeringsrevision, skatterevision, eller annan granskning och om befrielse från skyldighet att lämna upplysningar eller visa upp handling enligt taxeringslagen (1990:324), mervärdesskattelagen (1994:200), lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare eller lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter samt om befrielse från skyldighet att lämna kontrolluppgift enligt lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter,
3. mål om omedelbart omhändertagande enligt 6 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, mål om tillfälligt flyttningsförbud enligt 27 § samma lag, mål om omedelbart omhändertagande enligt 13 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, mål om tillfälligt omhändertagande enligt 37 § smittskyddslagen (1988:1472), mål enligt 33 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård samt mål enligt 18 § första stycket 2–4 såvitt avser de fall då vården inte har förenats med särskild utskrivningsprövning eller 5 lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård,

4. mål om anstånd med att betala skatt eller socialavgifter enligt uppbörds- eller skatteförfattningarna och annat mål enligt uppbörds- och folkbokföringsförfattningarna med undantag av mål om arbetsgivares ansvarighet för arbetstagares skatt och mål enligt lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare,

5. mål om uppdelning av taxeringsvärde enligt 20 kap. 6 §, 28 kap. 1 § och 35 kap. 4 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152),

6. mål som avser ändring av taxerad inkomst med högst 5 000 kr,

7. mål enligt skatte- och taxeringsförfattningarna i vilket beslutet överensstämmer med parternas samstämmiga mening,

8. mål om rättshjälp genom offentligt biträde i ett ärende hos en annan myndighet,

9. mål enligt körkortslagen (1977:477), om beslutet innebär att något körkortsingripande inte skall ske eller att varning meddelas eller om det är uppenbart att ett körkort, körkortstillstånd, traktorkort eller mopedkort skall återkallas eller att ett utländskt körkort inte skall godkännas,

10. mål enligt luftfartslagen, om beslutet innebär att varning meddelas eller om det är uppenbart att ett certifikat, elevtillstånd eller behörighetsbevis skall återkallas,

11. mål i vilket saken är uppenbar. Lag (1994:1914).

Denna lag träder i kraft den

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 31 § sekretesslagen (1980:100) skall ha följande lydelse.

7 kap.

31 § Sekretess gäller i ärende om prövning av någons lämplighet att ha körkort, traktorkort, mopedkort, luftfartscertifikat eller sådant behörighetsbevis som avses i luftfartslagen (1957:297) för uppgift om den enskildes hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider betydande men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte beslut i ärendet.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Denna lag träder i kraft

Härigenom föreskrivs att 11 § lagen (1994:953) om åligganden för personal inom hälso- och sjukvården skall ha följande lydelse.

11 § Utöver vad som annars följer av lag eller förordning är hälso- och sjukvårdspersonalen skyldig att lämna ut

1. uppgift om huruvida någon vistas på sjukvårdsinrättning om uppgiften i ett särskilt fall begärs av en domstol, åklagarmyndighet, polismyndighet, kronofogdemyndighet eller skattemyndighet,
2. uppgift som behövs för en rättsmedicinsk undersökning,
3. uppgift som Socialstyrelsens råd för vissa rättsliga sociala och medicinska frågor behöver för sin verksamhet,
4. uppgift som behövs för prövning av ett ärende om att avskilja en studerande från högskoleutbildning,
5. uppgift som Vägverket behöver för prövning av någons lämplighet att ha körkort, traktorkort eller mopedkort.

Denna lag träder i kraft

Förslag till körkortslag

Härigenom föreskrivs följande

1 kap. Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller behörigheten att föra motorfordon, terrängmotorfordon, traktor och motorredskap samt behörighetshandlingar som ger sådan rätt (körkort och traktorkort).

2 kap. Förarbehörighet

1 § Personbil, lastbil, buss, motorcykel, terrängvagn och motorredskap klass I får föras endast av den som har ett gällande körkort för fordonet.

2 § Traktor som är försedd med gummihjul eller motorredskap klass II får föras på väg endast av den som har ett gällande körkort eller traktorkort, om körningen på väg inte avser en kortare sträcka för färd till eller från arbetsplats eller mellan en gårds ägor eller för liknande ändamål.

3 § Terrängskoter för föras endast av den som har fyllt 16 år.

4 § Moped får föras endast av den som har fyllt 15 år.

5 § Bestämmelserna i 1–4 §§ gäller inte vid färd med fordon inom inhägnat järnvägs-, fabriks-, eller tävlingsområde eller annat liknande inhägnat område.

För övningskörning gäller bestämmelserna i 4 kap.

3 kap. Behörighetshandlingarna

Körkort

1 § Förarbehörighet enligt 2 kap. 1 § anges i körkort med beteckningarna

A – för motorcykel

A1 – för lätt motorcykel

B – för personbil med totalvikt av högst 3,5 ton och lätt lastbil och ett till sådan bil kopplat lätt släpfordon, terrängvagn och motorredskap klass I

C – för tung lastbil, personbil med totalvikt över 3,5 ton och ett till sådan bil kopplat lätt släpfordon

D – för buss och ett till buss kopplat lätt släpfordon

2 § Behörigheten A ger rätt att föra motorcykel med en högre effekt än 25 kilowatt eller ett förhållande mellan effekt och tjänstevikt som överstiger 0,16 kilowatt/kilogram endast om körkortshavaren har

1. innehaft körkort med behörigheten A under minst två år eller
2. har fyllt 21 år och godkänts i körprov på sådan motorcykel.

3 § Körkort med behörigheten CE eller DE ger även behörigheten BE.

4 § Körkort med behörigheten CE ger även behörigheten DE, om körkortshavaren har behörigheten D.

5 § Den som för ett fordon som avses i 2 kap. 1 § skall ha med sig körkortet och på tillsägelse visa upp kortet för bilinspektör eller polisman.

Körkortets giltighet

6 § Ett körkort gäller från och med den dag då det utfärdas.

7 § Behörigheten C, CE, D eller DE gäller till och med det år då körkortshavaren fyller 65 år och därefter för perioder om högst fem år, om körkortshavaren har visat att de medicinska kraven för att inneha sådan behörighet är uppfyllda.

8 § Ett körkort gäller inte om

1. det inte förnyas efter föreläggande,
2. det är omhändertaget enligt 5 kap. 15 §,
3. det har bytts ut mot ett utländskt körkort,
4. innehavaren dessutom har ett eller flera andra giltiga körkort utfärdade i andra stater inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och inte efter anmaning anger vilket av körkorterna som skall behållas eller anger att ett annat än det svenska körkortet skall behållas, eller

5. körkortshavaren begär att det skall upphöra att gälla.

Ogiltighet enligt första stycket 5 får begränsas till att avse viss behörighet.

Förnyelse av körkort

9 § Ett körkort skall förnyas efter tio år från den dag då körkortet utfärdades och därefter för perioder om tio år. Förnyelse skall också ske, om körkortet förstörts eller förkommit eller om någon uppgift i körkortet har ändrats.

Förutsättningar för att utfärda körkort

10 § Körkort får utfärdas för den som varit folkbokförd i Sverige under minst 185 dagar eller studerat här i minst sex månader och som har fyllt

- år för behörigheten A1,

- år för behörigheterna A, B, C och E,
- år för behörigheten D.

Prop. 1997/98:124
Bilaga 2

Körkort får dock inte utfärdas för den som innehar ett körkort som är utfärdat i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

11 § Körkort får utfärdas endast för den som med hänsyn till sina personliga och medicinska förhållanden kan anses lämplig som förare av körkortspliktigt fordon.

Prövningen av de personliga förhållandena skall avse att sökanden inte är opålitlig i nykterhetshänseende och att denne i övrigt kan antas såsom förare av körkortspliktigt fordon komma att respektera trafikreglerna och visa hänsyn, omdöme och ansvar i trafiken.

Prövningen av de medicinska förhållandena skall avse att sökanden har tillfredsställande syn för att föra fordon av det slag ansökningen avser och att denne i övrigt uppfyller de medicinska krav som är nödvändiga med hänsyn till trafiksäkerheten.

12 § Den som söker eller innehar körkort är skyldig att genomgå läkarundersökning, blodprovstagning eller annan liknande undersökning, som behövs för den prövning som avses i 10 § andra och tredje styckena eller annars i denna lag.

13 § Körkort får utfärdas, när sökanden har avlagt ett godkänt förarprov. Sådant prov består av ett kunskapsprov och ett körprov.

Körprov får avläggas endast av den som uppfyller kraven i 10 och 11 §§.

14 § Sökanden skall godkännas i förarprovet, om provet visar att han eller hon har de kunskaper och den förmåga som från trafiksäkerhetssynpunkt bör ställas på förare av körkortspliktigt fordon.

15 § Körkort med behörigheten C eller D får utfärdas endast för den som har körkort med behörigheten B eller inom de senaste tre åren har haft körkort med behörigheten C eller D.

16 § Körkort med behörigheten BE, CE och DE får utfärdas endast för den som har behörighet för dragfordonet eller inom de senaste tre åren har haft körkort med sådan behörighet.

17 § Den som avser att ansöka om körkort får begära besked (förhandsbesked) om det finns hinder mot att utfärda körkort med hänsyn till hans eller hennes personliga eller medicinska förhållanden.

18 § När ett körkort utfärdas, får föreskrivas de särskilda villkor för körkortsinnehavet som är nödvändiga från trafiksäkerhetssynpunkt. Sådana villkor får också föreskrivas efter det att körkortet har utfärdats.

19 § Om hinder finns mot att utfärda körkort på grund av sökandens personliga förhållanden, skall bestämmas den tid, lägst sex månader och högst fem år, före vars utgång körkort inte får utfärdas (spärrtid).

20 § Traktorkort får utfärdas för den som

1. har fyllt 16 år eller, om det föreligger särskilda skäl, 15 år,
2. med hänsyn till sina personliga och medicinska förhållanden kan anses lämplig som förare av traktor och som
3. genom godkänt kunskapsprov visat sig uppfylla de krav som ställs från trafiksäkerhetssynpunkt.

21 § Bestämmelserna i 6 §, 8 § 2 och 5 samt 11, 12, 14, 17–19 §§ gäller i tillämpliga delar även traktorkort.

4 kap. Övningskörning

1 § Den som för att få körkort vill öva sig i att föra bil eller motorcykel får föra sådant fordon vid övningskörning under de förutsättningar som anges i 2–5 §§. Övningskörning får dock inte ske medan spärrtid enligt 3 kap. 19 § eller 5 kap. 11 § löper.

2 § Den som övningskör skall, om annat inte följer av 3 §, ha fyllt

1. 16 år för körning med lätt motorcykel eller med personbil utan tillkopplat tungt släpfordon,
2. 17 år och 6 månader för körning med annan motorcykel än sådan som avses i 3 kap. 2 § eller med lastbil utan tillkopplat tungt släpfordon,
3. 18 år för körning med personbil eller lätt lastbil med tillkopplat tungt släpfordon eller med tung lastbil,
4. 20 år för körning med sådan motorcykel som avses i 3 kap. 2 § eller med buss.

3 § Den som har fyllt 17 år och 6 månader får övningsköra i trafikskola med sådan motorcykel som avses i 3 kap. 2 § under förutsättning att den som har uppsikt över körningen medföljer på motorcykeln eller i sidvagn till denna.

4 § Övningskörning med sådant fordon eller fordonståg som kräver behörigheten C, D eller E får ske endast om den som övningskör har körkort med behörigheten B eller inom tre år före övningskörningen har haft körkort för det slag av fordon med vilket körningen sker.

5 § Övningskörning skall ske under uppsikt av någon som har vana och skicklighet att föra fordon av det slag som övningskörningen avser. Sådan uppsikt får utövas endast av

1. den som fyllt 21 år och sedan minst tre år har körkort för fordon av det slag körningen avser, om övningskörningen sker i gymnasieskola eller komvux eller inom polisväsendet eller Försvarsmakten,
2. utbildningsledare eller trafiklärare, om övningskörningen sker i trafikskola,
3. den som godkänts som handledare, om övningskörningen sker i andra fall.

5 kap. Körkortsingripande

1 § Körkortsingripande syftar till att upprätthålla respekten för trafikreglerna och för trafiksäkerhetens krav.

Ett körkortsingripande skall anpassas till vad trafiksäkerheten kräver. Därvid skall göras en helhetsbedömning av körkortshavaren som förare av körkortspliktigt fordon.

2 § Ett körkortsingripande sker genom återkallelse av körkortet eller varning.

Till grund för körkortsingripande med anledning av brottslig gärning skall beträffande frågan om brott föreligger läggas lagakraftvunnen dom eller beslut om åtalsunderlåtelse enligt 20 kap. rättegångsbalken eller motsvarande bestämmelse i annan författning.

Med svensk dom jämföras vid tillämpningen av denna lag brottmålsdom eller annat likvärdigt avgörande som har meddelats av en utländsk domstol eller någon annan utländsk myndighet.

3 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller i tillämpliga delar även traktorkort.

Återkallelse av körkort

4 § Ett körkort skall återkallas, om körkortshavaren

1. har gjort sig skyldig till vårdslöshet i trafik enligt 1 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott,

2. har gjort sig skyldig till rattfylleri enligt 4 § första stycket lagen om straff för vissa trafikbrott och alkoholkoncentrationen uppgått till minst 0,3 promille i blodet eller 0,15 milligram per liter i utandningsluften eller till brott enligt 30 § första stycket järnvägssäkerhetslagen (1990:1157), med sådan alkoholkoncentration,

3. har gjort sig skyldig till rattfylleri enligt 4 § andra stycket eller till grovt rattfylleri enligt 4 a § lagen om straff för vissa trafikbrott eller till brott enligt 30 § andra eller tredje stycket järnvägssäkerhetslagen,

4. har gjort sig skyldig till grov olovlig körning enligt 3 § lagen om straff för vissa trafikbrott eller till brott mot 5 § andra stycket samma lag,

5. vid förande av motordrivet fordon eller spårvagn har grovt överskridit högsta tillåtna hastighet,

6. till följd av annan brottslig gärning än sådan som avses i 1–5 eller med hänsyn till sina personliga förhållanden i övrigt, kan antas komma att brista i respekten för trafikreglerna och inte visa hänsyn, omdöme och ansvar i trafiken,

7. inom tre år efter ett körkortsingripande har begått en brottslig gärning som avses i 14 §.

5 § Ett körkort skall också återkallas, om körkortshavaren

1. på grund av opålitlighet i nykterhetshänseende eller på grund av sina medicinska förhållanden inte kan anses lämplig att föra körkortspliktigt fordon,

2. inte följer ett föreläggande att ge in läkarintyg eller bevis om godkänt förarprov.

Prop. 1997/98:124
Bilaga 2

6 § I fall som avses i 5 § får återkallelsen begränsas till att avse viss behörighet.

Omfattar ett körkort behörigheten D får den behörigheten återkallas, om körkortshavaren har gjort sig skyldig till brottslig gärning som visar att han eller hon inte är lämplig att inneha körkort med sådan behörighet.

7 § En återkallelse enligt 4 § får ske villkorligt, om det med hänsyn till samtliga omständigheter finns särskild anledning att anta att körkortshavaren inte kommer att utgöra en fortsatt risk i trafiken och det inte motverkar den allmänna respekten för trafikreglerna och för trafiksäkerhetens krav.

8 § En villkorlig körkortsåterkallelse gäller i fem år från dagen för beslutet. Om körkortshavaren under denna tid inte iakttar skötsamhet i trafiken, får körkortsingripandet ändras till ovillkorlig återkallelse.

9 § Villkorlig körkortsåterkallelse får inte meddelas, om körkortshavaren vid tidpunkten för överträdelsen innehaft körkort mindre än två år.

10 § Om det på sannolika skäl kan antas att ett körkort kommer att återkallas enligt 4 § eller 5 § 1, skall utan hinder av bestämmelserna i 2 § andra och tredje styckena körkortet återkallas tills vidare i avvaktan på slutligt avgörande.

Grundas beslutet på misstanke om brottslig gärning, skall beslutets giltighetstid begränsas enligt vad som gäller för spärrtid enligt 11 §.

Har frågan om återkallelse inte slutligt avgjorts när giltighetstiden för ett beslut om återkallelse tills vidare går ut, skall godkänt förarprov avläggas innan körkortet återställs.

Spärrtid m.m.

11 § Vid körkortsåterkallelse enligt 4 eller 8 § skall bestämmas den tid, lägst sex månader och högst fem år, före vars utgång ett nytt körkort inte får utfärdas (spärrtid). Om körkortet återkallas enligt 4 § 1 eller 4 § 3 och fråga är om grovt brott, skall spärrtiden bestämmas till lägst ett år och sex månader.

12 § För den som har fått sitt körkort återkallat enligt 4 § eller 5 § 1 får nytt körkort utfärdas endast om det finns de förutsättningar som anges i 3 kap. 10–14 §§ i fråga om körkort eller 3 kap. 20 och 21 § i fråga om traktorkort.

Har körkortet återkallats enligt 5 § 2 därför att körkortshavaren inte gett in läkarintyg, får nytt körkort utfärdas när intyget getts in, om intyget visar att det inte finns något hinder mot körkortsinnehav.

13 § Om ett körkort varit återkallat tills vidare under minst så lång tid som skulle ha bestämts som spärrtid, får vid det slutliga avgörandet om återkallelse förordnas att ytterligare ingripande inte skall ske.

Prop. 1997/98:124
Bilaga 2

Varning

14 § En körkortshavare skall, om annat inte följer av 4 § 7 eller 8 §, meddelas varning, om körkortshavaren

1. har gjort sig skyldig till rattfylleri enligt 4 § första stycket lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott och alkoholkoncentrationen under eller efter färden inte uppgick till 0,3 promille i blodet eller 0,15 milligram per liter i utandningsluften, eller till brott enligt 30 § första stycket järnvägssäkerhetslagen (1990:1157) med sådan alkoholkoncentration,

2. har brutit mot 5 § första stycket lagen om straff för vissa trafikbrott,

3. vid förande av ett motordrivet fordon eller en spårvagn

a. har gjort sig skyldig till olovlig körning enligt 3 § lagen om straff för vissa trafikbrott,

b. i annat fall än som avses i 4 § 5 har överskridit högsta tillåtna hastighet och överskridandet inte är obetydligt,

c. har kört mot rött ljus, underlåtit att iaktta stopplikt, kört om vid övergångsställe eller brutit mot någon annan trafikregel så att fara uppkommit eller hade kunnat uppkomma,

4. genom upprepade förseelser har visat bristande vilja eller förmåga att rätta sig efter de bestämmelser som gäller i trafikens eller trafiksäkerhetens intresse för förare av körkortspliktigt fordon eller spårvagn.

Omhändertagande av körkort m.m.

15 § Ett körkort skall tas om hand om det på sannolika skäl kan antas att körkortet kommer att återkallas enligt 4 § eller 5 § 1.

16 § Om ett fordon framförs i strid mot denna lag eller en föreskrift som har meddelats med stöd av lagen, skall polisman hindra fortsatt färd som inte kan ske utan påtaglig fara för trafiksäkerheten eller annan väsentlig olägenhet.

Gemensamma bestämmelser

17 § Har någon ny omständighet inträffat eller blivit känd sedan ett beslut om återkallelse, varning eller spärrtid har vunnit laga kraft, får återkallelsen eller varningen hävas eller spärrtiden sättas ned, om det finns synnerliga skäl.

6 kap. Utländska körkort

1 § Ett utländskt körkort som är utfärdat i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) gäller i Sverige enligt sitt innehåll.

Även ett annat utländskt körkort gäller i Sverige enligt sitt innehåll. Om körkortet inte är utformat i överensstämmelse med någon av förebilderna i de konventioner om vägtrafik, som har undertecknats i Genève den 19 september 1949 respektive i Wien den 8 november 1968, och inte heller är utfärdat på engelska, tyska eller franska, gäller dock körkortet endast i förening med en bestyrkt översättning till något av dessa språk eller svenska, danska eller norska. Ett körkort som inte är försett med ett fotografi av körkortshavaren gäller endast tillsammans med en identitetshandling med fotografi.

2 § Ett utländskt körkort gäller inte i Sverige

1. om det är ogiltigt i den stat där det har utfärdats,
2. om det har bytts ut mot ett svenskt körkort,
3. om innehavaren också har ett svenskt körkort och detta är omhändertaget eller återkallat, eller
4. om körkortshavaren i fall som avses i 3 kap. 8 § 4 har förklarat att han eller hon vill behålla det svenska körkortet.

Är körkortet utfärdat i en stat utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), gäller körkortet inte i Sverige om innehavaren är folkbokförd i Sverige sedan mer än ett år.

Körkortet blir inte ogiltigt enligt andra stycket under den tid en ansökan om utbyte enligt 7 § prövas.

3 § Ett utländskt körkort medför inte rätt att föra bil innan innehavaren har fyllt 18 år. Det medför inte heller rätt för annan än medborgare i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) att

1. föra svenskregistrerat motordrivet fordon i yrkesmässig trafik eller
2. föra svenskregistrerad lastbil eller buss i förvärvsverksamhet för transport av personer eller gods.

Körkortsingripande mot ett utländskt körkort m.m.

4 § Om det föreligger någon sådan grund för körkortsingripande som avses i 5 kap., skall ett utländskt körkorts giltighet i Sverige prövas.

Vid prövningen tillämpas de bestämmelser som gäller vid ingripande mot körkort utfärdade i Sverige. Är innehavaren av det utländska körkortet folkbokförd i Sverige sedan minst 185 dagar och är det utländska körkortet utfärdat i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), gäller även bestämmelserna i 3 kap. 18 §.

5 § Är innehavaren av det utländska körkortet folkbokförd i Sverige sedan minst 185 dagar och är det utländska körkortet utfärdat i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), kan körkortet vid den prövning som avses i 4 § bytas ut mot ett likvärdigt svenskt körkort och körkortsingripandet eller begränsningen i körkortets giltighet därefter riktas mot det svenska körkortet.

6 § Bestämmelserna i 1–5 §§ gäller också midlertidigt kørekort och turistikørekort utfärdade i Danmark, tillfälligt körkort utfärdat i Finland och midlertidig kjøretillatelse meddelad i Norge. Prop. 1997/98:124 Bilaga 2

Utbyte av utländska körkort

7 § Ett körkort som är utfärdat i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), Schweiz eller Japan och som gäller i Sverige får bytas ut mot ett likvärdigt svenskt körkort, om innehavaren är folkbokförd i Sverige sedan minst 185 dagar.

Utbyte av ett körkort som är utfärdat i Schweiz eller Japan får ske endast om körkortshavaren uppfyller de personliga och medicinska krav som anges i 3 kap. 11 §.

8 § Vid beslut om utbyte av ett utländskt körkort gäller bestämmelserna i 3 kap. 18 §.

7 Kap. Förfarandet i körkortsärenden m.m.

1 § Vad som sägs i detta kapitel om körkort gäller i tillämpliga delar också traktorkort.

2 § Länsstyrelsen prövar ärenden enligt 3 kap. 8 § 1 och 5, 10–12 §§, 17–19 §§ och 20 § 1 och 2 samt ärenden om förlängd giltighet av behörigheterna C, CE, D eller DE enligt 3 kap. 7 §.

Länsstyrelsen prövar också ärenden om godkännande av handledare enligt 4 kap. 5 § 3, körkortsingripande och giltighet eller utbyte av ett utländskt körkort samt de andra ärenden om körkort som regeringen föreskriver.

3 § Vägverket beslutar om utfärdande av körkort.

4 § Omhändertagande av körkort enligt 5 kap. 15 § beslutas av polismyndighet eller åklagare.

5 § Länsstyrelsen får utfärda preliminärt beslut om körkortsingripande för godkännande inom viss tid, om det med hänsyn till de omständigheter och uppgifter som föreligger i ärendet finns grundad anledning att anta att körkortshavaren är beredd att godta ett beslut om körkortsingripande.

Har preliminärt beslut utfärdats, får ärendet inte tas upp på nytt förrän tiden för godkännande har gått ut. Godkännande som sker efter det att ärendet tagits upp på nytt är utan verkan.

Ett godkänt preliminärt beslut gäller som beslut som har vunnit laga kraft.

Verkställighet av beslut m.m.

6 § Ett beslut enligt denna lag gäller omedelbart, om inte annat anges.

Ett beslut om körkortsingripande skall delges den som beslutet rör.

7 § Spärrtid med anledning av återkallelse räknas från den dag då beslutet delges körkortshavaren eller när denne överlämnar körkortet till Vägverket eller polismyndighet. Har beslutet föregåtts av ett beslut om omhändertagande av körkortet eller ett beslut om återkallelse tills vidare, räknas spärrtiden från det först delgivna beslutet.

Spärrtiden löper i andra fall till den dag som anges i beslutet.

8 § Har ett beslut meddelats om körkortsåterkallelse eller omhändertagande av körkort, skall körkortshavaren efter anmaning överlämna körkortet till Vägverket eller polismyndighet. Om nytt körkort har utfärdats för körkortshavaren eller om körkortet skall förnyas i annat fall än som avses i 3 kap. 9 § första mening, gäller motsvarande skyldighet i fråga om det äldre körkortet.

Ett körkort som inte överlämnats enligt första stycket, får tas om hand av polisman för verkställighet av beslutet.

8 kap. Överklagande

1 § Länsstyrelsens beslut enligt 7 kap. 2 § får, om inte annat följer av tredje stycket eller 3 §, överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Länsstyrelsen får föra talan även till förmån för den enskilda parten.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Länsstyrelsens beslut i ett ärende om godkännande som handledare enligt 4 kap. 5 § 3, får överklagas till Vägverket.

2 § Vägverkets beslut i ett ärende om godkännande som handledare och om utfärdande av körkort eller traktorkort eller om förnyelse av körkort får inte överklagas.

3 § Ett föreläggande om att ge in läkarintyg eller bevis om godkänt förarprov får överklagas endast tillsammans med det beslut genom vilket ärendet avgörs.

En anmaning enligt 3 kap. 8 § 4 får inte överklagas. Detsamma gäller beslut om omhändertagande av körkort eller traktorkort enligt 5 kap. 15 § och beslut i fråga om godkännande vid förarprov.

4 § Om allmän förvaltningsdomstols beslut överklagas av länsstyrelsen, skall överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag då det överklagade beslutet meddelades.

9 kap. Ansvarsbestämmelser

1 § Den som för terrängskoter innan han eller hon har fyllt 16 år döms till böter.

2 § Förs moped eller terrängskoter av barn som inte har fyllt 15 år, döms den som har vårdnaden om barnet eller, om förseelsen har begåtts av barnet i anställningsförhållande, arbetsgivaren till böter, om denne uppsåtligen eller av oaktsamhet har underlåtit att göra vad som ankommit på

honom eller henne för att hindra förseelsen. Till samma straff döms även den som i annat fall uppsåtligen eller av oaktsamhet tillåter barn som inte har fyllt 15 år att föra moped eller terrängskoter.

Prop. 1997/98:124
Bilaga 2

3 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 3 kap. 5 § döms till penningböter.

Till straff skall inte dömas,

1. om körkortet skall förnyas och föraren före färden har återlämnat kortet eller gjort anmälan om att det förstörts eller förkommit,
2. om återkallelse av körkortet har begränsats på sätt som anges i 5 kap. 6 § och färden äger rum inom två månader från det att frågan om återkallelsen slutligt har avgjorts,
3. om förarens identitet genast har kunnat fastställas.

4 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att inom fem dagar efter anmaning överlämna ett körkort eller ett traktorkort till Vägverket eller polismyndighet enligt 7 kap. 8 § döms till penningböter.

5 § Om ansvar för den som i annat fall än som avses i 1–4 §§ för fordon i strid mot denna lag finns bestämmelser i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.

10 kap. Bemyndiganden m.m.

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter i de avseenden som anges i denna lag och föreskrifter om undantag från lagen. Detsamma gäller om sådan registrering som behövs för tillämpningen av lagen.

Regeringen får överlämna till postbefordringsföretag att medverka vid utlämnande av körkort.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i enskilda fall medge undantag från denna lag.

2 § Om en läkare vid undersökning av en körkortshavare finner att denne av medicinska skäl är olämplig att inneha körkort, skall läkaren anmäla det till länsstyrelsen. Innan någon anmälan görs skall läkaren underrätta körkortshavaren.

Bestämmelserna i första stycket gäller även i fråga om innehavare av traktorkort.

3 § I ärende enligt denna lag får den enskilde föreläggas att ge in läkarintyg eller bevis om godkänt förarprov eller att förnya körkortet.

1. Denna lag träder i kraft den _____ då körkortslagen (1977:477) upphör att gälla.

2. Den som vid ikraftträdandet har ett gällande körkortstillstånd skall anses uppfylla kraven i 3 kap. 11 §, om förarprov avläggs inom sex månader från ikraftträdandet.

3. Har en brottslig gärning som avses i 5 kap. 4 § begåtts före ikraftträdandet, gäller äldre föreskrifter om återkallelse av körkort.

4. Bestämmelserna i 5 kap. 14 § gäller även brottslig gärning som har begåtts före ikraftträdandet.

Prop. 1997/98:124
Bilaga 2

5. Den som vid ikraftträdandet har fyllt 17 år och 6 månader och har körkortstillstånd får övningsköra med personbil utan tillkopplat tungt släpfordon, även om övningskörningen inte sker under uppsikt av godkänd handledare.

Härigenom föreskrivs följande

1 § Med trafikskola avses yrkesmässig utbildning av förare av fordon som kräver särskild behörighet.

2 § Trafikskola får drivas endast efter tillstånd av Vägverket.

Tillstånd får meddelas fysisk eller juridisk person, som med hänsyn till vederhäftighet och andra omständigheter bedöms ha förutsättningar att driva trafikskola på sådant sätt, att kravet på god förarutbildning blir tillgodosett.

3 § Vid trafikskola skall finnas en godkänd trafikskolechef, som svarar för att skolan drivs på sätt som sägs i 2 §, och en eller flera godkända utbildningsledare, som är ansvariga för utbildningsarbetet.

Om det behövs med hänsyn till omfattningen av skolans verksamhet, skall vid skolan utöver utbildningsledare finnas en eller flera godkända trafiklärare.

4 § Endast den som har fyllt 21 år och sedan minst tre år har körkort för det slag av fordon som utbildningen avser får godkännas som utbildningsledare eller trafiklärare. Godkännande som trafiklärare kan begränsas till att avse utbildning på andra fordon än motorcyklar.

Godkännande som utbildningsledare eller trafiklärare enligt första stycket får avse även den som har körkort utfärdat i en annan stat inom Europeiska samarbetsområdet (EES).

5 § Vägverket får återkalla tillståndet att driva trafikskola, om

1. tillståndshavaren befinnas olämplig att driva trafikskola,
2. utbildningen i trafikskola bedrivs i strid mot gällande föreskrifter eller i övrigt på ett otillfredsställande sätt, eller
3. undervisning inte har bedrivits vid skolan under de senaste tolv månaderna.

6 § Om Vägverket finner att den som har godkänts som trafikskolechef, utbildningsledare eller trafiklärare är olämplig, får verket återkalla godkännandet.

7 § Har innehavare av tillstånd att driva trafikskola eller trafikskolechef, utbildningsledare eller trafiklärare vid sådan skola gjort sig skyldig till förfarande eller försummelse, som kan föranleda återkallelse av tillstånd eller godkännande, men kan det antas att han skall låta sig rätta utan sådan åtgärd, får varning i stället meddelas.

8 § Vägverkets beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Beslut om varning enligt 7 § får inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

9 § Den som driver trafikskola utan tillstånd eller utan att följa de i denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter döms till böter.

10 § Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om trafikskolor och om utbildningen vid sådana skolor.

Denna lag träder i kraft den

Förslag till lag om ändring i körkortslagen

Härigenom föreslås att dels att i körkortslagen (1977:477) skall införas en ny paragraf 16 a §, dels att 19 § skall ha följande lydelse.

16 a § En återkallelse enligt 16 § 1. får ske villkorligt om körkortshavaren har eller misstänks ha brutit mot 4 § eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott. Närmare bestämmelser om förutsättningar m. m. för att meddela en sådan återkallelse finns i lagen (1997:000) om försöksverksamhet med alkolås.

19 § Ett körkort skall återkallas tills vidare i avvaktan på slutligt avgörande av återkallelsefrågan om det på sannolika skäl kan antas att körkortet kommer att villkorligt eller slutligt återkallas på någon av de grunder som avses i 16 § 1–7. Grundas beslutet på misstanke om brottslig gärning, skall beslutets giltighetstid begränsas enligt vad som gäller för spärrtid enligt 21 §. Genom ett beslut om villkorlig återkallelse upphör beslutet om återkallelse tills vidare att gälla.

Denna lag träder i kraft den

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag syftar till att möjliggöra försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse under en provotid med villkor att alkolås används. Lagen skall tillämpas i anslutning till 16 a § körkortslagen (1977:477).

2 § Med alkolås förstås en sådan anordning i en personbil som hindrar att fordonet startas och framförs av förare som har alkohol i utandningsluften.

3 § Ett körkort får återkallas villkorligt efter ansökan av körkortshavare som är folkbokförd i Västerbottens, Stockholms eller Östergötlands län om körkortshavaren visar att han har förbundit sig att utrusta en personbil med alkolås. Ett beslut om villkorlig återkallelse skall förenas med villkor att körkortshavaren endast får framföra en personbil utrustad med godkänt alkolås och att denna inte framförs i yrkesmässig trafik. Som villkor skall även gälla att körkortshavaren endast får framföra fordonet i Sverige.

4 § Villkorlig återkallelse av körkort för vilket gäller en provotid enligt 22 a § körkortsförordningen (1977:722) eller vars innehavare meddelats varning enligt 22 § körkortslagen bör normalt inte medges förrän sådan provotid löpt ut eller två år förflutit sedan varningen meddelades.

5 § En ansökan om villkorlig återkallelse får inte bifallas om körkortshavaren med hänsyn till sina personliga eller medicinska förhållanden bedöms olämplig.

En ansökan får också avslås om ett bifall inte gagnar försöksverksamheten eller annars särskilda skäl talar mot en villkorlig återkallelse av körkortet.

6 § Bifalls en ansökan gäller en provotid om två år för körkortshavaren. Körkortshavaren skall under den tiden

- iaktta villkoret att inte framföra annat körkortspliktigt fordon än viss personbil utrustad med alkolås,
- iaktta meddelade regler om installation och användning av alkolås,
- genom återkommande läkarintyg styrka ett nyktert levnadssätt och
- iaktta föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag och de krav som i övrigt gäller för ett fortsatt körkortsinnehav enligt körkortslagen.

7 § Om körkortshavaren bryter mot vad som sägs i 6 § skall länsstyrelsen undanröja den villkorliga körkortsåterkallelsen och skyndsamt ta upp frågan om körkortsingripande till förnyad prövning utan beaktande av den villkorliga återkallelsen. Fråga om undanröjande skall väckas av länsstyrelsen före provotidens utgång.

8 § Meddelade villkor skall anges på körkortet.

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar de ytterligare föreskrifter som behövs för tillämpning av denna lag. Prop. 1997/98:124
Bilaga 2

10 § Ett länsstyrelsebeslut enligt denna lag meddelas av länsstyrelsen i det län där körkortshavaren är folkbokförd. Beslutet gäller omedelbart, om inte annat förordnas.

11 § Ett beslut att inte medge villkorlig återkallelse av ett körkort får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Ett beslut om villkor i anslutning till återkallelsebeslut får inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den

Lagförslag i kommunikationsdepartementets remiss om
Läkarundersökningar för bibehållande av
körkortsbehörighet C eller D

Prop. 1997/98:124
Bilaga 2

Förslag till ändring i förslag till körkortslag (1998:000)

Behörigheten C, CE, D eller DE gäller till och med det år då körkorts-havaren fyller 45 år och därefter för perioder om högst tio år, om kör-kortshavaren har visat att de medicinska kraven för att inneha sådan be-hörighet är uppfyllda.

Förslag till ändring av övergångsbestämmelser till körkortslag
(1998:000).

Innehavare av körkort med behörighet C, CE, D eller DE som vid ikraft-trädandet fyllt 45 år skall senast den 30 september 2003 ansöka om sådan förlängning av giltighet av behörighet som stadgas i 0 kap. 00 § om inte körkortet skall förnyas dessförinnan enligt 0 kap. 00 §.

SOU 1996:11 EU-MOPEDEN – Ålders- och behörighetskrav för två- och trehjuliga motorfordon

Kammarrätten i Göteborg, Kammarrätten i Jönköping, Länsrätten i Stockholm, Länsrätten i Värmlands län, Rikspolisstyrelsen, Överstyrelsen för civil beredskap, Folkhälsoinstitutet, Vägverket, Statens skolverk, Ungdomsstyrelsen, Länsstyrelsen i Malmöhus län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, AB Svensk Bilprovning, Borås Trafiksäkerhetsråd, Cykel- och Sporthandlarnas Riksförbund, Frivilliga Motorcykelkårens Riksförbund, Moped- och Motorcykelbranschens Riksförbund, Motorförarnas Helnykterhetsförbund – Ungdomsförbundet, Nationalföreningen för trafiksäkerhets främjande, Pensionärernas Riksorganisation, Riksförbundet Hem och Skola, Svenska Motorcykelförbundet, Sveriges Motorcyklisters Centralorganisation, Sveriges Motorcykelhandlares Riksförbund, Sveriges Trafikskolors Riksförbund och Åldersgränsutredningen (C 1995:2). Därutöver har privatpersoner lämnat synpunkter.

Svenska Kommunförbundet har avstått från att lämna synpunkter.

SOU 1996:114 En körkortsreform

Hovrätten för Nedre Norrland, Kammarrätten i Jönköping, Länsrätten i Uppsala län, Länsrätten i Värmlands län, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Överstyrelsen för civil beredskap, Folkhälsoinstitutet, Vägverket, Statens väg- och transportforskningsinstitut, Statens Skolverk, Glesbygdsverket, Ungdomsstyrelsen, Länsstyrelsen i Kopparbergs län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, Länsstyrelsen i Malmöhus län, Körkortsföreningen, Motorförarnas helnykterhetsförbund, Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande, Pensionärernas Riksorganisation, Svenska Bussbranschens Riksförbund, Svenska Kommunförbundet, Svenska Taxiförbundet, Svenska Åkeriförbundet, Sveriges Trafikskolors Riksförbund, Sveriges Motorcyklisters Centralorganisation, Motormännens Riksförbund, Kungliga Automobilklubben, Sveriges Försäkringsförbund. Därutöver har Försvarsmakten, Svenska Läkaresällskapet, Sveriges Läkareförbund, Karolinska Institutet och privatpersoner avgivit yttranden.

Riksåklagaren har till sitt yttrande fogat yttranden från Åklagarmyndigheten i Stockholm, Åklagarmyndigheten i Göteborg, Åklagarmyndigheten i Malmö och Åklagarmyndigheten i Västerås.

Svea Hovrätt, Kammarrätten i Sundsvall, Länsrätten i Stockholms län, Länsrätten i Östergötlands län, Länsrätten i Västerbottens län, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Brottsförebyggande rådet, Socialstyrelsen, Vägverket, Statens väg- och transportforskningsinstitut, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, Körkortsföreningen, Motorförarnas helnykterhetsförbund, Motormännens Riksförbund, Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande, Kungliga Automobilklubben, Svenska Taxiförbundet, Svensk Bilprovning AB, Sveriges Försäkringsförbund och Trafikmedicinskt Centrum vid Karolinska Institutet.

Samtliga remissinstanser utom Länsrätten i Västerbottens län har gett in yttrande. Yttrande har vidare kommit in från Sveriges Trafikmedicinska Förening.

Kommunikationsdepartementets remiss angående Läkarundersökningar för bibehållande av körkortsbehörighet C eller D

Socialstyrelsen, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Skåne län, Biltrafikens Arbetsgivareförbund, Fria Taxis Riksförbund, Grossistförbundet, Handelsanställdas förbund, Landstingsförbundet, Motormännens Riksförbund, Svenska Bussbranschens Riksförbund, Svenska Kommunförbundet, Svenska Läkaresällskapet, Svenska Taxiförbundet, Svenska Transportarbetarförbundet, Svenska Åkeriförbundet, Sveriges Läkarförbund, Sveriges Speditörsförbund, Sveriges Stuvareförbund, Sveriges Transportindustrieförbund, Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd (TYA).

Förslag till körkortslag

Härigenom föreskrivs¹ följande

1 kap. Inledande bestämmelse

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om behörighet att köra motorfordon, terrängmotorfordon, traktor och motorredskap samt om handlingar som ger sådan behörighet (*körkort och traktorkort*).

Bestämmelser om behörighet att köra vissa fordon i yrkesmässig trafik finns i yrkestrafiklagen (1998:000).

Särskilda bestämmelser gäller för behörighet att köra motorfordon, terrängmotorfordon och traktor som brukas av Försvarsmakten liksom av räddningskår under utbildning och höjd beredskap samt vid tjänstgöring med stöd av 4 kap. lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt.

2 kap. Förarbehörighet

1 § Personbil, lastbil, buss, motorcykel, terrängvagn och motorredskap klass I får köras endast av den som har ett gällande körkort för fordonet.

2 § Traktor med gummihjul och motorredskap klass II får köras på väg endast av den som har ett gällande körkort eller traktorkort, om inte körningen på väg avser en kortare sträcka för färd till eller från en arbetsplats eller mellan en gårds ägor eller för liknande ändamål.

3 § Terrängskoter för köras endast av den som har körkort eller traktorkort.

4 § Moped klass I får köras endast av den som har körkort. Moped klass II får köras av den som har fyllt 15 år.

5 § Bestämmelserna i 1–4 §§ gäller inte vid färd med fordon inom ett inhägnat järnvägs-, fabriks- eller tävlingsområde eller annat liknande inhägnat område.

För övningskörning gäller bestämmelserna i 4 kap.

6 § Den som har ett körkort med behörigheten B får köra lastbil och buss med eller utan släpfordon, men utan last eller passagerare, inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde. Detsamma gäller den som har fått ett körkort med sådan behörighet återkallat, om särskilt medgivande lämnats. Ett sådant medgivande gäller högst tre år.

¹ Jfr rådets direktiv 91/439/EEG av den 29 juli 1991 om körkort (EGT nr L 237, 24.8.1991, s.1, Celex 391L0439), senast ändrat genom rådets direktiv 97/26/EG (EGT nr L 150, 7.6.1997, s.41, Celex 397L0026).

7 § Polis som har ett körkort med behörigheten B får i tjänsteutövning köra varje slag av körkortspliktigt fordon en kortare sträcka.

Prop. 1997/98:124
Bilaga 4

8 § Utan hinder av 4 § får en person som fyllt 15 år och som är bosatt utomlands men tillfälligt vistas här bruka en moped klass I som han fört in i landet, om den uppfyller de villkor som gäller för sådana fordon i hans hemland. Detta gäller dock endast om den som har fört in fordonet får köra detta i hemlandet utan körkort eller därmed jämförlig handling.

Särskilt förarbevis

9 § Under höjd beredskap eller då regeringen har beslutat om tjänstgöring enligt 4 kap. 8 § lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt får den som har ett körkort med behörigheten B och har ett särskilt förarbevis köra det slag av fordon som anges i det särskilda förarbeviset.

I övrigt skall bestämmelserna i denna lag gälla även det särskilda förarbeviset.

10 § Beslut om utfärdande av körkort gäller som körkort under begränsad tid.

3 kap. Behörighetshandlingarna

Körkort

1 § Förarbehörighet enligt 2 kap. 1 § anges i körkort med beteckningarna

- A för motorcykel
- A1 för lätt motorcykel
- B för
 1. personbil med totalvikt av högst 3,5 ton och lätt lastbil samt ett lätt släpfordon som är kopplat till sådana bilar,
 2. terrängvagn, och
 3. motorredskap klass I
- C för tung lastbil och personbil med totalvikt över 3,5 ton samt ett lätt släpfordon som är kopplat till sådana bilar
- D för buss och ett lätt släpfordon som är kopplat till buss
- E för släpfordon, oavsett vikt och antal

2 § Behörigheten A ger rätt att köra motorcykel med en högre effekt än 25 kilowatt endast om körkortshavaren har haft ett körkort med behörigheten A under minst två år eller har fyllt 21 år och godkänts i körprov på en sådan motorcykel. Detsamma gäller om motorcykeln har ett förhållande mellan effekt och tjänstevikt som överstiger 0,16 kilowatt/kilogram.

3 § Behörigheten B ger rätt att köra trehjuliga motorcyklar.

4 § Körkort med behörigheten CE eller DE ger även behörigheten BE.

Prop. 1997/98:124
Bilaga 4

5 § Körkort med behörigheten CE ger även behörigheten DE, om körkortshavaren har behörigheten D.

6 § Den som kör ett fordon som avses i 2 kap. 1 § skall ha med sig körkortet eller ett beslut om utfärdande av körkort. På begäran av bilinspektör eller polis skall handlingen överlämnas för kontroll.

Körkortets giltighet

7 § Ett körkort gäller från och med den dag då det utfärdas.

8 § Behörigheten C, CE, D eller DE gäller tills det att körkortshavaren fyller 00 år och därefter för perioder om högst 00 år, om körkortshavaren har visat att de medicinska kraven för att ha sådan behörighet är uppfyllda.

9 § Ett körkort gäller inte om

1. det inte har förnyats efter föreläggande,
2. det är återkallat eller omhändertaget enligt 5 kap.,
3. det har ersatts med annat körkort,
4. det har bytts ut mot ett utländskt körkort, eller
5. innehavaren dessutom har ett eller flera andra giltiga körkort utfärdade i andra stater inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och inte efter uppmaning anger vilket av körkorterna som skall behållas eller anger att ett annat än det svenska körkortet skall behållas.

Ett körkort skall också förklaras ogiltigt om körkortshavaren begär det. Ogiltigheten får begränsas till att avse viss behörighet.

Förnyelse av körkort

10 § Ett körkort skall förnyas vart tionde år. Körkortet skall också förnyas om det har förstörts eller kommit bort eller om någon uppgift i det har ändrats.

Förutsättningar för att utfärda körkort

11 § Körkort får utfärdas för den som

1. har körkortstillstånd,
2. är permanent bosatt i Sverige eller har studerat här i minst sex månader,

3. har fyllt
- a) 16 år för behörigheten A1,
 - b) 18 år för behörigheterna A, B, C och E,
 - c) 21 år för behörigheten D
- och

4. har avlagt godkänt förarprov.

Körkort får dock inte utfärdas för den som har ett körkort som är utfärdat i en annan stat inom EES.

Har ett körkort blivit ogiltigt av anledning som avses i 8 § eller 9 § första stycket 1 eller sista stycket behöver förarprov inte avläggas innan begäran om förlängning bifalls eller nytt körkort utfärdas, om ansökan om körkortstillstånd görs inom ett år från det att behörigheten upphörde att gälla eller körkortet blev ogiltigt. För utfärdande av körkort efter återkallelse gäller bestämmelserna i 5 kap.

12 § Körkortstillstånd får meddelas endast för den som med hänsyn till sina personliga och medicinska förhållanden kan anses lämplig som förare av ett körkortspliktigt fordon. Körkortstillståndet gäller endast under en viss tid.

Prövningen av de personliga förhållandena skall avse att sökanden inte är opålitlig i nykterhetshänseende och i övrigt kan antas komma att respektera trafikreglerna och visa hänsyn, omdöme och ansvar i trafiken.

Prövningen av de medicinska förhållandena skall avse att sökanden har tillfredsställande syn för att köra fordon av det slag ansökningen avser och att sökanden i övrigt uppfyller de medicinska krav som är nödvändiga med hänsyn till trafiksäkerheten.

13 § Den som söker eller har körkortstillstånd eller körkort är skyldig att genomgå läkarundersökning, blodprovstagning eller annan liknande undersökning som behövs för den prövning som avses i 12 § andra och tredje styckena eller annars i denna lag.

14 § Förarprovet består av ett kunskapsprov och ett körprov. Förarprov får inte avläggas om spärrtid löper. Kunskapsprov för behörigheten A behöver inte avläggas om sökanden redan har körkort med behörigheten A1.

För förarprov för behörigheterna A, A1 eller B skall sökanden kunna visa ett bevis om förarutbildning för fordonsslaget. Körprov får avläggas endast av den som uppfyller kraven i 11 § första stycket 1–3.

15 § Sökanden skall godkännas i förarprovet, om det visar att sökanden har de kunskaper och den förmåga samt uppvisar det beteende som från trafiksäkerhetssynpunkt bör krävas av förare av körkortspliktiga fordon.

16 § Körkort med behörigheten C eller D får utfärdas endast för den som har körkort med behörigheten B eller inom de senaste tre åren har haft körkort med behörigheten C eller D.

17 § Körkort med behörigheten BE, CE eller DE får utfärdas endast för den som har behörighet för dragfordonet eller inom de senaste tre åren har haft körkort med sådan behörighet.

18 § Den som avser att ansöka om körkortstillstånd får begära förhandsbesked i fråga om det finns hinder mot att meddela körkortstillstånd med hänsyn till sökandens personliga eller medicinska förhållanden.

19 § Om det vid prövning av ansökan om körkortstillstånd eller förhandsbesked finns hinder mot att meddela körkortstillstånd på grund av sökandens personliga förhållanden, skall en tid bestämmas före vars utgång körkort inte får utfärdas (*spärrtid*). Spärrtiden skall vara lägst en månad och högst tre år.

Villkor för innehav av körkortstillstånd eller körkort

20 § När ett körkortstillstånd meddelas eller ett körkort utfärdas, får de särskilda villkor för körkortsinnehavet som är nödvändiga från trafik-säkerhetssynpunkt föreskrivas. Sådana villkor får också föreskrivas efter det att körkortet har utfärdats.

Traktorkort

21 § Traktorkort får utfärdas för den som

1. har fyllt 16 år eller, om det finns särskilda skäl, 15 år,
2. har körkortstillstånd och som
3. genom godkänt kunskapsprov visat sig uppfylla de krav som bör ställas från trafiksäkerhetssynpunkt.

22 § Bestämmelserna i 7 §, 9 § första stycket 2–3 och andra stycket samt 12, 13, 18–20 §§ gäller även traktorkort.

4 kap. Övningskörning

1 § Den som för att få körkort vill öva sig i att köra bil eller motorcykel får övningsköra under de förutsättningar som anges i 2–5 §§ om han har körkortstillstånd.

För övningskörning i gymnasieskola eller komvux gäller särskilda bestämmelser.

2 § Den som övningskör skall, om annat inte följer av 3 eller 4 §, ha fyllt

1. 16 år för körning med personbil eller med fordon som kräver förarbehörighet A1,
2. 17 år och 6 månader för körning med lätt lastbil eller med fordon som kräver förarbehörighet A eller C, dock ej sådan motorcykel som avses i 3 kap. 2 §,
3. 18 år för körning med fordon som kräver förarbehörighet BE eller CE,
4. 20 år för körning med sådan motorcykel som avses i 3 kap. 2 § och med fordon som kräver behörighet D eller DE.

3 § Den som har fyllt 17 år och 6 månader får övningsköra i trafikskola med sådan motorcykel som avses i 3 kap. 2 § under förutsättning att den som har uppsikt över körningen följer med på motorcykeln eller i en sidvagn.

4 § Övningskörning med sådant fordon som kräver behörigheten C, D eller E får ske endast om den som övningskör har ett körkort med behörigheten B eller inom tre år före övningskörningen har haft körkort för det slag av fordon med vilket körningen sker.

5 § Övningskörning skall ske under uppsikt av någon som har vana och skicklighet att köra fordon av det slag som övningskörningen avser. Sådan uppsikt får utövas endast av

1. den som fyllt 21 år och sedan minst tre år har körkort för fordon av det slag körningen avser, om övningskörningen sker inom polisväsendet eller Försvarsmakten,

2. utbildningsledare eller trafiklärare, om övningskörningen sker i trafikskola,

3. den som fyllt 24 år och sedan minst fem år har körkort för fordon av det slag som övningskörningen avser samt har godkänts som handledare för den som övningskör, om övningskörningen sker i andra fall.

6 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller även den som har ett körkort utfärdat i stat inom EES.

5 kap. Körkortsingripande

1 § Ett körkortsingripande sker genom återkallelse av körkortet eller genom varning.

Ett körkortsingripande med anledning av brottslig gärning skall när det gäller frågan om brott föreligger grunda sig på en lagakraftvunnen dom eller ett beslut om åtalsunderlåtelse enligt 20 kap. rättegångsbalken eller motsvarande bestämmelse i annan författning.

Med svensk dom jämföras vid tillämpningen av denna lag brottmålsdom eller annat likvärdigt avgörande som har meddelats av en utländsk domstol eller någon annan utländsk myndighet.

2 § Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas även på körkortstillstånd och traktorkort.

Återkallelse av körkort

3 § Ett körkort skall återkallas

1. om körkortshavaren har brutit mot 1 § andra stycket, 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott eller 30 § första, andra eller tredje stycket järnvägssäkerhetslagen (1990:1157),

2. om körkortshavaren har brutit mot 5 § lagen om straff för vissa trafikbrott och överträdelsen inte kan anses som ringa,

3. om körkortshavaren genom upprepade förseelser i väsentlig grad har visat bristande vilja eller förmåga att rätta sig efter de bestämmelser som gäller i trafikens eller trafiksäkerhetens intresse för förare av motordrivet fordon eller spårvagn,
4. om körkortshavaren i annat fall vid förande av ett motordrivet fordon eller en spårvagn har överskridit högsta tillåtna hastighet, kört mot rött ljus, underlåtit att iaktta stopplikt, kört om vid övergångsställe eller brutit mot något annan regel som är väsentlig från trafiksäkerhetssynpunkt, allt om överträdelsen inte kan anses som ringa,
5. om körkortshavaren på grund av opålitlighet i nykterhetshänsen inte bör ha körkort,
6. om det med hänsyn till brott som körkortshavaren har gjort sig skyldig till kan antas att han inte kommer att respektera trafikreglerna och visa hänsyn, omdöme och ansvar i trafiken eller om han på grund av sina personliga förhållanden i övrigt inte kan anses lämplig som förare av körkortspliktigt fordon,
7. om körkortshavarens förutsättningar för rätt att köra ett körkortspliktigt fordon är så väsentligt begränsade genom sjukdom, skada eller dylikt att han från trafiksäkerhetssynpunkt inte längre bör ha körkort,
8. om körkortshavaren inte följer ett föreläggande att ge in läkarintyg eller bevis om godkänt förarprov.

4 § Återkallelse enligt 3 § får begränsas till att avse en eller flera behörigheter.

5 § Ett körkort skall återkallas tills vidare i avvaktan på ett slutligt avgörande av återkallelsefrågan om det på sannolika skäl kan antas att körkortet kommer att återkallas villkorligt enligt 12 § på grund av 3 § 1 eller slutligt på någon av de grunder som avses i 3 § 1–7. Om beslutet grundas på misstanke om brottslig gärning, skall beslutets giltighetstid begränsas enligt vad som gäller för spärrtid enligt 6 §.

Spärrtid

6 § Vid körkortsåterkallelse enligt 3 § 1–6 skall det bestämmas en tid inom vilken ett nytt körkort inte får utfärdas (*spärrtid*). Spärrtiden skall vara lägst en månad och högst tre år. Om körkortet återkallas enligt 3 § 1 och det är fråga om grovt brott, skall spärrtiden bestämmas till lägst ett år.

Omhändertagande av körkort

7 § Ett körkort skall omhändertas

1. om körkortshavaren vid förande av ett motordrivet fordon eller en spårvagn har visat tydliga tecken på påverkan av alkohol eller annat ämne,
2. om det på sannolika skäl kan antas att körkortet kommer att återkallas enligt 3 § 1 eller 4,

3. om körkortshavaren till följd av sjukdom, skada eller dylikt saknar förutsättningar att köra ett körkortspliktigt fordon på ett trafiksäkert sätt, eller

Prop. 1997/98:124
Bilaga 4

4. om körkortet är ogiltigt enligt 3 kap 9 § eller 6 kap 2 §.

Om körkortet skall omhändertas på grund av brott som avses i 3 § 4 får körkortshavaren medges rätt att under 24 timmar närmast efter omhändertagandet köra det slag av fordon som körkortet berättigar honom till.

Om körkortshavaren vid förande av ett maskindrivet spårfordon på järnväg eller tunnelbana misstänks ha brutit mot 30 § järnvägssäkerhetslagen (1990:1157) gäller bestämmelsen i första stycket 2.

8 § Om ett fordon körs i strid mot denna lag eller en föreskrift som har meddelats med stöd av lagen, skall polisen hindra fortsatt färd, om den kan vara en påtaglig fara för trafiksäkerheten eller ställa till svåra problem på annat sätt.

Varning

9 § I stället för att körkortet återkallas skall körkortshavaren varnas i sådana fall som avses 3 § 2–6, om varningen av särskilda skäl kan anses vara en tillräcklig åtgärd.

Detsamma gäller om körkortshavaren brutit mot 4 § första stycket lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott eller 30 § första stycket järnvägssäkerhetslagen (1990:1157) och alkoholkoncentrationen under eller efter färden inte uppgått till 0,5 promille i blodet eller 0,25 milligram per liter i utandningsluften.

Underlåtelse av körkortsingripande m.m.

10 § Om ett körkort varit omhändertaget eller återkallat tills vidare under minst så lång tid som skulle ha bestämts som spärrtid, får det när återkallelsen slutligt avgörs beslutas att ytterligare ingripande inte skall ske.

Föreligger synnerliga skäl får med avvikelse från denna lag återkallelse underlåtas eller spärrtid sättas ned om det kan ske utan fara för trafiksäkerheten. Underlåtes återkallelse får varning meddelas i stället.

11 § Har någon ny omständighet inträffat eller blivit känd sedan ett beslut om återkallelse, varning eller spärrtid har vunnit laga kraft, får återkallelsen eller varningen hävas eller spärrtiden kortas eller ersättas med varning, om det finns synnerliga skäl.

12 § En återkallelse enligt 3 § 1 får ske villkorligt om körkortshavaren efter alkoholförtäring har brutit mot 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott. Närmare bestämmelser om förutsättningar m.m. för att meddela villkorlig återkallelse finns i lagen (1998:000) om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse.

13 § Efter återkallelse får nytt körkort endast utfärdas om sökanden har körkortstillstånd, avlagt godkänt förarprov och i övrigt uppfyller kraven i 3 kap 11 § om inte annat följer av andra eller tredje stycket.

Har tiden för körkortets ogiltighet efter återkallelse med stöd av 3 § 2–4 uppgått till högst ett år får nytt körkort utfärdas efter ansökan om den görs inom ett år efter det att körkortet blev ogiltigt. Har tiden för körkortets ogiltighet efter återkallelse med stöd av 3 § 1, 5–8 uppgått till högst ett år får nytt körkort utfärdas efter ansökan om den görs inom ett år efter det att körkortet blev ogiltigt och sökanden har körkortstillstånd. Vad som stadgas i detta stycke gäller dock inte om sökanden innehaft körkort i kortare tid än två år vid tidpunkten för den händelse som medförde att körkortet återkallades med stöd av 3 § 1–6.

Om det i beslut om återkallelse eller i beslut av körkortsmyndighet därefter men före giltighetstidens eller spärrtidens utgång beslutats om krav som skall uppfyllas för utfärdande av körkort, gäller dessa krav i stället för kraven enligt första och andra styckena.

14 § Ansökan om utfärdande av körkort efter återkallelse får provas efter det att giltighetstiden för återkallelse tills vidare eller spärrtiden löpt ut eller efter det att det förhållande som lett till återkallelse med stöd av 3 § 7–8 upphört.

6 kap. Utländska körkort

Giltighet i Sverige

1 § Ett utländskt körkort som är utfärdat i en stat inom EES gäller i Sverige enligt sitt innehåll.

Även andra utländska körkort gäller i Sverige enligt sitt innehåll. Om körkortet inte är utformat i överensstämmelse med någon av förebilderna i de konventioner om vägtrafik som har undertecknats i Genève den 19 september 1949 respektive i Wien den 8 november 1968, och inte heller är utfärdat på engelska, tyska eller franska, gäller dock körkortet endast tillsammans med en bestyrkt översättning till något av dessa språk eller till svenska, danska eller norska. Ett körkort som inte är försett med ett fotografi av körkortshavaren gäller endast tillsammans med en identitetshandling med fotografi.

2 § Ett utländskt körkort gäller inte i Sverige

1. om det är ogiltigt i den stat där det har utfärdats,
2. om det har bytts ut mot ett svenskt körkort,
3. om innehavaren också har ett svenskt körkort och detta är omhändertaget eller återkallat, eller
4. om körkortshavaren i fall som avses i 3 kap. 9 § första stycket 5 har förklarat att han vill behålla det svenska körkortet.

Är körkortet utfärdat i en stat utanför EES, gäller det inte i Sverige om innehavaren är folkbokförd i Sverige sedan mer än ett år.

Körkortet är inte ogiltigt enligt andra stycket under den tid en ansökan om utbyte enligt 7 § prövas.

3 § Ett utländskt körkort medför inte rätt att köra bil innan innehavaren har fyllt 18 år.

Körkortsingripande mot ett utländskt körkort m.m.

4 § Om det finns någon sådan grund för körkortsingripande som avses i 5 kap., skall ett utländskt körkorts giltighet i Sverige prövas.

Vid prövningen tillämpas de bestämmelser som gäller vid ingripande mot körkort utfärdade i Sverige. Om innehavaren av det utländska körkortet är permanent bosatt i Sverige och det utländska körkortet är utfärdat i en stat inom EES, gäller även bestämmelserna i 3 kap. 20 §.

5 § Är innehavaren av det utländska körkortet permanent bosatt i Sverige och är det utländska körkortet utfärdat i en stat inom EES, kan körkortet vid den prövning som avses i 4 § bytas ut mot ett likvärdigt svenskt körkort. Körkortsingripandet eller begränsningen i körkortets giltighet skall därefter gälla det svenska körkortet.

6 § Lagens tillämpning på andra i utlandet utfärdade behörighetshandlingar som ger rätt att köra motordrivna fordon föreskrivs av regeringen.

Utbyte av utländska körkort

7 § Ett körkort som är utfärdat i en stat inom EES, Schweiz eller Japan och som gäller i Sverige får bytas ut mot ett likvärdigt svenskt körkort, om innehavaren är permanent bosatt i Sverige.

Ett körkort som är utfärdat i Schweiz eller Japan får bytas ut endast om körkortshavaren uppfyller de personliga och medicinska krav som anges i 3 kap. 12 §.

8 § Vid beslut om utbyte av ett utländskt körkort gäller bestämmelserna i 3 kap. 20 §.

7 kap. Förfarandet i körkortsärenden m.m.

Prop. 1997/98:124
Bilaga 4

1 § Vad som sägs i detta kapitel om körkort gäller också körkortstillstånd och traktorkort.

2 § Länsstyrelsen prövar ärenden om medgivande enligt 2 kap 6 §, om förlängd giltighet enligt 3 kap. 8 § samt ärenden enligt 3 kap. 9 § första stycket 5 och andra stycket, 13 § och 21 § 1 och 2.

Länsstyrelsen prövar också ärenden om godkännande av handledare, förhandsbesked, villkor för innehav av körkortstillstånd och körkort, körkortstillstånd, körkortsingripande och giltighet eller utbyte av ett utländskt körkort samt de andra ärenden om körkort som regeringen föreskriver.

3 § Vägverket beslutar om utfärdande av körkort och prövar ärenden enligt 3 kap 9 § första stycket 1.

4 § Omhändertagande av körkort enligt 5 kap. 7 § beslutas av polismyndighet eller åklagare.

5 § Länsstyrelsen får utfärda preliminärt beslut om körkortsingripande för godkännande inom viss tid, om det med hänsyn till omständigheterna och uppgifterna i ärendet finns grundad anledning att anta att körkorts-havaren är beredd att godta ett beslut om körkortsingripande.

Har preliminärt beslut utfärdats, får ärendet inte tas upp på nytt förrän tiden för godkännande har gått ut. Godkännande som sker efter det att ärendet avgjorts är ogiltigt.

Ett godkänt preliminärt beslut gäller som beslut som har vunnit laga kraft.

Verkställighet av beslut m.m.

6 § Ett beslut enligt denna lag gäller omedelbart, om inte annat anges.
Ett beslut om körkortsingripande skall delges den som beslutet rör.

7 § Spärrtid med anledning av återkallelse räknas från den dag då beslutet delges körkortshavaren eller från den tidigare dag när körkorts-havaren överlämnar körkortet till länsstyrelsen. Har beslutet föregåtts av ett beslut om omhändertagande av körkortet eller ett beslut om återkallelse tills vidare, räknas spärrtiden från det först delgivna beslutet. Har giltigheten av beslut om återkallelse av körkort tills vidare löpt ut när slutligt beslut om körkortsingripande fattas skall den tid under vilket körkortet varit ogiltigt räknas av från spärrtiden.

Spärrtiden löper i andra fall från den dag som anges i beslutet.

8 § Ogiltigt körkort skall överlämnas till länsstyrelsen.

Ett körkort som inte överlämnats enligt första stycket får tas om hand av polis.

8 kap. Överklagande

1 § Länsstyrelsens beslut enligt 7 kap. 2 § får, om inte annat följer av tredje stycket eller 3 §, överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Länsstyrelsen får föra talan även till förmån för den enskilda parten.

Prop. 1997/98:124
Bilaga 4

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Länsstyrelsens beslut i ett ärende om godkännande som handledare får överklagas hos Vägverket.

2 § Vägverkets beslut att vägra utfärda körkort enligt 3 kap. 11 § första stycket 2 får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Vägverkets beslut i ärende om godkännande som handledare och övriga beslut i fråga om utfärdande av körkort eller traktorkort eller om förnyelse av körkort får inte överklagas.

3 § Ett föreläggande om att ge in läkarintyg eller bevis om godkänt förarprov får överklagas endast tillsammans med det beslut genom vilket ärendet avgörs.

En uppmaning enligt 3 kap. 9 § första stycket 5 får inte överklagas. Detsamma gäller beslut om omhändertagande av körkort eller traktorkort enligt 5 kap. 7 § och beslut i fråga om godkännande vid förarprov.

4 § Om allmän förvaltningsdomstols beslut överklagas av länsstyrelsen, skall överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag då det överklagade beslutet meddelades.

9 kap. Ansvarsbestämmelser

1 § Körs moped klass II av barn som inte har fyllt 15 år, döms den som har vårdnaden om barnet eller, om förseelsen har begåtts av barnet i ett anställningsförhållande, arbetsgivaren till böter, om denne uppsåtligen eller av oaktsamhet har underlåtit att göra vad som ankommer på honom för att hindra förseelsen. Till samma straff döms även den som i annat fall uppsåtligen eller av oaktsamhet tillåter barn som inte har fyllt 15 år att köra moped klass II.

2 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 3 kap. 6 § döms till penningböter.

Föraren skall inte dömas till straff,

1. om körkortet skall förnyas och föraren före färden har återlämnat kortet eller gjort anmälan om att det förstörts eller kommit bort,
2. om återkallelse av körkortet har begränsats på det sätt som anges i 5 kap. 4 § och färden äger rum inom två månader från det att frågan om återkallelsen slutligt har avgjorts, eller
3. om förarens identitet genast har kunnat fastställas.

3 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet inte överlämnar ogiltigt körkort till länsstyrelsen enligt 7 kap. 8 § döms till penningböter.

4 § Bestämmelser om ansvar för den som i annat fall än som avses i 1-3 §§ kör fordon i strid mot denna lag finns i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott. Prop. 1997/98:124 Bilaga 4

10 kap. Bemyndiganden m.m.

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar de ytterligare föreskrifter som behövs för tillämpningen av denna lag. Detsamma gäller föreskrifter om registrering som behövs för tillämpningen av lagen.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från lagen.

Regeringen får låta postbefordringsföretag lämna ut körkort.

2 § Om en läkare vid undersökning av en körkortshavare finner att körkortshavaren av medicinska skäl är uppenbart olämplig att ha körkort, skall läkaren anmäla det till länsstyrelsen. Innan anmälan görs skall läkaren underrätta körkortshavaren. Anmälan behöver inte göras om det finns anledning att anta att körkortshavaren kommer att följa läkares tillsägelse att avstå från att köra körkortspliktigt fordon.

Bestämmelserna i första stycket gäller även den som har körkortstillstånd och traktorkort.

3 § Om en polismyndighet finner anledning att anta att en innehavare av körkort eller traktorkort, innehavare av utländskt körkort, den som ansöker om körkortstillstånd eller den för vilken spärrtid beslutats men ännu inte löpt ut inte uppfyller de förutsättningar som gäller för att få körkort eller traktorkort, skall myndigheten anmäla detta till länsstyrelsen. Detsamma gäller om det kommer fram att en körkortshavare har ett eller flera körkort utfärdade av stater inom EES.

4 § I ärenden enligt denna lag får den enskilde föreläggas att ge in läkarintyg eller bevis om godkänt förarprov eller att förnya körkortet.

5 § Med länsstyrelse i denna lag avses den länsstyrelse där sökanden är folkbokförd. Är sökanden inte folkbokförd prövas ärendet av länsstyrelsen i det län där sökanden vistas.

Länsstyrelsen enligt första stycket får hänskjuta ärenden enligt denna lag till annan länsstyrelse om sökanden begär det och länsstyrelsen finner det lämpligt. Detsamma gäller förvaltningsdomstol som handlägger mål enligt denna lag.

1. Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1998 då körkortslagen (1977:477) upphör att gälla. Bestämmelsen i 5 kap. 12 § träder dock i kraft och upphör att gälla den dag regeringen bestämmer.

2. Innehavare av körkort med behörighet C, CE, D eller DE som vid ikraftträdandet fyllt 60 år skall senast den 30 september 2003 ansöka om sådan förlängning av giltighet av behörighet som stadgas i 3 kap. 8 § om körkortet enligt 3 kap. 10 § inte skall förnyas dessförinnan. Vid ansökan eller förnyelsen skall körkortshavaren visa att de medicinska kraven för behörigheten är uppfyllda.

3. Bestämmelserna om övningskörning i den upphävda lagen gäller vid övningskörning för den som vid ikraftträdandet har fyllt 17 år och 6 månader och har körkortstillstånd. Prop. 1997/98:124 Bilaga 4

4. Den gamla lagen gäller fortfarande i fråga om överklagande av beslut om förnyelse av körkort som meddelats före ikraftträdandet.

5. Undantag som beviljats enligt den gamla lagen gäller i enlighet med sitt innehåll. Ansökan om undantag som getts in före ikraftträdandet prövas enligt den gamla lagen.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om försöksverksamhet med villkorlig återkallelse av körkort under en provotid.

Lagen är tillämplig för sådana körkortshavare med förarbehörighet för personbil som är folkbokförda i Västerbottens, Stockholms eller Östergötlands län och vars körkort kan återkallas med stöd av 5 kap. 4 § 1 körkortslagen (1998:000) på grund av brott mot 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott till följd av alkoholförtäring.

Lagen tillämpas i anslutning till 5 kap. 13 § körkortslagen (1998:000).

2 § Med villkorlig återkallelse förstås att rätten att köra ett körkortspliktigt fordon under viss angiven tid (*provotid*) är begränsad till att inom svenskt territorium köra en angiven personbil och med särskilda villkor för förare och fordon. Begränsningarna skall anges på körkortet.

Med alkoholås förstås en sådan anordning i en personbil som hindrar att fordonet startas och körs av förare som har alkohol i utandningsluften.

3 § Deltagande i försöksverksamheten prövas efter ansökan av den vars körkortsinnehav är under omprövning.

4 § Till ansökan skall fogas

1. ett läkarintyg enligt särskilt formulär,
2. ett avtal om att utrusta en personbil med alkoholås, samt
3. en förklaring i vilket sökanden förklarar sig villig att följa de särskilda villkor för fortsatt innehav av förarbehörighet som gäller enligt denna lag.

5 § Ansökan om villkorlig återkallelse får inte bifallas om körkortshavaren med hänsyn till sina personliga eller medicinska förhållanden bedöms olämplig. Härvid skall det särskilt beaktas om sökanden har förmåga att rätta sig efter de bestämmelser som gäller trafiksäkerheten samt omfattningen av sökandens bruk av alkohol eller av andra droger.

Ansökan får inte heller bifallas om sökanden vid tidpunkten för överträdelsen haft körkort kortare tid än två år.

6 § Bifalls en ansökan gäller en provotid om två år. Körkortshavaren skall under denna tid

1. iaktta villkoret att inte köra annat körkortspliktigt fordon än den personbil som anges på körkortet och som är utrustad med ett godkänt alkoholås,
2. iaktta meddelade föreskrifter om installation, användning och kontroller av alkoholås,
3. genom läkarintyg regelbundet styrka nyktert levnadssätt och
4. iaktta föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag och de krav som i övrigt gäller för ett fortsatt körkortsinnehav.

Provotiden räknas från den dag då beslut om villkorlig återkallelse meddelas.

7 § Länsstyrelsen skall utöva tillsyn över deltagarna i försöksverksamheten.

Om körkortshavaren bryter mot vad som sägs i 6 § skall den villkorliga återkallelsen undanröjas och frågan om körkortsingripande tas upp till förnyad prövning, varvid skall bortses från den villkorliga återkallelsen. Detsamma gäller om körkortshavaren själv vill avbryta deltagandet i försöksverksamheten.

Förnyad prövning får inte inledas efter provotidens utgång.

8 § Länsstyrelsen i det län där körkortshavaren är folkbokförd prövar ärenden enligt denna lag. Beslut gäller omedelbart, om inte annat förordnas.

9 § Länsstyrelsen beslut att vägra villkorlig återkallelse får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Ett beslut om att undanröja villkorlig återkallelse får överklagas endast i samband med talan mot det beslut varigenom frågan om körkortsingripande avgörs.

Beslut om begränsningar för förarbehörigheten får inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

10 § Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om avgifter för deltagande i försöksverksamheten och de ytterligare föreskrifter som behövs för tillämpningen av denna lag.

Denna lag träder i kraft och upphör att gälla den dag regeringen bestämmer.

Härigenom föreskrivs följande

1 § Med trafikskola avses yrkesmässig utbildning av förare av fordon som kräver särskild behörighet.

2 § Trafikskola får drivas endast efter tillstånd av Vägverket.

Tillstånd får meddelas fysisk eller juridisk person, som med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt bedöms ha förutsättningar att driva trafikskola på sådant sätt att kravet på god förarutbildning blir tillgodosett.

3 §¹ En trafikskola skall ha en godkänd trafikskolechef, som svarar för att skolan drivs på det sätt som sägs i 2 §, och en eller flera godkända utbildningsledare, som är ansvariga för utbildningsarbetet.

Om det behövs med hänsyn till omfattningen av skolans verksamhet, skall det vid skolan utöver utbildningsledare finnas en eller flera godkända trafiklärare.

4 § Endast den som har fyllt 21 år och sedan minst tre år har körkort för det slag av fordon som utbildningen avser får godkännas som utbildningsledare eller trafiklärare. Godkännande som trafiklärare kan begränsas till att avse utbildning på andra fordon än motorcyklar.

Med körkort i första stycket jämställs körkort utfärdat i en annan stat inom Europeiska Ekonomiska samarbetsområdet (EES).

5 § Vägverket får återkalla tillståndet att driva trafikskola, om

1. tillståndshavaren visar sig vara olämplig att driva trafikskola,
2. utbildningen i trafikskola bedrivs i strid mot gällande föreskrifter eller i övrigt på ett otillfredsställande sätt, eller
3. undervisning inte har bedrivits vid skolan under de senaste tolv månaderna.

6 § Om Vägverket finner att den som har godkänts som trafikskolechef, utbildningsledare eller trafiklärare är olämplig, får verket återkalla godkännandet.

7 § Vägverket får meddela varning om trafikskolans tillståndshavare, trafikskolechef, utbildningsledare eller trafiklärare gjort sig skyldig till något förfarande eller någon försummelse som kan leda till att tillståndet eller godkännandet återkallas, men det kan antas att han kommer att rätta till felet eller bristen utan sådan åtgärd.

8 § Vägverkets beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Beslut om varning enligt 7 § får inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

¹ Jfr rådets direktiv 92/51/EEG av den 18 juni 1992 om en andra generell ordning för erkännande av behörighetsgivande högre utbildning, en ordning som kompletterar den som föreskrivs i direktiv 89/48/EEG (EGT L051, 24.7.1992, s. 25, Celex 392L0051).

9 § Den som driver trafikskola utan tillstånd eller utan att följa de i denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifterna döms till böter. Prop. 1997/98:124
Bilaga 4

10 § Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om trafikskolor, kompetenskrav för godkända trafikskolechefer, utbildningsledare och trafiklärare samt om utbildningen vid trafikskolor.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1998.

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §²

För någon körkortspliktigt fordon utan att vara berättigad att föra sådant fordon, dömes för olovlig körning till böter. Har han tidigare innehaft körkort som blivit återkallat eller har brottet skett vanemässigt eller är det eljest att anse som grovt, må dömas till fängelse i högst sex månader.

För någon körkortspliktigt fordon med åsidosättande av föreskrift, som meddelats i fråga om rätten att föra sådant fordon, dömes till böter.

Anställer och brukar någon såsom förare av körkortspliktigt fordon den, som icke äger rätt att föra fordonet, eller tillåter någon eljest annan att föra sådant fordon utan att denne är berättigad därtill, dömes likaledes till böter.

Första, andra och tredje styckena Första, andra och tredje styckena äger motsvarande tillämpning på äger motsvarande tillämpning på förare av traktor, motorredskap förare av traktor, *moped klass I*, eller spårvagn och på den som *terrängskoter*, motorredskap eller anställer eller brukar sådan förare spårvagn och på den som anställer eller eljest tillåter någon att föra eller brukar sådan förare eller eljest traktor, motorredskap eller spår- tillåter någon att föra traktor, *moped klass I*, *terrängskoter*, vagn. motorredskap eller spårvagn.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1998.

² Senaste lydelse 1977:478.

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1971:965) om straff för trafikbrott som begåtts utomlands skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Bestämmelserna i 33 § trafikskadelagen (1975:1410) samt bestämmelse om straff för överträdelse av föreskrift i terrängtrafikkungörelsen (1972:594), fordonskungörelsen (1972:595), bilregisterkungörelsen (1972:599), kungörelsen (1972:602) om arbetstid vid vägtransport, m.m., vägtrafikkungörelsen (1972:603), kungörelsen (1972:605) om införande av ny vägtrafiklagstiftning, körkortslagen (1977:477) eller körkortsförordningen (1977:722) tillämpas även i fråga om gärning varigenom någon utomlands överträtt motsvarande föreskrift som gällde på gärningsorten.

Bestämmelserna i 33 § trafikskadelagen (1975:1410) samt bestämmelse om straff för överträdelse av föreskrift i terrängtrafikkungörelsen (1972:594), fordonskungörelsen (1972:595), bilregisterkungörelsen (1972:599), kungörelsen (1972:602) om arbetstid vid vägtransport, m.m., vägtrafikkungörelsen (1972:603), kungörelsen (1972:605) om införande av ny vägtrafiklagstiftning, körkortslagen (1998:000) eller körkortsförordningen (1998:000) tillämpas även i fråga om gärning varigenom någon utomlands överträtt motsvarande föreskrift som gällde på gärningsorten.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1998.

¹ Senaste lydelse 1977:950.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1998-01-19

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet Gertrud Lennander, regeringsrådet Kjerstin Nordborg.

Enligt en lagrådsremiss den 11 december 1997 (Kommunikationsdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. körkortslag,
2. lag om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse,
3. lag om trafikskolor,
4. lag om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott,
5. lag om ändring i lagen (1971:965) om straff för trafikbrott som begåtts utomlands.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Silja Klint.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Lagrådsremissen innehåller principiella nyheter. Den viktigaste av dessa är förslaget till lag om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse. Detta får ses som ett led i en strävan på det kriminalpolitiska området att finna nya brottsförebyggande åtgärder och nya former av sanktioner. Den föreslagna nya körkortslagen innehåller förhållandevis få nyheter i sak, i huvudsak sådana som föranleds av ändrade regler i EG-rätten. En viktig formell nyhet är däremot en ny disposition av regelverket inom körkortslagstiftningen. Frånsett förslaget om villkorlig körkortsåterkallelse, som genom sin karaktär av försökslagstiftning helt naturligt bör ligga utanför körkortslagen, flyttas vissa bestämmelser om taxiförare över till en ny yrkestrafiklag och regler om trafikskoleverksamhet till en ny lag om trafikskolor. Dessutom sker en omdisponering av de återstående föreskrifterna om körkort, på så sätt att åtskilliga regler förs över från körkortsförordningen till körkortslagen, i syfte att dels vissa viktiga bestämmelser i den förra skall bli lagfästa, dels medborgarna skall kunna i körkortslagen utläsa så mycket som möjligt av de villkor som gäller för att de skall kunna få och behålla körkort. Resultatet av strävandena i sistnämnda hänseende bör visserligen inte överskattas. Lagens bestämmelser kommer också i fortsättningen att kompletteras av många och viktiga bestämmelser i körkortsförordningen och andra tillämpningsföreskrifter. Syftet med omdisponeringen måste dock i rättsäkerhetens intresse hälsas med tillfredsställelse.

Förslaget till körkortslag

Som inledningsvis anförts innehåller den föreslagna nya körkortslagen förhållandevis få nyheter i sak. Som framgår av lagrådsremissen (s.28 och 39) avser regeringen att tillsätta en utredning för att göra en översyn

av reglerna om körkortsingripande, i syfte bl.a. att se över dessa reglers samband med brottnålsprocessen vid trafikförseelser och andra regelövertrådelser som kan ha betydelse för körkortsinnehavet. Denna översyn torde komma att omfatta även en fråga av stor principiell betydelse, nämligen huruvida det svenska systemet för körkortsåterkallelse vid brott är förenligt med den Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europarådskonventionen). Enligt sjunde tilläggsprotokollet till denna konvention art. 4 punkten 1 får ingen rannsakas eller straffas på nytt genom brottnålsförfarande i samma stat för ett brott för vilket han redan blivit slutligt frikänd eller dömd i enlighet med lagen och rättsordningen i den staten. I flertalet EU-stater synes, i överensstämmelse med denna regel, frågan om körkortsåterkallelse på grund av brott handhas av brottnålsdomstolen i den process där frågan om straffrättsligt ansvar för brottet prövas. För det svenska systemet synes länge goda sakliga skå ha talat. Frågan om körkortsinnehav är eller borde i allt fall vara en fråga om prognosen för att vederbörande kommer att kunna och vilja iaktta ett trafiksåkert beteende. Den nuvarande tendensen i straffrättskipningen är däremot att betrakta prognostånkande med misstro. Emellertid synes även frågan om körkortsingripande med anledning av brott, särskilt betråffande längden av spärrtiden, ha kommit att präglas av ett alltmer straffrättsligt tånkande, med en ganska bestämd praxis rörande olika långa spärrtider vid olika typer av brott eller trafikförseelser (jfr också RÅ 1993 ref. 76). I detta låge talar starka principiella skå - särskilt naturligtvis hänsynen till Europarådskonventionen - för att även frågan om körkortsåterkallelse med anledning av brott prövas i brottnålsprocessen. Emellertid är detta en stor fråga som kråver ingående överbåganden. Det finns inte anledning till erinran mot att, medan denna fråga utreds, förslag läggs fram till en ny körkortslag, även om denna enligt det anförda i vissa delar kommer att få karaktåren av ett provisorium.

1 kap. 1 §

Denna paragraf innehåller en uppräkning av de typer av fordon för vilka lagen innehåller regler om förarbehörighet. Några definitioner av de olika fordonstyperna innehåller inte lagen. Avsikten är att dessa definitioner skall återfinnas i de ytterligare föreskrifter för tillåmpningen av lagen som regeringen eller myndighet som regeringen beståmmer be-myndigas att utfårda, dvs. fråmst i körkortsförordningen. Mot denna teknik finns inte anledning till erinran från konstitutionell synpunkt. I det av Lagrådet nyligen granskade förslaget till yrkestrafiklag användes emellertid en annan teknik, nämligen att i lagen gavs en hänvisning till fordonskångörelsen (1972:595), en metod som visserligen kunde möta konstitutionella betånkligheter men som dock Lagrådet ansåg tillsvidare kunna godtas. Det framstår som angelåget att inom det omfattande lagstiftningsområde som avser trafiken samma teknik används över hela fåltet. Som Lagrådet framhåll i nyssnåmnda lagstiftningsårendet bör de centrala definitionerna på kommunikationsområdet på sikt tas in i en lag, vartill kan hänvisas i övriga lagar. Åven om sådana definitioner ofta åndras torde området ha sådan betydelse för allmånheten - och i följd

därav också tillvinna sig sådant intresse i riksdagen – att lagformen bör användas eller i vart fall allmänna riktlinjer dras upp i en lag.

Prop. 1997/98:124
Bilaga 5

Enligt tredje stycket gäller särskilda bestämmelser för behörighet att köra motorfordon, terrängmotorfordon och traktor, som brukas av Försvarsmakten, av räddningskår under utbildning och höjd beredskap eller vid tjänstgöring med stöd av 4 kap. lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt. Eftersom det inte anges var de särskilda bestämmelserna kan återfinnas är tredje stycket föga upplysande. I 10 kap. 1 § andra stycket bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter om undantag från lagen. Samtliga särskilda föreskrifter som avses här, och som för övrigt tar sikte på ganska speciella situationer, torde meddelas med stöd av det bemyndigandet. Lagrådet förordar att tredje stycket får utgå.

2 och 3 kap.

Enligt de föreslagna kapitelrubrikerna innehåller 2 kap. bestämmelser om förarbehörighet och 3 kap. bestämmelser om körkortshandlingarna. Även de inledande bestämmelserna i 3 kap., som samlats under rubriken ”Körkort”, innehåller emellertid närmare besett bestämmelser om förarbehörighet, medan återstoden av 3 kap. innehåller bestämmelser om utfärdande och giltighet av körkort och traktorkort. Kapitlena skulle enligt Lagrådets mening vinna i överskådlighet om de inledande bestämmelserna i 3 kap. fördes över till 2 kap. I det kapitlet bör de dessutom placeras före vissa bestämmelser som bl.a. gäller behörighet att med stöd av körkort för personbil föra även andra typer av fordon i särskilda fall. I 3 kap. synes lämpligen från kronologiska och pedagogiska utgångspunkter bestämmelserna om utfärdande av körkort böra placeras före bestämmelserna om körkorts giltighet, varefter kapitlet kan avslutas med bestämmelser om traktorkort. 3 kap. bör därvid ges rubriken ”Utfärdande och giltighet av körkort och traktorkort”.

2 kap. 1 §

Paragrafen anger inte att körkort krävs även för framförande av släpfordon. Anledningen härtill synes vara svårigheten att tala om att någon ”kör” släpfordon. Till försvar för utelämnandet anförs i författningskommentaren (s. 57) att kravet på körkortsbehörighet för släpfordonet följer av den behörighet ett körkort ger enligt 3 kap. 1 §. Detsamma gäller emellertid övriga fordonstyper som räknas upp i 2 kap. 1 §. Till paragrafen bör läggas en ny andra mening, förslagsvis av samma lydelse som motsvarande bestämmelse i nu gällande körkortslag: ”Har släpfordon kopplats till en bil skall föraren ha körkortsbehörighet även för släpfordonet.”

Även i 1 kap. 1 § har släpfordon utelämnats. Den paragrafen har dock en så allmän karaktär att utelämnandet kan godtas.

Bestämmelsen i 2 kap. 5 § andra stycket om att bestämmelserna i 4 kap. gäller för övningskörning har föga samband med bestämmelsen i första stycket i samma paragraf. Den bör lämpligen tas in som ett andra stycke i förvarande paragraf.

2 kap. 5 §

Som anmärkts under 2 kap. 1 § bör andra stycket överföras till nämnda paragraf.

2 kap. 5 § och följande

Som inledningsvis antytts bör 3 kap. 1–5 §§ flyttas hit.

2 kap. 8 §

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om rätt att tillfälligt köra en moped klass I, som införts från utlandet, utan körkort har närmast samband med 6 kap. som handlar om utländska körkort. Lagrådet förordar att bestämmelsen placeras närmast efter 6 kap. 3 §.

2 kap. 9 §

I paragrafen bör anges att det är bestämmelserna om körkort i lagen som gäller även det särskilda förarbeviset.

2 kap. 10 §

Enligt paragrafen gäller beslut om utfärdande av körkort som körkort under begränsad tid. Avsikten torde vara att närmare bestämmelser om tidsbegränsningen skall ges i körkortsförordningen. Lagrådet delar uppfattningen att principen bör anges i lagen. Bestämmelsen bör emellertid ges en mer konkret och därmed upplysande utformning, varvid samtidigt bör beaktas att ordet ”beslut” är dubbeltydigt. Lagrådet föreslår följande lydelse: ”Ett bevis att körkort utfärdats gäller som körkort till dess körkortet lämnats ut eller rätten att få ut körkortet förfallit.”

3 kap.

Som tidigare anförts bör kapitlet ges rubriken ”Utfärdande och giltighet av körkort och traktorkort” samt 1–5 §§ föras över till 2 kap. Kapitlet bör inledas med bestämmelser om utfärdande av körkort. Avsnitten ”Körkortets giltighet” och ”Förnyelse av körkort” bör följa först efter avsnittet ”Villkor för innehav av körkortstillstånd eller körkort”.

3 kap. 1 §

I paragrafen anges att förarbehörighet med beteckningarna B, C respektive D gäller för respektive fordon och ett lätt släpfordon som är kopplat till fordonet. Avsikten med användandet av ordet ”ett” är just att det skall vara frågan om ett enda släpfordon. Övriga fordonsbeteckningar används därvid enligt tidigare skrivsätt utan artikel. Stilbrytningen kan ändå föranleda missförstånd. Lagrådet förordar därför att ordet ”enbart” sätts in framför orden ”ett lätt släpfordon”.

3 kap. 6 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet att medföra körkort eller beslut om utfärdande av körkort och att överlämna handlingen för kontroll. Innehållet har inte något direkt samband med bestämmelserna om förarbehörighet. Paragrafen bör ges en egen rubrik, förslagsvis ”Skyldighet att medföra körkort”, och placeras närmast före bestämmelserna om traktorkort. Liksom i 2 kap. 10 § bör talas om ”bevis att körkort utfärdats”.

3 kap. 8 §

I det till Lagrådet remitterade förslaget har inte angetts de åldersgränser som skall gälla enligt bestämmelsen. Det hade visserligen varit önskvärt att en så viktig fråga varit avklarad innan förslaget lämnades till Lagrådet. Lagrådet kan dock inte finna att utelämnandet skulle kunna påverka granskningen av förslaget.

3 kap. 10 §

I paragrafen anges dels att ett körkort skall förnyas vart tionde år, dels att körkortet också skall förnyas om det har förstörts eller kommit bort eller om någon uppgift i det har ändrats. Det framgår inte om ny tioårstid skall räknas från det att körkortet förnyats i sistnämnda fall eller om tioårsperioderna skall löpa oavsett vad som händer under mellantiden. Avsikten är emellertid den förstnämnda. För att detta tydligare skall framgå föreslås att första meningen ges följande lydelse: ”Ett körkort skall förnyas inom tio år efter det att det har utfärdats eller senast förnyats.”

3 kap. 11 §

Bestämmelserna i detta avsnitt riktar sig till den myndighet som utfärdar körkort. I paragrafens tredje stycke bör därför uttrycket ”behöver förarprov inte avläggas innan begäran om förlängning bifalls eller nytt körkort utfärdas” bytas ut mot ”får begäran om förlängning bifallas eller nytt körkort utfärdas utan att förarprov avlagts”.

3 kap. 12 §

I andra och tredje styckena anges att prövningen av de personliga respektive de medicinska förhållandena skall avse vissa omständigheter. Innebörden av bestämmelserna torde bli tydligare, om det i stället anges att lämplighet med hänsyn till de personliga respektive medicinska förhållandena förutsätter att samma omständigheter föreligger.

3 kap. 14 §

Det synes vara en fördel om paragrafen disponeras så, att till ett första stycke förs de två första meningarna i nuvarande första stycket och första meningen i andra stycket, att andra meningen i första stycket får bilda ett nytt andra stycke och att andra meningen i andra stycket får bilda ett nytt tredje stycke.

I nuvarande andra stycket bör ordet ”bevis” om förarutbildning bytas mot ordet ”intyg” eftersom det därmed torde bli lättare att förstå att handlingen kan utfärdas också av en enskild handledare.

3 kap. 16 §

Om Lagrådet förstått syftet med denna paragraf rätt måste den som vill inneha behörigheten C eller D samtidigt ha behörigheten B. Har hans körkort återkallats, kan han visserligen få behörigheten C eller D, om han inom de tre senaste åren haft sådan behörighet, men han måste samtidigt förvärva behörigheten B genom att avlägga förarprov för personbil. Bestämmelsens innebörd torde tydligare framgå om paragrafen ges följande lydelse: "Körkort med behörigheten C eller D får utfärdas endast för den som har körkort med behörigheten B. Om sökanden inom de tre senaste åren har haft körkort med behörigheten BC, BD eller BCD får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt."

3 kap. 17 §

Enligt paragrafen får körkort med behörigheten BE, CE och DE utfärdas endast för den som har behörighet för dragfordonet eller inom de tre senaste åren har haft körkort med sådan behörighet. Bestämmelsen skulle kunna läsas så att under sistnämnda förutsättning behöver föraren inte ha behörighet för dragfordonet, vilket självfallet inte kan vara avsikten. Bestämmelsens innebörd torde framgå tydligare om den ges följande lydelse: "Körkort med behörigheten BE, CE eller DE får utfärdas endast för den som har behörighet för dragfordonet. Om sökanden inom de tre senaste åren har haft körkort med behörighet för dragfordon och släpfordon av det slag som ansökan avser får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt."

3 kap. 18 § samt rubriken före 18 §

Möjligheten att enligt nuvarande ordning få förhandsbesked synes sammanhålla med att körkortstillstånd inte behövs för övningskörning i trafikskola. Det kan då vara motiverat att den som vill övningsköra kan få besked om han från personliga och medicinska synpunkter är lämplig som bilförare, innan han kostar på sig en lång och dyrbar körkortsutbildning. Enligt förslaget krävs körkortstillstånd för alla former av övningskörning. Därmed bortfaller också behovet av förhandsbesked. Spärrtid skall bestämmas också vid förhandsbesked som är negativt på grund av sökandens personliga förhållanden och så långt det ankommer på körkortslagen finns det inte någon fördel för den som av personliga eller medicinska skäl inte kan erhålla körkort att få besked därom med anledning av ansökan om förhandsbesked i stället för ansökan om körkortstillstånd. Härutinnan skiljer sig förslaget från förslaget till yrkestrafiklag, enligt vilket ansökan om förhandsbesked om taxiförarlegitimation kan oavsett anledningen leda till ett negativt besked utan att det fastställs någon spärrtid. Det är en förvaltningsrättslig anomali att man skall kunna vid en och samma tidpunkt välja mellan förhandsbesked och slutligt beslut. Det har upplysts att syftet med förhandsbesked beträffande körkortstillstånd skulle vara att avgiften för förhandsbesked är avsedd att bli lägre än för körkortstillstånd och att den som är osäker om sina möjligheter att få körkortstillstånd därmed kan få frågan prövad till en lägre avgift. Detta är visserligen en viktig synpunkt men den kan bättre tillgodoses genom ett avgiftssystem där avgiften för ansökan om körkortstillstånd till överskjutande del betalas tillbaka för det fall att ansökningen avslås på grund av personliga eller medicinska förhållanden. Eftersom avslag på ansökan om körkortstillstånd förekommer bara i

en bråkdel av fallen måste administrationskostnaderna för återbetalningen bli mycket begränsade och kanske rent av lägre än kostnaderna för det dubbla förfarandet. Lagrådet förordar att 3 kap. 18 § och rubriken närmast före 18 § får utgå.

Prop. 1997/98:124
Bilaga 5

3 kap. 19 §

Iakttas vad Lagrådet förordat under föregående paragraf bör orden ”eller förhandsbesked” utgå ur paragrafen. Före paragrafen bör under alla förhållanden insättas en ny rubrik, ”Spärrtid”, eftersom sådan skall bestämmas också vid avslag på ansökan om körkortstillstånd utan samband med förhandsbesked.

På grund av det förut anförda förordar Lagrådet att 2 och 3 kap. ges lydelse som framgår av *Bilaga*.

Lagrrådet har inte i sin fortsatta granskning beaktat de ändringar i fråga om paragrafhänvisningar som blir nödvändiga, om Lagrådets förslag godtas.

4 kap. 1 §

På motsvarande sätt som sagts beträffande 1 kap. 1 § tredje stycket förordar Lagrådet att andra stycket i förevarande paragraf får utgå.

4 kap. 6 §

Enligt denna paragraf skall bestämmelserna i 4 kap. gälla även den som har ett körkort utfärdat i en stat inom EES. Bestämmelsen synes ha närmare samband med bestämmelserna om utländska körkort och bör placeras som en ny andra mening i 6 kap. 1 § första stycket.

5 kap. 1 §

Enligt andra stycket skall ett körkortsingripande med anledning av brottslig gärning grunda sig på en lagakraftvunnen dom eller ett beslut om åtalsunderlåtelse. Som Lagrådet anført i sitt yttrande över förslaget till yrkestrafiklag beträffande motsvarande bestämmelse bör för tydlighets skull de avgöranden som avses anges med orden: ”en lagakraftvunnen dom, ett godkänt strafföreläggande, ett godkänt föreläggande om ordningsbot eller ett beslut om åtalsunderlåtelse ---”.

5 kap. 2 §

Enligt paragrafen tillämpas bestämmelserna i detta kapitel även på körkortstillstånd och traktorkort. Det bör anges att det är bestämmelserna om körkort som tillämpas. Lämpligen kan samma formulering användas som i 7 kap. 1 §: ”Vad som sägs i detta kapitel om körkort gäller också körkortstillstånd och traktorkort.”

5 kap. 3 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om återkallelse av körkort bl.a. på grund av brott. I punkten 3 används uttrycket ”upprepade förseelser”. I svensk rätt förekommer ingen klassificering av straffbelagda gärningar efter straffvärdet, så att man skiljer mellan brott och förseelser (Jareborg, Brotten I, 2 uppl. 1984 s. 27). Brott är enligt 1 kap. 1 § brottsbalken en gärning som beskrivs i balken eller annan lag eller författning och för vilken straff som anges i balken är föreskrivet, dvs. bl.a. böter. Det kan därför framstå som tveksamt om punkten 3 omfattar endast straffbelagda förseelser, vilket emellertid torde vara avsett. När det i 1 § andra stycket i förevarande kapitel föreskrivs att ett körkortsingripande med anledning av brottslig gärning skall grunda sig på ett lagakraftvunnet avgörande avses sålunda också de förseelser som omtalas i punkten 3. I stället för ordet ”förseelser” bör därför användas ordet ”brott” eller möjligen orden ”straffbelagda förseelser” för att antyda att även mindre allvarliga brott kan föranleda återkallelse om de upprepas. I punkten 6 kan sedan användas orden ”annat brott”.

5 kap. 7 §

Alla de gärningar som avses i tredje stycket torde omfattas av första stycket 2 (hänvisningen till 3 § 1). Tredje stycket kan därför utgå.

5 kap. 13 och 14 §§

Avsnittet skulle bli lättare att läsa för den intresserade körkortsinnehavaren om paragraferna bytte plats så att först kommer bestämmelsen om att ansökan får prövas efter viss tid, sedan bestämmelserna om de materiella förutsättningarna för att nytt körkort skall utfärdas.

För att det i 13 § andra stycket första och andra meningarna skall bli tydligt för läsarna att körkort får utfärdas utan ytterligare prövning respektive under den enda förutsättningen att det finns körkortstillstånd bör i första meningen användas uttrycket: ”får nytt körkort utan ytterligare prövning utfärdas efter ansökan”. Det har upplysts att det enligt tredje meningen är tillräckligt att sökanden innehaft körkort under två år, även om detta skett i olika perioder. Detta kan uttryckas med orden: ”om sökanden, vid tidpunkten för den händelse som medförde att körkortet återkallades med stöd av 3 § 1–6, haft körkort under kortare tid än sammanlagt två år efter senaste godkända förarprov”.

I sista stycket bör anges att den giltighetstid som omtalas hänför sig till återkallelse tills vidare, på samma sätt som sker i 14 §. Detta kan göras med orden: ”men innan giltighetstiden för återkallelse tills vidare eller spärrtiden löpt ut”.

I 14 § anges att ansökan om utfärdande av körkort efter återkallelse får prövas bl.a. (enligt sista ledet i paragrafen) efter det att det förhållande som lett till återkallelse med stöd av 3 § 7 eller 8 upphört. Det är väl just frågan om så skett som skall prövas. Prövningen måste därför ske men ansökningen skall avslås, om hindret kvarstår. Sista ledet i 14 § bör därför utgå och paragrafen ges följande lydelse: ”Ansökan om utfärdande av körkort efter återkallelse får inte prövas innan giltighetstid för återkallelse tills vidare eller spärrtid löpt ut.”

6 kap. 1 §

Det är upplyst att bestämmelsen i 6 kap. 4 § andra stycket andra meningen skall ha generell tillämplighet, dvs. att det skall vara möjligt att om körkortsinnehavaren är permanent bosatt i Sverige föreskriva villkor enligt 3 kap. 20 §. Detta bör framgå redan av förevarande paragraf, lämpligen som en andra mening i första stycket av följande lydelse: ”Om innehavare av ett sådant körkort är permanent bosatt i Sverige, gäller även bestämmelserna i 3 kap. 20 §.”

I paragrafen kan även införas den föreslagna bestämmelsen i 4 kap. 6 §, lämpligen som en tredje mening i första stycket med följande lydelse: ”Ett sådant körkort jämföras med svenskt körkort vid tillämpningen av 4 kap. 4 eller 5 §.” En viss tvekan kan dock råda om inte en sådan bestämmelse kan medföra risk för inte avsedda motsatsslut i andra situationer, t.ex. vid tillämpningen av 3 kap. 16 §.

6 kap. 3 §

Som Lagrådet förordat i sitt yttrande över förslaget till yrkestrafiklag bör i körkortslagen föras in bestämmelsen i nuvarande 15 c § 2 körkortslagen. Detta kan göras i en ny andra mening i förevarande paragraf med förslagsvis följande lydelse: ”Ett utländskt körkort medför inte rätt för någon annan än en medborgare i en stat inom EES att köra svensk-registrerad lastbil eller buss i förvärvsverksamhet för transport av personer eller gods.” Såvitt Lagrådet förstår straffas överträdelse av den nuvarande bestämmelsen i körkortslagen enligt lagen om straff för vissa trafikbrott beträffande såväl föraren som den som låtit honom köra fordonet. Är detta riktigt behövs inte någon ändring av ansvarsbestämmelserna med anledning av det föreslagna tillägget.

Ny 6 kap. 4 §

Hit kan som Lagrådet föreslagit lämpligen flyttas bestämmelsen i 2 kap. 8 §. Bestämmelsen bör då inledas med orden: ”Utan hinder av 2 kap. 4 §”.

6 kap. 4 §

Godtas vad som anförts under 6 kap. 1 § om villkor enligt 3 kap. 20 § bör andra stycket andra meningen utgå.

6 kap. 6 §

Eftersom det i lagen finns ett särskilt kapitel med rubriken ”Bemyndiganden m.m.” bör bestämmelser om bemyndiganden samlas där. Förevarande paragraf bör därför utgå ur kapitlet.

7 kap. 2 §

Eftersom 3 kap. 21 § handlar om utfärdande av traktorkort – något som Vägverket skall göra enligt 7 kap. 3 § – är det svärförståeligt vad som i första stycket avses med att länsstyrelsen prövar ärenden enligt 3 kap. 21 § 1 och 2. Därtill kommer att det av andra stycket i paragrafen framgår att länsstyrelsen prövar ärenden om körkortstillstånd. Första stycket kan lämpligen avslutas på följande sätt: ”och andra stycket samt 13 §. Länsstyrelsen prövar även frågor som avses i 3 kap. 21 § 1.

I andra stycket bör i enlighet med vad Lagrådet tidigare förordat ordet ”förhandsbesked” utgå. Vidare bör, enligt vad Lagrådet tidigare anför

om bemyndiganden, orden i andra stycket sista ledet ”samt de andra ärenden om körkort som regeringen föreskriver” utgå.

Prop. 1997/98:124
Bilaga 5

Ny 7 kap. 5 §

Det är viktigt att ett omhändertagande av körkort omedelbart prövas av körkortsmyndigheten. En bestämmelse härom bör finnas i körkortslagen, på samma sätt som i nuvarande 41 § körkortslagen och på motsvarande sätt som föreslås i 5 kap. 10 § yrkestrafiklagen. Detta kan ske genom att i förevarande kapitel införs en ny 5 § med följande lydelse: ”Om ett körkort har blivit omhändertaget enligt 5 kap. 7 § första stycket 1–3 skall länsstyrelsen utan dröjsmål pröva om körkortet skall återkallas tills vidare eller lämnas tillbaka.”

7 kap. 7 §

Som framgår av första stycket tredje meningen kan i vissa fall behöva fastställas när giltighetstiden för återkallelse tills vidare har löpt ut, och därmed också när den har börjat löpa. Detta bör framgå av första meningen som kan inledas med orden: ”Giltighetstid för återkallelse tills vidare och spärrtid med anledning av återkallelse”.

7 kap. 8 §

Vad som sägs i andra stycket framgår redan av 5 kap. 7 § första stycket 4. Andra stycket bör därför utgå.

8 kap. Överklagande

8 kap. 2 §

Enligt andra stycket skall, liksom för närvarande, Vägverkets beslut om godkännande som handledare inte få överklagas. Med hänsyn till att godkännandet synes föregås endast av en prövning av sökandens ålder och tid för körkortsinnehav kan en sådan ordning försvaras. Skulle emellertid kraven för godkännande skärpas (jfr lagrådsremissen s. 34) och komma att avse t.ex. olika lämplighetskriterier, vill Lagrådet erinra om att en domstolsprövning av frågan om godkännande kan bli erforderlig med tanke på bestämmelserna i Europarådskonventionen.

8 kap. 3 §

I andra stycket har tagits in bestämmelser om att beslut om omhändertagande av körkort eller traktorkort enligt 5 kap. 7 § inte får överklagas. Enligt Lagrådets mening är det inte helt klart om detta skall gälla också särskilt förarbevis och körkortstillstånd. Genom den föreslagna bestämmelsen i 2 kap. 9 § andra stycket om att körkortslagen skall gälla även det särskilda förarbeviset skulle ett omhändertagande av förarbeviset visserligen kunna omfattas av överklagandeförbudet. I 5 kap. 2 § föreskrivs dock att bestämmelserna om körkortsingripande skall tillämpas även på körkortstillstånd och traktorkort. Preciseringen i 8 kap. 3 § till körkort och traktorkort kan med hänsyn härtill ses som vilseledande, om avsikten har varit att bestämmelsen skall omfatta också körkortstillstånd. Är detta fallet, bör bestämmelsen kompletteras med i allt fall omhändertagande av körkortstillstånd.

9 kap. 2 §

Punkten 2 i andra stycket täcker såvitt Lagrådet kan se inga behov som inte rimligen tillgodoses av övriga punkter i stycket. Punkten 2 bör utgå.

10 kap. 1 §

Paragrafen synes ha getts en utformning som rimligen täcker alla behov av bemyndiganden enligt lagen. Anses förtydliganden önskvärda kan dock bestämmelserna i 6 kap. 6 § och 7 kap. 2 § andra stycket sista ledet föras in här. Första stycket kan då – efter mönster av förslaget till yrkestrafiklag – ges följande lydelse:

”Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter i de avseenden som anges i denna lag samt meddela föreskrifter om

1. lagens tillämpning på andra i utlandet utfärdade behörighetshandlingar som ger rätt att köra motordrivna fordon,
2. länsstyrelsens prövning av andra körkortsärenden än som anges i 7 kap.,
3. registrering som behövs för tillämpningen av lagen.”

10 kap. 3 §

Paragrafen innehåller rent administrativa föreskrifter och har inga likheter med 2 §, som bryter läkarens tystnadsplikt. Den bör utgå och föras in i körkortsförordningen.

10 kap. 5 §

Behovet av överflyttning av mål mellan olika förvaltningsdomstolar kan inte vara nämnvärt mera angeläget enligt körkortslagen än enligt åtskilliga andra lagar. Det framstår som olämpligt att i enskilda lagar ha bestämmelser om sådan överflyttning. Finns ett generellt behov bör frågan regleras i förvaltningsprocesslagen. Andra stycket andra meningen bör därför utgå.

Förslaget till lag om försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

Lagar om försöksverksamhet inom avgränsade geografiska försöksområden är i och för sig ägnade att väcka betänkligheter med hänsyn till principen om allas likhet inför lagen. Försöksverksamhet i liknande former har dock tidigare godtagits av Lagrådet, såsom i fråga om lagstiftningen om samhällstjänst (se prop. 1989/90:7 s. 39).

En annan erinran som från liknande synpunkter kan riktas mot den föreslagna lagen är det förhållandet att kostnaderna skall betalas av körkortshavaren. För Lagrådet har som en uppskattning nämnts kostnader i storleksordningen 1.000 kr per månad. Det är uppenbart att i nuvarande arbetsmarknadssituation detta kommer att medföra ett betydande bortfall bland dem som kunde tänka sig att delta i försöksverksamheten. Värdet av denna kan härigenom komma att begränsas avsevärt. Någon avgörande principiell invändning mot förslaget utgör dock inte detta.

En tredje svaghet med förslaget är att försöksverksamheten inte är färdig att sättas i sjön omedelbart. Regeringen vill avvakta ytterligare

studier om tillförlitligheten av den tekniska utrustningen. Det kan aldrig uteslutas att sådana studier kommer att utvisa negativa resultat. Eftersom studierna inte föreligger har inte heller några remissmyndigheter haft tillfälle att granska dem. Förslaget borde inte läggas fram för riksdagen innan frågan är färdigberedd. I vart fall måste frågorna om ikraftträdande och eventuellt upphörande av försöksverksamheten behandlas mer ingående i en proposition. Lagrådet återkommer till detta i anslutning till ikraftträdandebestämmelsen.

1 §

När lagen skall tillämpas torde – med några få undantag – förhållandet vara sådant att körkortet enligt körkortslagen omhändertagits och återkallats tills vidare. För körkortshavaren innebär därför ett beslut enligt lagen inte att körkortet återkallas utan att han får tillbaka det med åtskilliga förbehåll och villkor. Lagen skulle möjligen ha blivit lättare att förklara om den konstruerats från dessa utgångspunkter (och benämnts ”Lag om försöksverksamhet med alkoholås”). En sådan konstruktion skulle dock medföra så avsevärda ändringar att Lagrådet i nuvarande skede inte vill förorda den. Den valda konstruktionen bör dock tillämpas fullt ut. En förutsättning för att lagen skall kunna tillämpas torde vara att körkortet faktiskt skall återkallas. Länsstyrelsen måste ta ställning till den frågan innan den går vidare till att pröva om det skall ske villkorligt eller inte. Därför bör orden ”kan återkallas” i andra stycket bytas ut mot ”skall återkallas”.

Tredje stycket innehåller att lagen skall tillämpas i anslutning till 5 kap. 12 § körkortslagen. Ett överdrivet hänvisande olika lagar emellan är av ondo. Nämda lagrum i körkortslagen hänvisar till förevarande lag vilket kan godtas. En hänvisning tillbaka till körkortslagen som här föreslås är meningslös. Tredje stycket bör därför utgå.

2 §

Enligt paragrafen får förarbehörigheten avse endast en angiven personbil. En sådan kan också vara en taxibil. Det framgår inte att körkortsinnehavaren inte får framföra en personbil i yrkesmässig trafik vilket emellertid uppenbarligen är avsett. Visserligen torde det trafiknykterhetsbrott som ligger till grund för återkallelsen föranleda att taxiförarlegitimationen återkallas enligt förslaget till yrkestrafiklag. Det bör ändå framgå av förevarande lag att den personbil som behörigheten avser inte får användas för yrkesmässig trafik. Detta kan uttryckas så: ”köra en angiven personbil, som inte får användas i yrkesmässig trafik, och att därvid vara underkastad särskilda villkor för förare och fordon.”

3 §

Ordet ”omprövning” används inte i körkortslagen. Bättre synes vara: ”prövas efter ansökan av körkortsinnehavaren i ett ärende om körkortsingripande.”

4 §

Det framstår som oklart vad för slags avtal som åsyftas i punkten 2. Avsikten är att det skall vara fråga om ett avtal mellan körkortsinnehavaren - eller möjligen någon annan som äger den bil som skall utrustas med alkoholås, t.ex. en familjemedlem – och ett företag som levererar godkända

alkolås om att utrusta den personbil som behörigheten skall avse med alkolås. Detta bör i klarhetens intresse framgå, t.ex. genom formuleringen ”ett avtal med någon som kan leverera alkolås om att en viss personbil skall utrustas med ett sådant”.

Prop. 1997/98:124
Bilaga 5

5 §

Ansökan får enligt paragrafen inte bifallas om körkortshavaren från olika utgångspunkter bedöms olämplig. Det framgår dock inte för vad han skall bedömas vara olämplig. Avsikten torde vara att sälla bort sådana som är olämpliga att delta i försöksverksamhet. Detta bör anges med orden ”olämplig att delta i försöksverksamheten.”

Andra stycket bör av skäl som anges beträffande 5 kap. 13 § förslaget till körkortslag avslutas med formuleringen ”haft körkort under kortare tid än sammanlagt två år efter senaste godkända förarprov.”

Ny 7 §

Av den allmänna motiveringen till förslaget framgår att det är lämpligt att försökspersonerna genomgår regelbundna läkarundersökningar, bl.a. för att utreda hur alkolåset påverkar deras nykterhet. Av skäl som anges av Lagrådet i ett tidigare ytande över ett förslag till ändring i körkortslagen (prop. 1988/89:134 s. 49) måste föreskrifter om läkarundersökning och blodprovstagning ges i lag. En bestämmelse i ämnet bör tas in i förevarande lag efter mönster av 3 kap. 13 § förslaget till körkortslag och ges följande lydelse: ”Den som ansöker om eller fått villkorlig återkallelse är skyldig att genomgå läkarundersökning, blodprovstagning eller annan liknande undersökning som behövs för prövning enligt denna lag.” Föreskriften bör tas in i en särskild paragraf, som lämpligen kan placeras efter 6 § om körkortshavarens skyldigheter under provtiden.

7 §

I paragrafen anges att vid prövning av frågan om körkortsingripande sedan den villkorliga återkallelsen undanröjts skall bortses från den villkorliga återkallelsen. Avsikten torde dock vara att exempelvis det förhållandet att körkortshavaren skött sig under en lång del av provtiden skall kunna beaktas som ett synnerligt skäl att fastställa en kortare spärrtid än annars skulle ha skett. Vad som åsyftas torde närmast vara att provtiden inte skall avräknas från spärrtiden, i motsats till exempelvis giltighetstid för återkallelse tills vidare som föregått den villkorliga återkallelsen. Detta torde kunna anges i en ny mening, som ersätter den återgivna föreskriften, av förslagsvis följande lydelse: ”När spärrtid bestäms med anledning av ett körkortsingripande skall provtid då körkortet varit återkallat villkorligt inte räknas av.”

8 §

Villkorlig återkallelse kan under försöksverksamheten endast medges den som är folkbokförd i vissa län. Det skulle dock vara orimligt om den som redan fått villkorlig återkallelse skulle vara förhindrad att flytta från länet utan att kunna fullfölja provtiden, låt vara att besiktning av alkolåset etc. endast kan ske i ett av de tre län där försöksverksamheten bedrivs och han därför ådrar sig extra kostnader. Länsstyrelsens behörighet bör därför knytas till tidpunkten för ansökan om villkorlig återkallelse

och samma länsstyrelse därefter fortsätta handläggningen enligt lagen beträffande en viss körkortshavare. Första meningen i paragrafen kan lämpligen göras till ett första stycke av följande lydelse: "Länsstyrelsen i det län där körkortshavaren är folkbokförd när ansökan om villkorlig återkallelse görs prövar ansökningsen. Övriga frågor enligt lagen prövas av samma länsstyrelse." Bestämmelsen i nuvarande andra meningen tas lämpligen upp i ett nytt andra stycke.

Prop. 1997/98:124
Bilaga 5

Ikraftträdandebestämmelsen

Enligt förslaget träder lagen i kraft och upphör att gälla den dag regeringen bestämmer. Det synes önskvärt att regeringen i propositionen för riksdagen närmare anger under vilka förutsättningar den avser att begagna sig av bemyndigandet (jfr Strömberg, Normgivningsmakten enligt 1974 års regeringsform, 2 uppl. 1989 s. 194 f). Såvitt avser tidpunkten för upphörandet är det dock att föredra, om riksdagen själv fastställer under vilken tid försöksverksamheten skall pågå, exempelvis genom en föreskrift att lagen upphör att gälla vid utgången av det tredje kalenderåret efter den dag då lagen trädde i kraft. Dessutom krävs övergångsbestämmelser för de fall av villkorlig återkallelse som pågår när lagen upphör att gälla.

Förslaget till lag om trafikskolor

3 §

Lagrådet föreslår att det för tydlighetens skull införs ett tredje stycke i paragrafen där det anges att frågor om godkännande som trafikskolechef, utbildningsledare eller trafiklärare prövas av Vägverket.

7 §

Med den omformulering som paragrafen har fått kan det framstå som oklart vad "han" i sista ledet av meningen syftar på. Lagrådet förordar att man återgår till den tidigare meningsuppbyggnaden och att bestämmelsen då utformas enligt följande. "Har trafikskolans tillståndshavare, trafikskolechef, utbildningsledare eller trafiklärare gjort sig skyldig till något förfarande eller någon försummelse som kan leda till att tillståndet eller godkännandet återkallas, men det kan antas att han kommer att rätta till felet eller bristen utan sådan åtgärd, får Vägverket meddela varning."

9 §

De föreskrifter som kan bli aktuella och som i bestämd form ("föreskrifterna") nämns i paragrafen återfinns först i 10 §. Lagrådet anser det därför lämpligare att ordet "de" utgår och ordet föreskrifter står i obestämd form.

Förslaget till lag om ändring i lagen om straff för vissa trafikbrott

Den ändring som föreslås i 3 § fjärde stycket trafikbrottslagen föranleder i och för sig ingen erinran från Lagrådets sida. I anledning av den föreslagna ändringen vill Lagrådet emellertid framhålla följande.

I 1 kap. 2 § första stycket brottsbalken anges att en gärning, om inte annat är särskilt föreskrivet, skall anses som brott endast då den begås uppsåtligen. Genom en lagändring år 1994 blev denna princip tillämplig även inom specialstraffrättsens område. Inom specialstraffrätten skall dock stadgandet i dess nya lydelse, enligt en övergångsbestämmelse, före den 1 juli 1999 tillämpas endast på straffbestämmelse som antingen trätt i kraft efter utgången av juni månad 1994 eller också ändrats i något avseende efter denna tidpunkt. Den ändring som härvid åsyftas behöver inte röra de subjektiva förutsättningarna för att ett brott skall föreligga, utan varje ändring i en specialstraffrättslig straffbestämmelse innebär att, om inte annat sägs, det därefter för straffbarhet enligt bestämmelsen kommer att krävas uppsåt. Om detta inte är avsikten måste det i samband med ändringen direkt i straffbestämmelsen anges vilket subjektivt rekvisit som skall gälla. (Prop. 1993/94:130 s. 66 f.)

Den nu aktuella straffbestämmelsen i trafikbrottslagen ändrades senast år 1977. I stadgandet anges inga subjektiva rekvisit. Det är därför nödvändigt att i förevarande lagstiftningsärendet även ta ställning till vilka subjektiva förutsättningar som är avsedda att gälla. Eftersom frågan om de subjektiva rekvisitens utformning inte varit föremål för någon särskild utredning blir uppgiften närmast att kodifiera gällande rätt.

Av rättspraxis framgår, att brottet olovlig körning i bestämmelsens första stycke förutsätter att föraren haft uppsåt att köra utan att vara berättigad, se NJA 1986 s. 392 och 1993 s. 157.

I andra stycket stadgas straff för den som för körkortspliktigt fordon med åsidosättande av föreskrift, som meddelats i fråga om rätten att föra sådant fordon. Härmed åsyftas sådana villkor som meddelats i samband med eller efter det att körkortstillstånd beviljats eller körkort utfärdats, t.ex. att föraren skall bära glasögon under färd. (Jfr t.ex. prop. 1972:137 s. 20 samt Hoflund, Trafikbrottslagen, 6 uppl. 1995, s. 63 och NTF, Trafik-Rättsfall, Kommentarer 1996, s. 52.) Klart synes vara att det objektiva rekvisitet, att någon fört ett körkortspliktigt fordon, förutsätter subjektiv täckning i form av uppsåt. Något prejudikat som belyser innebörden av det subjektiva rekvisit som skall täcka det objektiva rekvisitet, att en föreskrift åsidosatts, torde däremot inte stå till buds. Det kan emellertid noteras, att det i det förslag till yrkestrafiklag som Lagrådet nyligen granskat föreskrivs straff för dels en tillståndshavare som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot villkor som har meddelats i tillståndet, dels en förare som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot villkor som har meddelats för hans taxiförarlegitimation, 6 kap. 1 § andra stycket och 3 § tredje stycket. Eftersom det även i trafikbrottslagen rör sig om ett åsidosättande av individuellt uppställda villkor ligger det nära till hands att även i denna föreskriva ansvar för culpösa gärningar.

Beträffande det brott som anges i tredje stycket, vilket saknar särskild beteckning men allmänt kallas tillåtande av olovlig körning, framgår av rättsfallet NJA 1978 s. 725 att bestämmelsen – med avseende på förarens bristande behörighet – får anses förutsätta antingen uppsåt eller oaktsamhet hos den som tillhandahåller fordonet. (Se också NJA 1986 s. 392 på s. 396 f, där rättsfallet berörs.) Det kan tilläggas, att det i det till Lagrådet remitterade förslaget till körkortslag stadgas straff för bl.a. den som av oaktsamhet tillåter barn som inte fyllt 15 år att köra moped klass II, se 9 kap. 1 §, och att det i det ovan nämnda förslaget till yrkestrafiklag stad-

gas straff för bl.a. den som, på sätt i lagen närmare anges, av oaktsamhet anlitar eller tillåter någon att föra fordon utan att vara berättigad till det, se 6 kap. 2, 3 och 5 §§.

Prop. 1997/98:124
Bilaga 5

Lagrådet föreslår därför att de tre första styckena i bestämmelsen kompletteras med subjektiva rekvisit på följande sätt:

”För någon uppsåtligen körkortspliktigt fordon --- månader.

För någon körkortspliktigt fordon med uppsåtligt eller oaktsamt åsidosättande av föreskrift --- böter.

Om någon uppsåtligen eller av oaktsamhet såsom förare av körkortspliktigt fordon anställer och brukar den som inte äger rätt att föra fordonet eller i annat fall tillåter någon annan att föra sådant fordon --- böter.”

2 kap. Förarbehörighet

Krav på körkort

1 § Personbil, lastbil, buss, motorcykel, terrängvagn och motorredskap klass I får köras endast av den som har ett gällande körkort för fordonet. Har släpfordon kopplats till en bil skall föraren ha körkortsbehörighet även för släpfordonet.

För övningskörning gäller bestämmelserna i 4 kap.

2 § Traktor med gummihjul och motorredskap klass II får köras på väg endast av den som har ett gällande körkort eller traktorkort, om inte körningen på väg avser en kortare sträcka för färd till eller från en arbetsplats eller mellan en gårds ägor eller för liknande ändamål.

3 § Terrängskoter får köras endast av den som har körkort eller traktorkort.

4 § Moped klass I får köras endast av den som har körkort. Moped klass II får köras av den som har fyllt 15 år.

Förarbehörighet för särskilda fordonstyper

5 § Förarbehörighet enligt 1 § anges i körkort med beteckningarna

A för motorcykel

A1 för lätt motorcykel

B för

1. personbil med totalvikt av högst 3,5 ton och lätt lastbil samt enbart ett lätt släpfordon som är kopplat till sådana bilar,

2. terrängvagn, och

3. motorredskap klass I

C för tung lastbil och personbil med totalvikt över 3,5 ton samt enbart ett lätt släpfordon som är kopplat till sådana bilar

D för buss och enbart ett lätt släpfordon som är kopplat till buss

E för släpfordon, oavsett vikt och antal

6 § Behörigheten A ger rätt att köra motorcykel med en högre effekt än 25 kilowatt endast om körkortshavaren har haft ett körkort med behörigheten A under minst två år eller har fyllt 21 år och godkänts i körprov på en sådan motorcykel. Detsamma gäller om motorcykeln har ett förhållande mellan effekt och tjänstevikt som överstiger 0,16 kilowatt/kilogram.

7 § Behörigheten B ger rätt att köra trehjuliga motorcyklar.

8 § Körkort med behörigheten CE eller DE ger även behörigheten BE.

9 § Körkort med behörigheten CE ger även behörigheten DE, om körkortshavaren har behörigheten D.

Prop. 1997/98:124
Bilaga 5

Undantag

10 § Bestämmelserna i 1–4 §§ gäller inte vid färd med fordon inom ett inhägnat järnvägs-, fabriks- eller tävlingsområde eller annat liknande inhägnat område.

11 § Den som har ett körkort med behörigheten B får köra lastbil och buss med eller utan släpfordon, men utan last eller passagerare, inom garage-, verkstads- eller bensinstationsområde. Detsamma gäller den som har fått ett körkort med sådan behörighet återkallat, om särskilt medgivande lämnats. Ett sådant medgivande gäller högst tre år.

12 § Polis som har ett körkort med behörigheten B får i tjänsteutövning köra varje slag av körkortspliktigt fordon en kortare sträcka.

Särskilt förarbevis

13 § Under höjd beredskap eller då regeringen har beslutat om tjänstgöring enligt 4 kap. 8 § lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt får den som har ett körkort med behörigheten B och har ett särskilt förarbevis köra det slag av fordon som anges i det särskilda förarbeviset.

I övrigt skall bestämmelserna i denna lag om körkort gälla även det särskilda förarbeviset.

14 § Ett bevis att körkort utfärdats gäller som körkort till dess körkortet lämnats ut eller rätten att få ut körkortet förfallit.

3 kap. Utfärdande och giltighet av körkort och traktorkort

Förutsättningar för utfärdande av körkort

1 § Körkort får utfärdas för den som

1. har körkortstillstånd,
2. är permanent bosatt i Sverige eller har studerat här i minst sex månader,
3. har fyllt
 - a) 16 år för behörigheten A1,
 - b) 18 år för behörigheterna A, B, C och E,
 - c) 21 år för behörigheten Doch
4. har avlagt godkänt förarprov.

Körkort får dock inte utfärdas för den som har ett körkort som är utfärdat i en annan stat inom EES.

Har ett körkort blivit ogiltigt av anledning som avses i 11 § eller 12 § första stycket 1 eller sista stycket får begäran om förlängning bifallas eller nytt körkort utfärdas utan att förarprov avlagts, om ansökan om kör-

kortstillstånd görs inom ett år från det att behörigheten upphörde att gälla eller körkortet blev ogiltigt. För utfärdande av körkort efter återkallelse gäller bestämmelserna i 5 kap.

Prop. 1997/98:124
Bilaga 5

2 § Körkortstillstånd får meddelas endast för den som med hänsyn till sina personliga och medicinska förhållanden kan anses lämplig som förare av ett körkortspliktigt fordon. Körkortstillståndet gäller endast under en viss tid.

Lämplighet med hänsyn till de personliga förhållandena förutsätter att sökanden inte är opålitlig i nykterhethänseende och i övrigt kan antas komma att respektera trafikreglerna och visa hänsyn, omdöme och ansvar i trafiken.

Lämplighet med hänsyn till de medicinska förhållandena förutsätter att sökanden har tillfredsställande syn för att köra fordon av det slag ansökningen avser och att sökanden i övrigt uppfyller de medicinska krav som är nödvändiga med hänsyn till trafiksäkerheten.

3 § Den som söker eller har körkortstillstånd eller körkort är skyldig att genomgå läkarundersökning, blodprovstagnings eller annan liknande undersökning som behövs för den prövning som avses i 2 § andra och tredje styckena eller annars i denna lag.

4 § Förarprovet består av ett kunskapsprov och ett körprov. Förarprov får inte avläggas om spärrtid löper. För förarprov för behörigheterna A, A1 eller B skall sökanden kunna visa ett intyg om förarutbildning för fordonsslaget.

Kunskapsprov för behörigheten A behöver inte avläggas om sökanden redan har körkort med behörigheten A1.

Körprov får avläggas endast av den som uppfyller kraven i 1 § första stycket 1–3.

5 § Sökanden skall godkännas i förarprovet, om det visar att sökanden har de kunskaper och den förmåga samt uppvisar det beteende som från trafiksäkerhetssynpunkt bör krävas av förare av körkortspliktiga fordon.

6 § Körkort med behörigheten C eller D får utfärdas endast för den som har körkort med behörigheten B. Om sökanden inom de tre senaste åren har haft körkort med behörigheten BC, BD eller BCD får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt.

7 § Körkort med behörigheten BE, CE eller DE får utfärdas endast för den som har behörighet för dragfordonet. Om sökanden inom de tre senaste åren har haft körkort med behörighet för dragfordon och släpfordon av det slag som ansökan avser får dock körkort med motsvarande behörighet utfärdas samtidigt.

Spärrtid

8 § Om det vid prövning av ansökan om körkortstillstånd finns hinder mot att meddela körkortstillstånd på grund av sökandens personliga för-

hållanden, skall en tid bestämmas före vars utgång körkort inte får utfärdas (spärrtid). Spärrtiden skall vara lägst en månad och högst tre år.

Prop. 1997/98:124
Bilaga 5

Villkor för innehav av körkortstillstånd eller körkort

9 § När ett körkortstillstånd meddelas eller ett körkort utfärdas, får de särskilda villkor för körkortsinnehavet som är nödvändiga från trafik-säkerhetssynpunkt föreskrivas. Sådana villkor får också föreskrivas efter det att körkortet har utfärdats.

Körkortets giltighet

10 § Ett körkort gäller från och med den dag då det utfärdas.

11 § Behörigheten C, CE, D eller DE gäller tills det att körkortshavaren fyller 00 år och därefter för perioder om högst 00 år, om körkortshavaren har visat att de medicinska kraven för att ha sådan behörighet är uppfyllda.

12 § Ett körkort gäller inte om

1. det inte har förnyats efter föreläggande,
2. det är återkallat eller omhändertaget enligt 5 kap.,
3. det har ersatts med annat körkort,
4. det har bytts ut mot ett utländskt körkort, eller
5. innehavaren dessutom har ett eller flera andra giltiga körkort utfärdade i andra stater inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) och inte efter uppmaning anger vilket av körkorterna som skall behållas eller anger att ett annat än det svenska körkortet skall behållas.

Ett körkort skall också förklaras ogiltigt om körkortshavaren begär det. Ogiltigheten får begränsas till att avse viss behörighet.

Förnyelse av körkort

13 § Ett körkort skall förnyas inom tio år efter det att det har utfärdats eller senast förnyats. Körkortet skall också förnyas om det har förstörts eller kommit bort eller om någon uppgift i det har ändrats.

Skyldighet att medföra körkort

14 § Den som kör ett fordon som avses i 2 kap. 1 § skall ha med sig körkortet eller ett bevis att körkort utfärdats. På begäran av bilinspektör eller polis skall handlingen överlämnas för kontroll.

Traktorkort

15 § Traktorkort får utfärdas för den som

1. har fyllt 16 år eller, om det finns särskilda skäl, 15 år,
2. har körkortstillstånd och som

3. genom godkänt kunskapsprov visat sig uppfylla de krav som bör ställas från trafiksäkerhetssynpunkt. Prop. 1997/98:124
Bilaga 5

16 § Bestämmelserna i 2, 3 och 8–10 §§ samt 12 § första stycket 2–3 och andra stycket gäller även traktorkort.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 mars 1998.

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Peterson, Freivalds, Wallström, Tham, Åsbrink, Schori, Andersson, Winberg, Uusmann, Ulvskog, Sundström, Johansson, von Sydow, Klingvall, Pagrotsky, Östros

Föredragande: statsrådet Uusmann

Regeringen beslutar proposition 1997/98:124 Ny körkortslag m.m.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upp- häver eller upprepar ett normgivnings- bemyndigande	Celexnummer för bak- omliggande EG-regler
Körkortslag	10 kap. 1 §	391L0439
Lag om försöksverksam- het med villkorlig kör- kortsåterkallelse	11 §	
Lag om trafikskolor	10 §	

